Escola Universitaria de Enfermaría da Deputación Provincial de Pontevedra

Localización e contacto

Dirección

Escola de Enfermería de Pontevedra. Uvigo

Calle de Joaquín Costa, 41, 3

6002 Pontevedra

886211900

Administración

Teléfono: 886211900

e-correo: secenfpo@uvigo.es

Horario Atención ó Público: 9.00-14 horas

Conserxería: Teléfono: 886211900

Web: enfermería.depo.es

Dende centros Uvigo:

http://www.uvigo.es/uvigo_gl/Centros/pontevedra/enfermeria.html

Dende Grados Uvigo:

http://webs.uvigo.es/vicprof/index.php?option=com_content&task=view&id=1497&Itemid=572

Comunicación

A cidade de Pontevedra está comunicada cos principais núcleos urbanos galegos, peninsulares e mesmo internacionais.

A autopista do Atlántico (AP-9) atravesa de norte a sur todo o territorio da comunidade autónoma galega desde A Coruña a Santiago de Compostela, Pontevedra, Vigo e Portugal.

A autovía do Salnés comunica Pontevedra con Sanxenxo e O Grove.

A autovía das Rías Baixas enlaza O Porriño coa autovía do norte de Portugal.

A autovía do noroeste conecta a cidade con Madrid, Barcelona e o resto da meseta.

Pontevedra está comunicada coas capitais de Galicia:

 N-550 une A Coruña co Porriño
 N-541 é a principal vía interior, pasando por Ourense
 C-550 percorre a costa, desde Fisterra ata Tui

Transportes

Vialia Estación de tren Pontevedra

Avenida Eduardo Pondal, 36003 Pontevedra. Tel.: 986 851 313 ()

Estación de Autobuses de Pontevedra

Rúa da Estación, 36003 Pontevedra. Tel.: 986 852 408 ()

Horarios

Estación de Autobuses CHOP- Montecelo

De luns a venres, 7:40 8:45 9:45 (inverno) :50 (verán) 10:10 11:10 2:15 12:45 14:40

Por avión
Os aeroportos de Peinador en Vigo e Lavacolla en Santiago de Compostela atópanse a tan só 30 e 45 minutos de Pontevedra respectivamente pola autopista do Atlántico (AP-90).

Aeroporto de Peinador
Avenida do Aeroporto, s/n, Vigo
986 268 200

Aeroporto de Lavacolla
Estrada Santiago-Lugo km 11
Lavacolla, s/n, Santiago de Compostela
981 547 500

Como chegar á rúa Joaquín Costa, 41, 36001 Pontevedra

1,1 km aprox. 3 minutos

1. Diríxete cara ó sur, na rúa Calvo Sotelo, cara á rúa do Gorgullón, avanza 240 m.

2. Na rotonda toma a terceira saída en dirección á avda. Eduardo Pondal e avanza 750 m.

3. Na rotonda toma a primeira saída en dirección á rúa Uxío Novoneyra e avanza 130 m.

4. Xira á dereita cara á rúa Joaquín Costa e avanza 9 m.

Presentación

A Escola Universitaria de Enfermería de Pontevedra é un centro público adscrito á Universidade de Vigo e dependente da Deputación de Pontevedra.

A Enfermería como ciencia da saúde ten por obxecto o estudo do coidado integral do ser humano. O título de Grao en Enfermería ten una duración oficial de 4 anos. Está integrado na rama de Ciencias da Saúde e capacita para o exercicio da profesión regulada de enfermería formando profesionais cunha preparación científica e humana necesaria para atender as necesidades de saúde e coidados das persoas sas ou enfermas ao longo da súa vida, das familias e da comunidade nos distintos niveis de atención sanitaria.

Web do centro

https://enfermeria.depo.gal/presentacion

Equipo directivo

Director: Miguel Ángel Piñón Cimadevila.

Subdirectora: María Paz Diéguez Montes

Secretaria académica: María González García

Delegado da Universidade: Rafael Durán Barbosa

Profesorado

https://www.uvigo.gal/estudar/que-estudar/estudos-grao/grao-enfermaria-p51g140v01

Alumnado

Outra información para o alumnado

Servicio de asesoramiento e promoción do alumnado

Servicio de apoyo al empleo

Cursos para alumnado

Actividades deportivas

Actividades culturales

Actividades de voluntariado e cooperación

Seguro escolar e de accidentes

Residencias

Accesos rápidos para alumnado

Accesos rápidos en la Universidad de Vigo

Acceso e admisión

https://www.uvigo.gal/es/estudiar/gestiones-estudiantes/matriculate/matricula-grados

https://www.uvigo.gal/estudar/que-estudar/estudos-grao/grao-enfermaria-p51g140v01

Enfermería é unha profesión regulada, é dicir aquela cuxa actividade profesional está subordinada a disposicións legais e á posesión dunha determinada cualificación profesional, polo que o Grao en Enfermería capacita para o exercicio da profesión de Enfermería, baseado na ORDE CIN/2134/2008, do 3 de xullo, que establece os requisitos para a verificación dos títulos universitarios oficiais que habiliten para o exercicio da profesión de Enfermería.

O desenvolvemento da profesión de enfermaría contribúe a promover, protexer e mellorar a saúde, a seguridade e o benestar da poboación, previr as enfermidades e as súas consecuencias así como favorecer a sostibilidade do sistema sanitario. Con estes obxectivos nace o novo Grao en Enfermaría impartido nos tres campus da Universidade de Vigo.

O Título planificouse unha formación total de 240 créditos ECTS, dividida en oito cuadrimestres, cunha duración de catro anos lectivos e cun tipo de ensino de carácter presencial.

Número de prazas máximas de novo ingreso ofertadas no primeiro curso de implantación por modalidade de ensino: 50 prazas.

Non se establecen probas adicionais para o acceso ao título de Grao en Enfermería, aténdose unicamente ao establecido pola CIUG e pola normativa vixente de Universidade de Vigo.

Recoméndase unha actitude colaborativa e unha visión integral capaz de relacionar e relacionarse con todas as dimensións do ser humano. Ademais, debería demostrar unha adecuada disposición para o traballo en equipo, o estudo continuado, reflexivo e crítico, a capacidade de adaptación continua ao cambio e o manexo de situacións con gran carga física e emocional. Igualmente requírese responsabilidade, equilibrio, e madurez persoal.

Normativa e lexislación

Normativa Xeral da Uvigo

Xestións para o alumnado

Normativa Xeral da Universidade de Vigo

Matrícula

Alumnado

Normativa de organización académica e profesorado

Normativa de permanencia

Normativa de transferencia e recoñecemento de créditos

Extensión Universitaria

Calendario académico Universidade de Vigo

Vida Universitaria

Aprendizaxe en linea

Normativa do centro

- Practicas
- TFG

Outra normativa de interese

Prevención do acoso sexual por razón de sexo

Políticas de igualdade da Universidade de Vigo

Atención á diversidade

Campus CREA

Servicios e infraestruturas

Servizos e infraestruturas

Grao en Enfermaría

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P51G140V01101	Anatomía humana: Anatomía humana	1c	9
P51G140V01102	Psicoloxía: Psicoloxía	1c	9
P51G140V01103	Bioquímica: Bioquímica	1c	6
P51G140V01104	Enfermaría comunitaria I	1c	6
P51G140V01105	Fisioloxía: Fisioloxía	2c	9
P51G140V01106	Estatística: Estatística	2c	6
P51G140V01107	Fundamentos de enfermaría	2c	9
P51G140V01108	Idioma moderno: Inglés técnico	2c	6

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P51G140V01201	Introdución á enfermaría clínica	1c	6
P51G140V01202	Ética e lexislación	1c	6
P51G140V01203	Farmacoloxía e dietética	1c	9
P51G140V01204	Enfermaría clínica I	1c	9
P51G140V01205	Enfermaría clínica II	2c	6
P51G140V01206	Enfermaría comunitaria II	2c	9
P51G140V01207	Xestión de enfermaría	2c	6
P51G140V01208	Prácticas clínicas I	2c	9

Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P51G140V01301	Enfermaría clínica III	1c	6
P51G140V01302	Enfermaría materno-infantil	1c	9
P51G140V01303	Prácticas clínicas II	1c	15
P51G140V01304	Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos	2c	6
P51G140V01305	Enfermaría en saúde mental	2c	6
P51G140V01306	Prácticas clínicas III	2c	18

Curso 4

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P51G140V01401	Metodoloxía da investigación	1c	6
P51G140V01404	Prevención de riscos laborais no ámbito sanitario	1c	6
P51G140V01405	Prácticas clínicas IV	1c	18
P51G140V01406	Prácticas clínicas V	2c	18
P51G140V01407	Traballo de Fin de Grao	2c	12
P51G140V01412	Saúde, dependencia e vulnerabilidade social	1c	6
P51G140V01413	Atención de enfermaría nas emerxencias e catástrofes	1c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Anatomía humana: Anatomía humana				
Materia	Anatomía humana: Anatomía humana			
Código	P51G140V01101			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Piñón Esteban, Miguel Ángel			
Profesorado	Piñón Esteban, Miguel Ángel			
Correo-e	mpinon@hotmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	A anatomía abarca todas aquelas ramas do coñecemento nas que compete o estudo da estrutura do corpo. A materia de Anatomía dentro dos estudos de grao de Enfermaría ten unha relevancia especial xa que abarca o estudo das diferentes partes do corpo (anatomía rexional ou topográfica), da función dos sistemas (anatomía sistemática), da arquitectura dos tecidos (histoloxía), das células (citoloxía) e dos períodos de desenvolvemento do individuo prenatal (embrioloxía) e postnadal (ontoxenia). O estudante de enfermaría debe comprender que o coñecemento da anatomía lle é necesario para unha boa práctica da enfermaría, xa que será incapaz de examinar a un paciente con eficacia e recoñecer as súas anormalidades sen un perfecto coñecemento do individuo normal. Son varios os ODS que se poden traballar dende a materia, concretamente en este curso centraremosnos no ODS 3, saúde e benestar			

Competencias	
Código	
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
CE1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT7	Razoamento crítico
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias		
Ser capaz de comprender a terminoloxía anatómica esencial	CG1	CE1	CT1 CT3 CT7
Ser capaz de comprender a anatomia descritiva e*topografica aplicada aos diversos sistemas que integran o ser humano	CG2 CG3	CE1	CT4 CT7 CT9 CT11

Ser capaz de utilizar, de forma apropiada, os conceptos básicos adquiridos sobre as estruturas dos diversos órganos e sistemas que compoñen o corpo humano	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5	CE1	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9

Contidos	
Tema	
1. CITOLOXÍA	
	Definición de célula Historia da célula Estrutura celular Características funcionais
2. EMBRIOLOGÍA	Introdución Meiosis Gametogénesis Gametos. Fecundación Segmentación Blástula: blastocele, trofoblasto, embrioblasto, fase final da segmentación Desenvolvemento embrionario
3. HISTOLOXÍA	Definición Tipos tecidos Matriz extracelular: tipos, funcións Tecido epitelial Tecido conectivo Tecido muscular Tecido nervioso
4. CONCEPTOS DE ANATOMÍA HUMANA: CONCEPTOS BÁSICOS, POSICIÓN ANATÓMICA, PUNTOS DE REFERENCIA	Pel: definición, histoloxía da pel, capas da pel, rexeneración dermoepidérmica, Anejos da pel: pelo, uñas, glándulas sebáceas, glándulas sudoríparas, glándulas ceruminosas Graxa corporal: tipos e localización, graxa parda Cavidades corporais: dorsal (cranial, espinal), ventral (torácica, abdominopélvica). Cavidade torácica: Diafragma (morfoloxía, función, inervación), cavidade pleural (neumotórax, derrame pleural. Mediastino: superior, medio e inferior.Timo. Cavidade abdominal. Cavidade pélvica. Retroperitoneo Posición anatómica: plano sagital, plano coronal, plano axial, Terminos anatómicos e puntos de referencia (visión anterior e posterior). Rexións do abdome. Anatomía topográfica: láminas e modelos anatómicos

5. APARELLO LOCOMOTOR	5.1 ÓSOS Divisións do esqueleto: axial e apendicular. Tipos de ósos. Características morfolóxicas de cada óso Cranio: suturas, seos paranasales, articulacións, peculiaridades do cranio fetal Ósos da cara: articulacións, órbitas oculares, fracturas de ósos faciais óso hioides Columna vertebral: vertebras cervicais, dorsais, lumbares e sacras, articulacións vertebrais, atlas e axis. Tórax: esternón e costelas Extremidade superior: escápula, humero, cubito, radio, articulacións, cintura escapular, ósos de mánoa Extremidade inferior: cintura pélvica, fémur, rótula, morna, peroné, estreito superior e inferior dá pelvis (importancia non parto), ósos do tarso e pé. 5.2 MÚSCULOS -Estrutura do musculoesquelético: Aponeurosis, vainas tendinosas. Tipos de músculos. Inserción musculares -Accións musculares: agonista, antagonista, sinérxicos, fijadores. Pancas -Morfoloxía e función de: - músculos da expresión facial - músculos da masticación - músculos que moven a cabeza - músculos do tórax - músculos da parede abdominal - músculos das costas: Trapecio. Nervio espinal. Musculo dorsal ancho - músculos do chan da pelvis. Triángulo urogenital. Triángulo anal. Debilidade do chan pélvico. Fisioterapia do chan pélvico, exercicios de Kegel - músculos do membro superior: cintura escapular (morfoloxía de cada músculo e función). Pectoral maior. Inervación. Músculos que moven o brazo. Manguito dos rotadores (ombreiro doloroso). Músculos que moven o antebrazo. Músculos de boneca e man extrínsecos e intrínsecos Nervio radial: ramas motoras. Nervio cubital. Síndrome de túnel carpiano -Músculos do membro inferior: Músculos que moven coxa e perna (morfoloxía, función e inervación). Inxección intramuscular. Lesión de aductores. -Músculos que moven a perna. Pata de ganso. Oco poplíteo. Músculos que moven o pé: intrínsecos e extrínsecos. Tendón de Aquiles. Aponeurosis plantar. Postura ergonómica. Coidado da ergonomía no traballo diario de Enfermaría: quirófano, consulta, planta 5.3 ARTICULACIÓNS Clasificación estrutural e funcional Articulacións fibrosas: sindesmosis, suturas, gonfosis Articulacións cartilaginosas Articulacións sinoviales Articulacións uniaxiales, biaxiales e multiaxiales Compoñentes, función, luxación de: -Articulación do ombreiro -Articulación do cóbado -Articulacións radiocarpianas -Articulacións mano -Cadeira - Xeonllo: exploración de ligamentos - Nocello - Articulacións vertebrais: compoñentes, función

6. SISTEMA *CARDIOCIRCULATORIO	6.1 CORAZÓN -Corazón -Anatomía topográfica do corazón -Cubertas do corazón -Sistema circulatorio -Parede cardíaca -Cavidades cardíacas e septos -Válvulas cardíacas -Movementos cardíacos -Ruídos cardíacos. Soplos -Fluxo de sángrea -Sistema de condución do corazón 6.2 ARTERIAS E VEAS -Tipos de vasos sanguíneos. Estrutura dos vasos sanguíneos. Capas. -Tipos de arterias. Anastomosis vasculares -Capilares. -Tipos de veas. Varices. Anastomosis venosas.
7. APARELLO RESPIRATORIO	Funcións: intercambio gaseoso, distribución e quecemento do aire. Humidificación. Regulación do PH. -Tracto respiratorio inferior -Tracto respiratorio superior
8. APARELLO DIXESTIVO	Papel do sistema dixestivo :dixestión mecánica, dixestión química -Órganos do sistema dixestivo. Anatomía topográfica -Parede do tracto gastrointestinal: capas, variacións nas capas en cada zona do tubo dixestivo (esófago, estomago, duodeno, intestino delgado, intestino groso) -Boca: estruturas -Faringe: deglución -Esófago: localización, estrutura, función -Estómago -Intestino delgado -Intestino groso HIGADO: -localización, morfoloxía e subdivisiones PANCREAS -Localización, morfoloxía e zonas
9. APARELLO XÉNITO-URINARIO	SISTEMA REPRODUTOR FEMININO -Funcións: reprodución, produción de gametos, nutrición e protección do feto durante o seu desenvolvemento e tras o nacemento - Estrutura: órganos esenciais e accesorios SISTEMA REPRODUTOR MASCULINO -Localización topográfica. -Órganos esenciais, órganos accesorios APARELLO URINARIO Morfoloxía e órganos que o constitúen
10. SISTEMA ENDOCRINO	-Funcións do sistema endocrino -Comparativa entre o sistema endocrino e o sistema nervioso -Organos diana -Principais glándulas endocrinas.Hormonas Hipofisis Tiroides Glandulas paratiroides Glanduals suprarrenales. Outras glandulas endocrinas
11. ÓRGANOS DOS SENTIDOS	-Receptores sensoriais. -Sensacións da pel -Receptores de estiramento -Sentido do olfacto -Sentido do gusto -Sentido do oído e do equilibrio: oído, audición e equilibrio -Visión: o ollo. Capa fibrosa, capa vascular, capa interna. Globo ocular.

12. SISTEMA NERVIOSO CENTRAL E PERIFÉRICO	12. SISTEMA NERVIOSO CENTRAL E PERIFÉRICO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL -Funcións xerais do SNC -Cubertas do encéfalo e a medula espinal -Liquido cefalorraquídeo -Médula espinal -Encéfalo -Cerebro: estrutura e especialización SISTEMA NERVIOSO PERIFERICO -orixe embrionaria. Función - subdivisiones: somático, autónomo ou vexetativo, nervios periféricos - Sistema Nervioso Periférico Somático

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	66	99	165
Seminario	12	42	54
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Presentación	1	3	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposicións teóricas por parte do profesor dos temas do Programa con apoio audiovisual.
Seminario	Clases interactivas para reforzo e complementación dos contidos teóricos da materia. Inclúen demostracións con modelos anatómicos desmontables, ilustracións e indicacións para realización de debuxo anatómico. Incidirase en localización anatómica en modelos e atlas. Inclúe diseccción e demostración anatómica en corazón porcino e outras vísceras animais. Planificación de traballos monográficos asignados asignados de forma individual ou grupal. En tres dos seminarios contarase coa presenza de especialistas pertencentes a universidades nacionais e europeas. SEMINARIOS WEB: Presentación en liña que se realiza a través de Internet en tempo real. No caso de que o relator da universidade estranxeira non sexa hispanohablante, a interacción co mesmo será en inglés.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Nos seminarios traballarase con modelos anatómicos, tecido óseo real e vísceras animais. Igualmente planificaranse ademais dos traballos grupales, aqueles individuais ou actividades de debuxo anatómico, para cuxos efectos se dispensará atención personalizada.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Seminario	A avaliación dos seminarios realizarase mediante a observación sistemática do comportamento e participación do alumnado (5%) e pola resposta a pregúntalas test, curtas ou figuras relacionadas cos contidos impartidos no mesmo e que serán expostas ao finalizar a sesión (15%). A asistencia aos seminarios é obrigatoria para poder ser avaliados. Unicamente permitirase a ausencia xustificada documentalmente nunha sesión de dúas horas. As preguntas ou figuras asociadas aos contidos de cada seminario deberán ser entregadas ao finalizar o mesmo.	20	CG1 CE1 CT1 CG3 CT2 CG5 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Exame de preguntas obxectivas	Os contidos teóricos adquiridos polo alumno/a nas leccións maxistrais e nos seminarios será obxecto de avaliación cun exame test de resposta simple entre catro opcións. Poderán incluír texto ou imaxes. Cada tres respostas erróneas restan un acerto. Será necesaria obter máis do 50% da puntuación para superar a proba. A superación desta proba, é necesaria para aprobar a materia. Realizaranse dúas probas ao longo do curso. A primeira proba levará a cabo nas seguintes datas: Na primeira oportunidade: 04 de Novembro de 2022 ás 16 horas. Na segunda oportunidade: 30 de Xulño de 2023 ás 16h	25	CG2 CE1 CT1 CT3

Exame de preguntas obxectivas	Os contidos teóricos adquiridos polo alumnado nas leccións maxistrais e nos seminarios será obxecto de avaliación cun exame test de resposta simple entre catro opcións. Cada tres respostas erróneas restan un acerto. Será necesaria obter máis do 50% da puntuación para superar a proba. A superación desta proba, é necesaria para aprobar a materia. Realizaranse dúas probas ao longo do curso. A segunda proba levará a cabo nas seguintes datas: Na primeira oportunidade: 20 de xaneiro 2023 ás 18h. Na segunda oportunidade: 30 de Xuño de 2023 16h	40	CG1	CE1	CT1 CT3 CT4
Presentación	Presentación e exposición pública dos traballos individuais ou grupais asignados. Entrega de traballos ou debuxos anatómicos asignados de forma individual ao por grupos. Será necesaria obter máis do 50% da puntuación total relativa a esta proba. A superación da mesma, é necesaria para aprobar a materia	15	CG4 CG5		CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar a materia ha de obterse polo menos o 50% da cualificación global, sendo necesario alcanzar polo menos o 50% da puntuación outorgada ao exame de preguntas obxectivas e á presentación de traballos. As cualificacións serán publicadas na plataforma MOOVI.

Proba fin de carreira: 07 de outubro de 2022 ás 16h.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

PATTON Kevin, THIBODEAU Gary A, **Anatomía y Fisiología**, 8, Elsevier, 2013

NETTER Frank H, **Atlas de Anatomía Humana**, Elsevier, 2019

NETTER Frank H, **Cuaderno De Anatomía Para Colorear**, 2, Elsevier, 2019

PAULSEN, WASCHKE, **Sobotta. Atlas de anatomía humana**, 24, Elsevier, 2018

LIPPERT H, **Anatomía con orientación Clínica para estudiantes**, Marban, 2013

Bibliografía Complementaria

SAE, **Teminología anatómica internacional**, 1, Panamericana, 2001

GILROY, MACPHERSON, ROSS, **Prometheus. Atlas de Anatomía**, 2, Panamericana, 2013

MOORE, DAILEY, AGUR, **Anatomía con orientación clínica para estudiantes**, 8, Wolters Kluwer, 2018

SCHÜNKE M./SCHULTE E./SCHUMACHER U, **Colección Prometheus. Texto y Atlas de Anatomía**, 3, Panamericana, 2015

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105
Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107
Enfermaría clínica I/P51G140V01204
Enfermaría clínica II/P51G140V01205
Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201
Prácticas clínicas I/P51G140V01208

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103
Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104
Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Psicoloxía: Psicoloxía				
Materia	Psicoloxía: Psicoloxía			
Código	P51G140V01102			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Sánchez Radío, Silvia Esther			
Profesorado	Sánchez Radío, Silvia Esther			
Correo-e	silsanchez@uvigo.es			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Esta materia forma parte da formación básica que permitirá ao estudantado de enfermaría un acercamento a psicoloxía como estudo científico do comportamento e a súa contribución ao proceso de saúde- enfermidade e calidade de vida das persoas. O que facemos e experimentamos (pensamentos e afectos) constituien factores fundamentais do noso comportamento. A psicoloxía como ciencia e a profesión que aportará uns coñecementos relevantes para unha mellor e máis longa vida. A comprensión dos procesos psicolóxicos sirven de base para o desenvolvemento de competencias relacionadas coa materia e coa enfermaría, coñecementos necesarios que lle capaciten para integralos na prestación dos coidados integrais as persoas ante ás diferentes situacións de saúde-enfermidade. Igualmente se capacitará para establecer e realizar unha relación comunicativa eficaz coa persoa enferma, familia e grupo, tamén se describen os problemas psicolóxicos asociados a situacións especiais: a enfermidade crónica aguda, as reaccións a enfermidade irreversibel, así como os aspectos psicosociais a hospitalización, respostas de afrontamento a enfermidade e cómo xestionar os diferentes tipos de pérdida.			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
CG7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
CE9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
CE10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
CE12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
CE14	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar a/o estudante na prevención, a detección precoz, a asistencia, e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia.
CE50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación

CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT7	Razoamento crítico
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias			
Saber comprender as bases psicolóxicas clásicas e as súas relacións coa enfermaría.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG4 CG7 CG8 CG9 CG11 CG17	CE9 CE10 CE12 CE14 CE50	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Ser capaz de aplicar o pensamento científico a vida cotidián e laboral.	CB3 CB4 CB5		CE50	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7

Contidos

Tema	
1. Descripción e marco conceptual da enfermaría psicosocial:	Introducción. Aproximacións ao estudo da persoa. A psicoloxia como ferramenta básica para enfermaría. A Psicoloxía científica. Principais escolas da psicoloxía. Tendencias que formaron a psicoloxía actual. Bases psicolóxicas da conduta. A estructura do sistema nervioso e funcións psíquicas. Cerebro,cognición e conduta. A psicoloxía no ámbito da enfermaría.
2. Identificación dos fenómenos psicosociais:	Sensación e percepción. Umbrais sensoriais. Cómo organiza o cerebro a información sensoria. A percepción. A intelixencia. Teorías. Intelixencia emocional. Motivación e emoción. Teorías explicativas. Frustración e conflito. Pensamento e linguaxe. Introducción. Concepto de pensamento. Razonamento, solución de problemas, formación de conceptos. Relación entre pensamento e linguaxe. Papel do linguaxe no comportamento humano. Memoria e olvido Introducción. definición de memoria. Tipos de memoria.Bases biolóxicas da memoria. Alteracións da memoria. Exploración da memoria.Memoria e envellecemento. O olvido. Motivación.Clasificación dos motivos. Modelos teóricos. Afectividade, sentimentos e emocións. Relación entre emoción e conducta. Psicoloxía da personalidade. Introducción Concepto de personalidade. Funcións da personalidade. Estudio da personalidade. Teorías da personalidade. Resiliencia. Avaliación da personalidade. Aprendizaxe.Paradigmas básicos do aprendizaxe. Conductas aprendidas. Tipos de aprendizaxe. Indefensión aprendida. Aplicacións prácticas das teorías do aprendizaxe. Ansiedade e o estrés como compoñentes básicos do enfermar. Tipos de axentes estresantes. Síndrome de estrés profesional. Métodos de afrontamento o estrés. Diagnósticos NANDA.
3. Habilidades básicas de comunicación eficaz	A comunicación. Normas para unha comunicación eficaz en enfermaría. Formas, métodos e perturbacións. A comunicación persuasiva, non verbal. Barreiras. Asertividade. Escoita activa. Actitudes que favorecen a escoita activa. Habilidades da comunicación interpersonal. A comunicación en enfermaría. Técnicas de comunicación e relación de axuda. A comunicación de malas noticias. Diagnósticos NANDA.
4. Fases do desenvolvemento evolutivo desde o punto de vista psicosocial:	Psicoloxía evolutiva. Principais autores/as. Etapas. Infancia.O apego. O xogo. Adolescencia, período de búsqueda da identidade. Idade adulta.Vellez. Soedade e saúde. Afrontamento e adaptación o cambio.

5. Actitudes e coñecementos básicos da relación terapéutica	A enfermidade e o seu impacto psicolóxico. Representación mental da enfermidade. Enfermidade crónica e aguda. Estratexias de afrontamento. Papel da enfermaría. Aspectos psicosociais da hospitalización.Características psicolóxicas da persoa enferma.Respostas ante a enfermidade e a hospitalización.O Hospital como escenario ameazante. Características psicolóxicas das enfermidades de cancro, crónica, diabetes, hipertensión. Respostas de afrontamento.Modelos cognitivos-conductuais de aplicación o medio hospitalario.
6. Aspectos psicolóxicos das persoas usuarias nos coidados de saúde:	Mecanismos psicolóxicos da curación Psicoterapia. Concepto. Principios elementais da psicoterapia. Clasificacións. Grupos de autoaxuda. Características dos grupos de autoaxuda. Implicación emocional da profesional de enfermaría. Apoio psicoemocional ao paciente e a familia. A relación de axuda. Fases da relación de axuda. Habilidades da relación de axuda. Autenticidade e congruencia.Características. Aspectos psicosociaiais do dolor. Tipos de dor. Factores que influien na percepción e expresión da dor Valoración de enfermaría. O duelo.Tipos de duelo. Etapas do proceso de duelo.A morte. Proceso. Actitudes e educación sobre a morte. Enfermería ante ansiedade e medo a morte A familia. O sistema familiar. A estructura da familia. Genograma familiar. Funcións básicas da familia. Factores de risco e protectores da familia. O sistema familiar. Indicadores do estado da saúde familiar. Técnicas de relaxación: respiración, visualización, control emocional, a relaxación muscular progresiva de Edmund Jacobson.
7. Aspectos psicolóxicos, físicos e sociais da violencia de xénero.	Bases conceptuais da Violencia de Xénero. A estrutura social como facilitadora da Violencia de Xénero. Indicadores de risco da violencia de xénero. Prevención da violencia. Factores Protectores. Protocolos de actuación na abordaxe integral da violencia de xénero. Actuación de enfermería fronte a violencia de xénero. Diagnósticos NANDA.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	55	110	165
Resolución de problemas	14	28	42
Traballo tutelado	3	3	6
Presentación	4	6	10
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	A sesión maxistral vai ser a técnica docente habitual, co apoio de medios audiovisuais e exposición de casos prácticos, pretendendo favorecer a implicación e participación do alumnado. Planificación de traballos a desenvolver polo alumnado.
Resolución de problemas	Análise dun feito ou problema coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución. Exercicios realizados no aula sobre os contidos da materia. Estudos de casos das situacións más cotidiás que se poden presentar na relación enfermeira- paciente.
Traballo tutelado	Realizaránse traballos sobre os contidos da materia, distribuíndo ao alumnado en 6 grupos, nos que se realiza o entrenamento guiado e tutela por parte da profesora, e onde se fomenta a adquisición de autocritica a e heterocritica, baseandose na aprendizaxe en base a problemas do ámbito das ciencias da saúde.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante a docente e a clase dun tema sobre contidos da materia desenvolvido polo grupo en formato power-point donde se presenta o resto da clase os resultados do traballo realizado, sendo obrigatoria a asistencia polo resto da clase a estas presentacións.

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**
Lección maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, explicación das bases teóricas e realización de preguntas obxectivas que alumnado ten que desenvolver.

Presentación	Para facer as presentación correspondentes é necesario a realización previa de apoio individualizado para asegurar a calidade dos contidos e material a presentar.O finalizar entregarase en soporte dixital todo o traballo realizado nesta metodoloxía.
Resolución de problemas	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótesis, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e entrenarse en procedimentos alternativos de solución. Avaliandose as respostas correctas ante as preguntas plantexadas.
Traballo tutelado	Precisase a dirección e seguimento persoal das persoas integrantes do grupo para o logro dos obxectivos plantexados nesta metololoxía. Presentación en Power-point dun tema de clase e titorizado con sesións obligatorias.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Traballo tutelado	Proba obrigatoria e avalíase individualmente ainda ca presentación final sexa en grupo. Necesitase o 50% do valor desde proba para superar a materia. Cada alumna/o, fará un exercicio de rol playing sobre tema principal da asignatura. Primeira oportunidade: 02/11/22 Prueba evaluable Todo el grupo TEMA 14. RELACIÓN DE AYUDA. ROLE PLAYING. PRUEBA EVALUABLE. G I y II.G III y IV. G V y VI Recuperación 27/06/2023 as 18:00	15		CG4 CG7 CG8 CG11 CG17	CE10 CE14	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7
Presentación	Presentarase o realizado nas sesións do traballo tutelado. A exposición é obrigatoria e avalíase individualmente. Necesitase o 50% do valor da proba para superar a materia. As datas de presentación/exposición serán en horario de clase os días: 23/11/22 Proba avaliable. Todo o grupo PRESENTACIÓN POR GRUPOS. ASISTENCIA OBLIGATORIA RESTO DE LA CLASE. PRUEBA EVALUABLE. G I y II 28/11/22 Proba avaliable. Todo o grupo. PRESENTACIÓN POR GRUPOS. ASISTENCIA OBLIGATORIA RESTO DE LA CLASE. PRUEBA EVALUABLE. G III y IV 29/11/22 Proba avaliable. Todo o grupo PRESENTACIÓN POR GRUPOS. ASISTENCIA OBLIGATORIA RESTO DE LA CLASE. PRUEBA EVALUABLE. G V y VI Recuperación 27/06/2023 as 18:00	25	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG4	CE9 CE10 CE12 CE14 CE50	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: realización de proba de coñecementos con modalidade de resposta múltiple (cada dos erros penalizará un acerto) sobre os contidos da materia. Para aprobar a materia, e necesario que o estudantado alcance unha cualificación dun 50% do valor desta proba. A realización da proba será o 11/1/2023 as 16:00 na primeira oportunidade. A data da 2ª oportunidade será o 27/6/23 as 16:00 horas	40	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG4 CG7 CG8 CG9 CG11 CG17	CE9 CE10 CE12 CE14 CE50	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba final: realización de proba de coñecementos que inclúe preguntas abertas sobre un tema. O alumnado deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta argumentada. Para aprobar a materia, e necesario que o estudantado alcance unha cualificación dun 50 % do valor desta proba. A realización desta proba será o A realización da proba será o 11/1/2023 as 16:00 na primeira oportunidade. A data da 2ª oportunidade será o 27/6/23 as 16:00 horas	20	CB1 CB2 CB5	CG11	CE9 CE10 CE12 CE14 CE50	CT1 CT7 CT11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Proba final Fin de carreira: 5/10/2022 as 16:00 horas

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Mª Dolores Rodríguez, Luís Mayor, Carmen Pérez, **Manual CTO de enfermería. Enfermería Psicosocial**, CTO Editorial,

Scott O. Lilienfeld, Steven Jay Lynn et al., **Psicología una introducción**, Pearson,

Neil Niven, **Psicología en enfermería**, Manual moderno,

Latorre Postigo, J.M, **Ciencias Psicosociales aplicadas I**, Síntesis, Madrid,

Latorre Postigo, J.M, **Ciencias Psicosociales aplicadas II**, Editorial Síntesis, Madrid,
Colegio oficial de Psicologos, www.cop.es,
enfermeros.org/revista/,
María Teresa Almendro Marín, **Perspectivas actuales en el abordaje de la violencia contra las mujeres desde la Psicología: análisis bibliométrico**, Informació psicològica,

Bibliografía Complementaria

Calixto Plumed Moreno, **Psicología general**, DAE,
Llor, B. y col., **Ciencias Psicosociales aplicadas a la salud**, Interamericana. McGraw-Hill, Nueva York,
Tazón, P. y col, **Ciencias psicosociales**, Masson, Barcelona,
Nieto, J. y col, **Psicología para Ciencias de la Salud. Estudio del comportamiento humano ante la enfermedad**, McGraw Hill, Interamericana, Madrid,
Novel, G. y col, **Enfermería Psicosocial y Salud Mental**, . Masson, S.A, Barcelona,
Hoffman, L. y col, **Psicología del desarrollo hoy**, 2 vol. McGraw Hill, Madrid,
Bayés,R, **Psicología oncológica**, Martínez Roca,
Santiago de Torres, J., **Procesos Psicológicos Básicos**, McGraw-Hill,
Cibanal, Juan, **Interrelación del profesional de Enfermería con el paciente**, Doyma,
Bernis C, López R, Prado,(Eds), **La salud de las mujeres en el umbral del siglo XXI**, Ediciones UAM,
psicodoc.copmadrid.org/psicodoc.htm,
Dorsch,F, **Diccionario de psicología**, Herder,
www.index-f.com/index-enfermeria/revista.php,
López Zafra E, **Violencia conta las mujeres: descripción e intervención biopsicosocial.**,
Ríos, M. I., Carrillo, C., Sabuco, E., **Resiliencia y Síndrome de Burnout en estudiantes de enfermería y su relación con variables sociodemográficas y de relación interpersonal**, International Journal of Psychological Research,
http://www.aepc.es/ijchp/, **International Journal of Clinical Health Psychology**, Información de revistas cientificas,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Bioquímica: Bioquímica				
Materia	Bioquímica: Bioquímica			
Código	P51G140V01103			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Tarrio Yáñez, Nuria			
Profesorado	Rosales Sueiro, Jose Tarrio Yáñez, Nuria			
Correo-e	nuriaty@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Materia do módulo de formación básica			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CE1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT7	Razoamento crítico
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias		
Saber ás propiedades estructurais e funcionais das biomoleculas e o seu metabolismo con vistas ao exercicio da enfermeria	CB2 CB4	CE1	CT3 CT4 CT11
Saber distinguir o proceso de xeneración, almacenamento e uso da enerxía metabólica	CB1 CB4	CE1	CT1 CT2 CT3
Ser capaz de distinguir os sistemas moleculares e os procesos implicados no almacenamiento, replicación e expresión da información xenética	CB3 CB5	CE1	CT2 CT3
Saber comprender os cambios moleculares asociados ás distintas situacións fisiolóxicas e patolóxicas	CB2 CB4	CE1	CT7 CT9

Contidos	
Tema	
Introducción á bioquímica	
Bioloxía Celular	
Base da bioquímica	Bioelementos Biomoléculas Agua e disolucións Ácidos e Bases

Bioquímica estructural	Carbohidratos Lípidos Lipoproteínas Proteínas
Metabolismo Enerxético	Mitocondrias e obtención da enerxía Metabolismo dos hidratos de carbono Metabolismo dos lipidos e lipoproteínas Metabolismo nitroxenado
Información xenética	DNA e RNA Replicación Transcripción Traducción

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	36	72	108
Seminario	11	24	35
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0	1
Traballo	1	3	4
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición dos conceptos teóricos.
Seminario	Traballos individuais e grupais dos temas da materia. Posta en común de temas de actualidade relacionados coa materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Actividade académica desenvolvida polo profesorado, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse directamente na aula, nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho ou a través do correo electrónico.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas		
Seminario	Avaliarase o coñecemento adquirido na elaboración de traballos individuais e grupales. Teranse en conta os valores de cooperación, capacidade de traballo en grupo e responsabilidade individual e colectiva.	20	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CE1	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Exame de preguntas obxectivas	Avaliarase o coñecemento adquirido tanto de tipo práctico como teórico. Para superar a materia é necesario alcanzar un 40% do valor desta proba. A proba constará dunha parte tipo test onde se fara un desconto sobre os erros: por cada tres fallos réstase un acerto e dunha parte de pregunta de resposta curta, que podera aparecer ou non. Realizarase nas seguintes datas: na primeira oportunidade o 21-XII-2022 ás 17:00h e na segunda no día 26-VI-2023 ás 17:00hs.	40	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CE1	CT1 CT3 CT4 CT7
Resolución de problemas e/ou exercicios	Avaliarase o coñecemento adquirido nas actividades desenvolvidas nos seminarios. Realizarase nas seguintes datas: na primeira oportunidade o 21-XII-2022 ás 17:00 h e na segunda no día 26-VI-2023 ás 17:00 hs.	10	CB2 CB3 CB4	CE1	CT1 CT4

Traballo	Avaliarase o coñecemento adquirido para a elaboración de traballos grupales (procura de bibliografía, organización de ideas...) O traballo será en equipo e o tema será proposto polo profesorado.	15	CB1 CB3 CB4	CE1	CT1 CT2 CT3 CT9
Exame de preguntas de desenvolvemento	Preguntas abertas sobre un tema. Avaliaráse a capacidade dos alumnos para desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa. Realizarase nas seguintes datas: na primeira oportunidade o 1-XII-2022 ás 18:30 h e na segunda no día 26-VI-2023 ás 17:00hs.	15	CB1 CB3 CB4	CE1	CT1 CT2 CT3 CT9

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para poder superar a avaliación necesitarase ter unha nota de 5 sobre 10 no total da avaliación.

Proba final fin de carreira: 06-X-2022 ás 18.30h.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Cooper e Hausman, **La céula**, quinta,

Stryer, **Bioquímica**,

Lehninguer, **Princípios de bioquímica**,

Rawn, **Bioquímica**,

Lozano, **Bioquímica y biología molecular para las ciencias de la salud.**,

Alberts y otros, **Biología molecular de la célula**, cuarta,

Tymocko, Berg, Stryer, **Bioquimica Curso Básico**,

Mathews, Van Holde, Appling, Anthony-Cahill, **Bioquímica**, 4º Edición,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría comunitaria I				
Materia	Enfermaría comunitaria I			
Código	P51G140V01104			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Rodríguez García, María Dolores			
Profesorado	Diéguez Montes, María Paz Rodríguez García, María Dolores			
Correo-e	mariadorodriguez@uvigo.es			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Enfermaría comunitaria I, materia do módulo de Ciencias da Enfermaría, e a primeira parte da materia Enfermaría Comunitaria, introduce ao alumnado na valoración das diferentes situacións de saúde-enfermidade que afectan o individuo e á familia, ao longo do seu ciclo vital, como parte dunha comunidade, así como diferentes factores sociais determinantes de saúde que repercuten o estado de saúde, a epidemiología, a microbiología e a demografía son aspectos centrais nesta materia. A materia enfermaría comunitaria I ten un papel importante para o cumprimento dos Obxectivos de desenvolvemento sustentable (ODS), fundamentalmente no ODS 3, o ODS6.			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
CE23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.
CE24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
CE25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT7	Razoamento crítico
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de manexar o concepto saúde_enfermidade e de aplicar nocións de Demografía sanitaria	CB1 CG4 CE23 CT4 CB2 CG8 CE24 CT7 CG9 CE25 CT11 CG10 CE26

Ser capaz de aplicar o método epidemiolóxico e os modelos causais	CB1 CG4 CB2 CG9 CG10	CE23 CE24 CE25 CE26	CT1 CT2 CT3 CT4 CT6 CT7 CT8 CT11

Contidos	
Tema	
TEMA1. CONCEPTO DE SAÚDE E ENFERMIDADE	1. Concepto clásico de saúde 2. Concepto de saúde da OMS 3. Novas achegas ao concepto de saúde 4. Enfermidades. Clasificación
TEMA 2. FACTORES DETERMINANTES DA SAÚDE	1. Concepto de Lalonde 2. Importancia dos diversos factores 3. Actuacións sanitarias
TEMA 3. SAÚDE PÚBLICA E SAÚDE COMUNITARIA	1. A saúde pública clásica 2. Concepto actual de saúde pública 3. A saúde comunitaria 4. Enfermaría no contexto da saúde pública. Atención comunitaria
TEMA 4. DEMOGRAFÍA SANITARIA	1. Concepto 2. Fontes de información demográfica 3. Demografía estática 4. Demografía dinámica 5.- Estudo do desenvolvemento das poboacións e a súa repercusión sobre a saúde.
TEMA 5. IMPORTANCIA DO MEDIO NA SAÚDE	1. Augas de consumo 2. Augas residuais 3. Residuos sólidos. 4. Contaminación ambiental 5. Control de plagas 6. Control sanitario de alimentos 7. Vacunación 8. Urbanización 9. Obxectivos de Desenvolvemento Sostible (ODS). Axenda 2030
TEMA 6. OS AXENTES VIVOS E A SÚA IMPORTANCIA NA SAÚDE HUMANA	1. Conceptos xerais 2. Estrutura e clasificación 3. Relacións e interaccións 4. Microorganismos eucariotas: protozoos, hongos, algas
TEMA 7. MICROORGANISMOS PROCARIOTAS: AS BACTERIAS	1. Morfoloxía, fisioloxía e clasificación 2. Bacterias gram (+) e gram (-) 3. Mecanismos de patoxenicidade 4. Grupos principais de bacterias
TEMA 8. OS VIRUS	1. Concepto e características xerais 2. Tipos de virus e mecanismos de acción
TEMA 9. RECOLLIDA DE MOSTRAS PARA MICROBIOLOXIA	1. Normas básicas comúns á recollida nas mostras para microbioloxía 2. Calidade preanalítica na recollida de: ouriños, feces, esputo e outras mostras.
TEMA 10. MEDIDAS BÁSICAS NA PREVENCIÓN DA INFECCIÓN.	1. Conceptos básicos 2. Desinfección e esterilización 3. Lavado de mans: tipos e procedementos
TEMA 11. O MÉTODO EPIDEMIOLÓXICO	1. Conceptos básicos 2. Obxectivos
TEMA 12. A MEDICIÓN DA ENFERMIDADE	1. Medidas de frecuencia de enfermidade: incidencia e prevalencia 2. Medidas de asociación e medidas de impacto: risco relativo, risco atribuible, odds ratio 3. Causalidade
TEMA 13. ESTUDOS EPIDEMIOLÓXICOS	1. Clasificación dos estudos 2. Estudos descritivos 3. Estudos de caso-control 4. Estudos prospectivos de cohortes 5. Estudos experimentais ou de intervención

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais

Lección maxistral	35	52.5	87.5
Resolución de problemas	6	12	18
Seminario	8	32	40
Exame de preguntas obxectivas	0.5	0	0.5
Exame de preguntas de desenvolvemento	0.5	0	0.5
Estudo de casos	1	1	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0.5	1.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados cos contidos de Demografía. Empregase como complemento da lección maxistral.
Seminario	Actividades enfocadas a profundar ou complementar o traballo sobre os contidos da materia. Empregase como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Resolución de dúbidas dos temas tratados nos seminarios, e apoio á procura de información e resolución de problemas. A resolución de dúbidas poderá resolverse de forma non presencial a través de Moovi ou Campus Remoto da Uvigo.
Resolución de problemas	Resolución de dúbidas dos temas tratados no aula e apoio á procura de información e resolución de problemas A resolución de dúbidas poderá resolverse de forma non presencial a través de Moovi ou Campus Remoto da Uvigo.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta onde so unha é verdadeira. Por cada dous fallos descontase un acerto. Para superar a materia o alumnado ten que alcanzar o 50% do valor desta proba para poder facer media ca parte de ME. Realizarase nas seguintes datas: na primeira oportunidade o 16-12-2022 18h, e na segunda no 28-06-2023, 18h.	30	CB1		CE23 CE24 CE26	CT1 CT2 CT3 CT7
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba final: inclúe preguntas abertas de resposta breve. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta argumentada. Para superar a materia o alumnado ten que alcanzar o 50% do valor desta proba para poder facer media coa parte de ME. nas seguintes datas: na primeira oportunidade o 16-12-2022 ás 18 h, e na segunda no día 28-06-2022, ás 18 h.	20	CB2	CG9 CG10	CE23 CE24 CE25 CE26	CT1 CT3 CT7 CT8 CT11
Estudo de casos	Proba utilizada para a avaliación dos traballos de aula que inclúe o análise e resolución de casos ou situacións dos contidos relacionados coa Demografía. Avalíase a asistencia e participación nos traballos realizados no aula e unha proba que inclúe preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta onde só unha é verdadeira e/ou cálculos demográficos diferentes. Para superar a materia o alumnado ten que acadar o 50 % do valor desta proba para poder facer media coa parte común. Realziarase nas seguintes datas: a primeira vez o 25-11-2022 ás 18.30 horas, e a segunda o 28-06-2023 ás 18.00 horas.	20	CB1 CB2	CG4 CG8 CG9 CG10	CE23 CE24 CE26	CT1 CT2 CT3 CT4 CT6 CT7 CT8 CT11
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba que inclúe teoría, análise e resolución de casos ou situacións relativos ao método epidemiolóxico e á Demografía. Para superar a materia o alumnado ten que acadar o 50 % do valor desta proba para poder facer media coa parte común. Realizarase nas seguintes datas: na primeira oportunidade o 25-11-2022 ás 18,30h, e na segunda no 28-06-2023 ás 18h.	30	CB1 CB2		CE23 CE24 CE25 CE26	CT1 CT2 CT3 CT7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Data da proba fin de carreira: 06-10-2022 16 h

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Piedrola Gil y otros, **Medicina Preventiva y Salud Publica**, 9ª,

Bibliografía Complementaria

Icart, Guardia, Isla, **Enfermería Comunitaria. Manuales de Enfermería**,
FRIAS OSUNA A., **Salud Pública y educación para la salud**,
Pagina web da conselleria de sanidade do servicio galego de saúde,
Pagina web INE,
Portal de la OMS,
Portal del MSC Ministerio Sanidad y Consumo,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría comunitaria II/P51G140V01206

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103
Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioloxía: Fisioloxía				
Materia	Fisioloxía: Fisioloxía			
Código	P51G140V01105			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Vázquez Castelo, José Luís			
Profesorado	Vázquez Castelo, José Luís			
Correo-e	joselvc@mundo-r.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Materia do módulo de formación básica			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
CE1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
CE9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT7	Razoamento crítico
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de comprender cal é a función normal do distintos aparello e sistemas do organismo normal.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG3 CE1 CE9 CT1 CT2 CT3 CT9
Ser capaz de adquirir os coñecementos fundamentais sobre os mecanismos que regulan as funcións dos distintos órganos e sistemas	CB2 CB4 CG1 CE1 CE9 CT1 CT4 CT7 CT11

Contidos	
Tema	
1. Introdución á fisioloxía.	Introdución á fisioloxía.

2. Fisioloxía celular e histolóxica.	Introdución. Descubrimento. Tamaño e forma. Diversidade. Diferenciación. Tipos. Membrana celular. Funcións. Citoplasma. Organelas. Núcleo. Definición. Tipos de tecidos. Funcións e características.
3. Xenética.	Introdución. Xenética molecular: ADN e ARN. Gametogénesis. Meiosis. Cromosomas. Cariotipo. Código xenético. Herdanza e enfermidades xenéticas.
4. Fisioloxía dixestiva.	Definición. Misión principal. Organización fisiológica: dixestión, secreción, absorción, eliminación. Fisioloxía do fígado
5. Fisioloxía respiratoria.	Introdución. Misión principal. Fisioloxía respiratoria: ventilación, difusión, circulación. Regulación ventilación. Patrón respiratorio normal
6.Fisioloxía cardiovascular.	Corazón. Misión principal. Ciclo cardíaco. Fibras miocárdicas. Sistema de condución. Electrocardiograma. Gasto cardíaco. Pulso arterial. Presión arterial. Vasos sanguíneos: arterias, as veas e capilares. Sistema linfático
7. Fisioloxía renal e líquidos corporais.	Introdución. Misión principal. Fisiologia renal: filtración, reabsorción, secreción. Regulación do volume urinario e plasmático. Ouriños. Regulación do pH. Funcións excretoras do riñon: endocrinas, metabólicas. Medio interno. Liquidos corporais. Electrolitos. pH.
8. Fisioloxía endocrina.	Introdución. Funcións e estrutura de las hormonas. Regulación da secreción hormonal. Hipófisis. Tiroides. Paratiroides. Páncreas. Suprarrenales. Gónadas
9. Fisioloxía sanguínea.	Definición. Misión principal. Células sanguíneas: eritrocitos, leucocitos, plaquetas. Grupos sanguíneos. Plasma. Coagulación.
10. Fisioloxía do sistema inmunitario.	Introdución. Inmunidade inespecifica. Inmunidade específica: inmunidade celular e inmunidade humoral
11. Fisioloxía do aparello locomotor.	Tecido muscular estriado: funcións, estrutura, fisioloxía da excitación e contracción muscular Fisioloxía comparada do músculo cardíaco e músculo liso.
12 . Neurofisioloxía.	Definición e funcións xerais. Divisións aferentes e eferentes. Células del sistema nervioso: neuroglia e neuronas. Clasificación neuronas: estrutural e funcional. Nervios e fasciculos nerviosos. Fisiologia del impulso nervioso. Sinapsis. Neurotransmisores

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	8	8	16
Presentación	4	4	8
Lección maxistral	66	132	198
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Trátanse diversos temas da materia cunha abordaxe distinta e complementaria da sesión maxistral. Utilizarase material audiovisual e promoverase a participación do alumno.
Presentación	Traballo en grupo de temas da materia con presentación e exposición ao resto dos alumnos. Serán avaliados contribuíndo á nota final do alumno.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos da materia, Fisioloxía

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentación	Orientación e axuda na búsqueda de contidos e na forma de presentalos

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas		
Seminario	Asistencia e participación activa nos seminarios.	5	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CE1	CT1 CT3 CT7

Presentación	Calidade no contido e na exposición do traballo seleccionado	15		CG1 CG3	CE1	CT1 CT2 CT3 CT4
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba final: é condición obrigatoria alcanzar nesta proba o 50% do seu valor para poder facer a avaliación global (suma de todas as probas avaliables) Realizarase en primeira oportunidade o día 8-VI-2023 16:00 horas e en segunda o día 3-VII-2023 18:00 horas	20	CB1		CE1	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7
Exame de preguntas obxectivas	Preguntas de resposta múltiple na que só unha é verdadeira. É condición obrigatoria alcanzar nesta proba o 50% do seu valor para poder facer a avaliación global Desconto: por cada tres fallos un acerto. Realizaranse 2 probas: Primeira oportunidade: 29-III-2023 ás 17.15 horas (20%) 8-VI-2023 16:00 horas (60%) Segunda oportunidade: 3-VII-2023 18:00 horas	40			CE1	CT1 CT3 CT4 CT7
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba correspondente á avaliación das actividades realizadas en seminarios: exercicios, problemas, figuras. Realizarase en primeira oportunidade o día 8-VI-2023 16:00 horas e en segunda o día 3-VII-2023 18:00 horas	20	CB1 CB2 CB4 CB5		CE1	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Si un estudante non realiza durante o curso as actividades avaliables, na segunda oportunidade a súa avaliación farase sobre o 80% da materia.

Proba final fin de carreira:3-X-2022 18:30 horas

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Marieb, Keller, **Fisiología humana**, actualizada,

Bibliografía Complementaria

Thibodeau, Patton, **Anatomía y Fisiología**, actualizada,

Tortora, **Principios de Anatomía y Fisiología**, actualizada,

Stuart Ira Fox, **Fisiología humana**, actualizada,

Mulroney, Myers. Netter., **Fundamentos de Fisiología**, actualizada,

Arthur C. Guyton, **Tratado de Fisiología Médica**, actualizada,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica I/P51G140V01204
Enfermaría clínica II/P51G140V01205
Enfermaría comunitaria II/P51G140V01206
Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201
Prácticas clínicas I/P51G140V01208

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Estatística: Estatística/P51G140V01106
Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107
Idioma moderno: Inglés técnico/P51G140V01108

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Estatística: Estatística				
Materia	Estatística: Estatística			
Código	P51G140V01106			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Otero Agra, Martín			
Profesorado	Gómez Ramiro, Alejandro Otero Agra, Martín			
Correo-e	martinoteroagra@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Materia do módulo de formación básica obligatoria.			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT7	Razoamento crítico
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe				
Resultados de aprendizaxe	Competencias			
Saber identificar, planificar e resolver un problema estadístico. Coñecer os fundamentos da probabilidade e as medidas utilizadas para describir, resumir, comparar e estimar a información.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG6 CG16	CE8	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7
Ser capaz de adquirir elementos de xuízo crítico para valorar a súa utilización na resolución de problemas e toma de decisións nas Ciencias da Saúde	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG6 CG16	CE8	CT4 CT7 CT11
Ser capaz de aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos cuidados da saúde (TIC)	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG16	CE8	CT9 CT11

Contidos
Tema

TEMA 1. Introdución ao método estatístico.	1. Estatística descritiva e estatística indutiva. 2. Poboación e mostra. 3. Métodos de mostraxe. 4. Tipos de variables.
TEMA 2. Organización dos datos.	1. Distribucións de frecuencias. 2. Táboas de distribución de frecuencias. 3. Representacións gráficas.
TEMA 3. Análise descritivo dos datos	1. Medidas de tendencia central 2. Parámetros de posición 3. Medidas de dispersión
TEMA 4. Series estatísticas de dúas variables	1. Correlación lineal 2. Regresión
TEMA 5. Modelos de distribucións	1. Distribución normal 2. Distribución t de Student 3. Distribución binomial 4. Distribución de Poisson
TEMA 6. Introdución ás técnicas de inferencia estatística	1. Estimación de parámetros. 2. Probas de hipótese. 3. Intervalos de confianza 4. Significación estatística
TEMA 7. Probas de hipóteses para variables cualitativas	1. A proba chi-cuadrado.
TEMA 8. Tecnoloxías da información e da comunicación	1. Os fundamentos das tecnoloxías da información e as comunicacións: Conceptos básicos. 2. Sector multimedia. Internet e tecnoloxías asociadas. 3. Servizos e ferramentas dispoñibles en Internet.
TEMA 9. Uso e manexo das tecnoloxías para o tratamento da información	1. Organización de datos, realización de cálculos e gráfico empregando o ordenador. 2. Elaboración e publicación de documentos mediante ferramentas on line dispoñibles en internet

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	30	38	68
Prácticas con apoio das TIC	14	28	42
Estudo de casos	2	10	12
Exame de preguntas obxectivas	0.5	3	3.5
Exame de preguntas de desenvolvemento	0.5	3	3.5
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	6	7
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	10	14

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Prácticas con apoio das TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas, e de adquisición de habilidades básicas e procedimentales relacionadas coa materia obxecto de estudo, desenvolvidas en aulas de informática.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou evento real para coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrar en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas con apoio das TIC	Apoio directo e persoal en relación ao uso dos programas informáticos
Estudo de casos	Apoio na realización da actividade

Avaliación

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Estudo de casos	Avaliarase a formulación dunha hipótese ou problema, o establecemento da metodoloxía a aplicar e a súa xustificación ou a análise de datos ou desenvolvemento teórico da resolución do tema.	5	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG6		CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Aplicarase unha fórmula de desconto nas respostas erradas. As datas de realización serán: 1ª oportunidade: 29-05-2023 18:30 h. 2ª oportunidade: 05-07-2023 12:00 h.	20	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5			CT1 CT3 CT4 CT7 CT9
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba final: preguntas directas sobre un aspecto concreto que o alumnado debe responder de forma directa e breve. As datas de realización serán: 1ª oportunidade: 29-05-2023 18:30 h. 2ª oportunidade: 05-07-2023 12:00 h.	10	CB4	CG16		CT1 CT4 CT7
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba final: exercicios de estatística aplicada. As datas de realización serán: 1ª oportunidade: 29-05-2023 18:30 h. 2ª oportunidade: 05-07-2023 12:00 h.	25	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG6		CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9
Resolución de problemas e/ou exercicios	Bases de datos: realización de 2 exercicios con bases de datos a través dun programa informático. As datas de realización serán: - 1º proba - 1º oportunidade: 16-03-2023 18:30 h 2º oportunidade: 05-07-2023 09:30 h - 2º proba - 1º oportunidade: 09-05-2023 18:30 h 2º oportunidade: 05-07-2023 09:30 h	40	CB3 CB4	CG6 CG16	CE8	CT2 CT3 CT4 CT7

Outros comentarios sobre a Avaliación

É necesario alcanzar un 50% do valor da proba final para superar a materia.

Fin de carreira: 07/10/2022 ás 10:30 h

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

M. T. Icart Isern, M. L. Torrents García, B. Bermejo Fraile, J Canela Soler., **ENFERMERIA COMUNITARIA. EPIDEMIOLOGIA. Parte I. ESTADISTICA**,

Morton, R. F. y Hebel, J. R., **BIOESTADISTICA Y EPIDEMIOLOGIA**,

Sergas, **Paxina web da consellería de sanidade, do servizo galego de saúde. www.sergas.es**,

Xunta, **Iniciativas de modernización e innovación tecnolóxica. http://imit.xunta.es/**,

Universidad de Málaga, **Universidad de Málaga. www.bioestadistica.uma.es/libro/**,

INE, **Paxina web INE e do IGE. www.ine.es**,

OMS, **Portal de la OMS: http://www.who.int/en/**,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fundamentos de enfermaría				
Materia	Fundamentos de enfermaría			
Código	P51G140V01107			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Fernández Méndez, María José González López, Claudia			
Profesorado	Diéguez Montes, María Paz Fernández Méndez, Felipe Fernández Méndez, María José González López, Claudia			
Correo-e	claudia.eu.enfermeria@gmail.com mariajosefernandezmendez@gmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Fundamentos de enfermaría, é unha materia da rama de coñecemento de ciencias da enfermaría cuxos contidos se estruturan en cinco unidades modulares que permitan que o estudante adquira os coñecementos, habilidades e actitudes necesarias para que o estudante adquira as competencias propias da materia na disciplina. Dentro do marco conceptual da enfermaría e co fin de promover e asentar os cimentos dunha profesionalidade cívica incorpórase transversalmente o marco dos ODS con especial énfase no ODS 16 "Promover sociedades xustas, pacificas e inclusivas"			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
CG15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
CE15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
CE16	Comprender desde unha perspectiva ontolóxica e epistemolóxica, a evolución dos conceptos centrais que configuran a disciplina de enfermaría, así como os modelos teóricos máis relevantes, aplicando a metodoloxía científica no proceso de coidar e desenvolvendo os plans de coidados correspondentes.
CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.

CE18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT7	Razoamento crítico
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias			
-Saber as teorías e modelos de a enfermería	CB1 CB2 CB3 CB4	CG1 CG2 CG5 CG8 CG15	CE15 CE18	CT1 CT2 CT7 CT9 CT11
-Ser capaz de aplicar a metodoloxía científica en o proceso de coidar	CB5	CG6 CG14 CG17	CE16 CE17	CT3 CT4

Contidos

Tema	
MÓDULO 1: Historia de a Enfermería.	A prehistoria. Coidados de supervivencia. O mundo clásico: Grecia e Roma. A Idade Media. As Cruzadas. A enfermería non mundo moderno. O mundo Contemporáneo. Florece Nigthingale. Século XIX. Practicantes e Matronas. Colexios Profesionais.
MÓDULO 2: Marco Conceptual	Concepto de marco teórico. Modelos máis representativos. - Modelos de coidados de Virginia Henderson. - Os autocuidados de Dorothea Orem. - Outros modelos de autocuidados. - Funcións e actividades de enfermería. - Leis e teorías.
MÓDULO 3: Proceso de atención de enfermería	Método de resolución de problemas. Principais teorías e modelos. Etapas do PAE. Plans de coidados.
MÓDULO 4: Patróns funcionais de saúde de Marjorie Gordon.	Desenvolvemento dos patróns en busca dos elementos comúns co modelo de necesidades básicas de Virginia Henderson.
MÓDULO 5: Procedementos básicos de enfermaría.	Nocións fundamentais que serven de base na práctica enfermeira. Precaucións estándar. Estrutura dun procedemento. Ingreso. Recepción e acomodación do usuario/a en unha unidade de hospitalización básica. Unidade do paciente.Ambiente terapéutico. Peso e talla. Rexistros: Normas de utilización dos rexistros. Planificación do alta de enfermaría. Coidados en relación coa hixiene e benestar do paciente: cama hospitalaria e aseo do paciente encamado e hixiene de cavidades naturais. Cambio de roupa do paciente segundo a situación. Coidados básicos en eliminación. Uso de cuñas e botellas urinarias. Constantes vitais: medición de signos vitais e interpretación de resultados. Manexo campo cirúrxico, do material cirúrxico básico, torundas. Colocación de luvas estériles. Preparación de medicamentos dispensados en bochas e viarias. Administración de medicamentos vía oral, rectal, muscular, subcutánea, intradérmica, transdérmica, inhalatoria, instilacións e tópica. Canalización subcutánea. Sondaxe rectal. Posición e correcta aliñación corporal do paciente encamado. Posicións dos/as usuarios/as nas exploracións e técnicas diagnosticas habituais. Glucemia capilar. Iniciación á sueroterapia. Iniciación á oxigenoterapia. Aerosolterapia. Nebulizaciones.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Obradoiro	18	54	72
Lección maxistral	52	78	130
Resolución de problemas	1	6	7
Seminario	4	8	12
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Simulación ou Role Playing	1	1	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Obradoiro	Actividades enfocadas a adquisición de coñecementos, habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte da profesora e actividades individuais e/ou grupales que desenvolven os estudantes.
Lección maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudantado.
Resolución de problemas	Actividade na que se formula un problema e / ou exercicios relacionados coa materia. Os alumnos deben desenvolver solucións adecuadas ou correctas mediante o exercicio de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos para transformar a información dispoñible e a interpretación dos resultados.
Seminario	Actividades enfocadas o traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada

Metodoloxías	**Descrición**
Seminario	Atención e resolución de dúbidas relacionadas cos contidos dos seminarios
Obradoiro	Apoio personalizado para a adquisición de habilidades e das competencias no desenvolvemento de procedementos de coidados enfermeiros.
Resolución de problemas	Atención e resolución de dúbidas relacionadas cos contidos dos seminarios

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Resolución de problemas	Elaboración dun caso a desenvolver segundo un modelo de patróns funcionais establecido polo profesorado. Data de presentación 2 marzo 2023 Moovi exercicios.	10	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG5 CG6 CG8 CG14 CG15 CG17	CE15 CE16 CE17 CE18	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Seminario	Elaboración dun exercicio relacionado coa planificación de coidados metodoloxía PAE e taxonomía NANDA-NOC-NIC Data de presentación: 23- marzo 2023 Moovi exercicio	10	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG2 CG5 CG14	CE16 CE17 CE18	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba correspondente a parte de Historia de Enfermería, Marco conceptual e Metodoloxía Enfermeira. Inclúe preguntas abertas con diferentes alternativas de resposta, ás que se lle aplica un desconto segundo erros cometidos. É condición ter superada co 50% do valor para superar a proba final e a materia. 1º oportunidad: 29-03-2023 ás 9,30 2º oportunidad: 04-07-2023 ás 12h	20	CB1 CB5	CG1 CG2		CT7

Exame de preguntas obxectivas	Proba final. Inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Aplicarase fórmula de desconto segundo número de fallos. Para superar a materia é necesario alcanzar o 50% do valor para superar a proba e a materia. 1º oportunidad: 25-05-2023 ás 12h 2º oportunidad: 04-07-2023 ás 12h	40	CB1 CB5	CG17		CT1 CT2 CT3 CT4
Simulación ou Role Playing	A realización dos talleres é obrigatoria. É condición ter aprobadas as probas practicas designadas polo profesorado para superar a materia. 1ª oportunidade: 16, 18 y 19 de maio de 2023 ás 9.30 h 2ª oportunidade: 3 y 4-07-2023 ás 9,30h.	20	CB2 CB3 CB4	CG1 CG2 CG6 CG8 CG15	CE18	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Exame final: 5 de outubro 2022 ás 10h. Probas prácticas: 5 de outubro 2022 ás 11.30 horas

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

C. Garcia Martin, **Historia de la Enfermeria**, Harcourt,

Ackley y Ladwig, **Manual de diagnosticos de Enfermeria**, Mosby,

Alfaro-LeFevre, Rosalinda, **El pensamiento crítico y juicio clínico en enfermería**, Elsevier-Masson,

M.Jonhson, **Vinculos NANDA,NOC y NIC**, Elsevier,

Luis Rodrígo M. Teresa, **Historia de la enfermería: evolución histórica del cuidado**, Elsevier,

Nanda Internacional, **Diagnósticos Enfermeros definición y clasificación**, Elseviver,

Nanda Internacional, **Clasificación de intervenciones de enfermería (NIC)**, Elseviver, 2018

Nanda Internacional, **Clasificación de resultados de enfermería (NOC)**, Elseviver, 2018

Raile M, Marriner A, **Modelos y teorías en enfermería.**, 7ª ed. Barcelona, Elsevier,

Alfaro-Lefevre R, **Aplicación del Proceso Enfermero**, 8a ed. Barcelona, Wolters,

Berman A, Snyder S, Kozier B, Erb G., **Fundamentos de Enfermería. Conceptos,**, 8a ed. Madrid, Pearson Education,

Potter P, Perry A, Stockert P A., **Fundamentos de Enfermería. 2 vols.**, 9ª ed., Elsevier,

Echevarría P, **Investigación en metodología y lenguajes enfermeros.**, Barcelona, Elsevier,

Bibliografía Complementaria

Luis Rodrígo M. Teresa, **Los diagnósticos enfermeros:revisión crítica y guía práctica**, Masson,

- Luis Rodrigo MT, Fernández Ferrín C, Navarro Gómez MV, **De la Teoría**, 3ª ed.Barcelona, Masson,

Gordon M, **Manual de Diagnósticos Enfermeros**, 10ºedición.Barcelona, Mosby,

Hernández JM, De Maya, B, Díaz, AM, Giménez M, **Fundamentos Teóricos de**, Murcia, Diego Marín. Librero Editor,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica I/P51G140V01204
Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203
Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Estatística: Estatística/P51G140V01106
Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105
Idioma moderno: Inglés técnico/P51G140V01108

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103
Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104
Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Idioma moderno: Inglés técnico				
Materia	Idioma moderno: Inglés técnico			
Código	P51G140V01108			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego Inglés			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	González García, María			
Profesorado	González García, María			
Correo-e	inglestecnico.enf@gmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	A materia ten como finalidade o desenvolvemento das competencias comunicativas orais e escritas do alumnado e o coñecemento de léxico especializado relacionado coas ciencias da saúde en xeral e coa enfermaría en particular.			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT7	Razoamento crítico
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de entender, en inglés, conferencias simples, coloquios e relatorios académicos sobre temas médicos o sanitarios	CB1 CB3 CB5 CE8 CT1 CT3 CT7
Ser capaz de expoñer presentacións científicas en inglés con bo estilo	CB2 CB3 CB4 CB5 CG6 CG16 CE8 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11

Contidos	
Tema	
Tema 1. INTRODUCTION	Presentación da materia.

Tema 2. THE HUMAN BODY	1. Introdución á terminoloxía de ciencias da saúde. 2. Principais partes do corpo humano (nome común vs. nome científico). Sufixos e prefixos latinos. 3. Principais órganos do corpo humano e a súa función. 4. Instrucións e peticións amables. Uso do imperativo. Preposicións, verbos preposicionais e phrasal verbs. 5. Comprensión de textos relacionados co tema.
TEMA 3. SCIENTIFIC TEXTS	1. Textos científicos e a súa estrutura 2. Búsquedas bibliográficas en inglés 3. Técnicas de comprensión lectora. 4. Uso de conectores para o discurso. 5. Análise e comprensión de textos específicos.
Tema 4. PRESENTATIONS IN ENGLISH	1. Como presentar os datos de forma efectiva (uso de gráficas, imaxes). 2. Estratexias de comunicación (como presentarse, captar a atención do público, pronuncia, retroalimentación). 3. Estrutura da presentación (introdución, corpo e conclusión). 4. Uso de conectores para o discurso.
Tema 5. THE HOSPITAL	1. Persoal sanitario e non sanitario do hospital. 2. O hospital. Describir localizacións. Preposicións de lugar e de movemento. 3. Uso do presente simple e continuo. 4. Comprensión de textos relacionados co tema.
Tema 6. HOSPITAL ADMISSIONS	1. Transferencia de información persoal. Presentacións. Saúdos. 2. Realización de preguntas (estilo directo e indirecto). 3. Uso das abreviaturas médicas en inglés. 4. Uso do pasado simple e pasado continuo. 5. Comprensión de textos relacionados co tema.
Tema 7. HEALTH AND ILLNESS	1. Termos relacionados coa saúde e a enfermidade. 2. Preguntar sobre as necesidades do paciente. 3. Vocabulario relacionado con signos e síntomas comúns. 4. Termos e expresións relacionados coa dor. 5. Expresións de amabilidade. Consellos. Advertencias. 6. Comprensión de textos relacionados co tema.
Tema 8. MEDICATION	1. Tipos e formas de medicación. 2. Vocabulario sobre medidas e expresións numéricas. 3. Prospecto e etiqueta do medicamento. 4. Uso do futuro. 5. Comprensión de textos relacionados co tema.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	26	26	52
Seminario	14	21	35
Traballo tutelado	3	30	33
Presentación	6	18	24
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	3	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición de léxico, estruturas gramaticais e contidos dos temas de estudo.
Seminario	Realización de exercicios orais e escritos relacionados cos distintos temas impartidos nas clases teóricas.
Traballo tutelado	Lectura e comprensión de textos en inglés: traducións e comentarios de texto relacionados cos exercicios e a materia abordada nas clases maxitrais e nos seminarios. Búsquedas bibliográficas en inglés
Presentación	Sesións de clase expositivas de contidos en inglés: realización de presentacións orais en grupo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Resolución de problemas, corrección dos traballos realizados e consulta de información, de forma presencial (na aula ou nas titorías) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico).

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas		
Traballo tutelado	Os traballos tutelados (traducións, comentarios de texto e proba de búsquedas bibliográficas), que servirán para valorar as competencias adquiridas nos seminarios, deberán ser entregados nas datas establecidas pola profesora ao longo do curso. No caso de non ter presentado ou superado estes traballos na primeira oportunidade, o/a alumno/a terá que porse en contacto coa profesora para que lle indique uns traballos alternativos na segunda oportunidade.	25	CB1 CB2 CB3	CG16	CT1 CT2 CT3 CT7
Presentación	Valorarase a correcta realización dun traballo e a súa presentación oral en grupo, que deberá ser exposta nas clases de seminario nas datas establecidas pola profesora ao longo do curso. No caso de non ter presentado ou superado este traballo na primeira oportunidade, o/a alumno/a terá que porse en contacto coa profesora para que lle indique un traballo alternativo na segunda oportunidade.	15	CB2 CB4	CG16 CE8	CT1 CT3 CT7 CT9
Resolución de problemas e/ou exercicios	Avaliarase a correcta realización da proba que terá lugar nas datas oficiais de exame establecidas. Primeira oportunidade: 2-6-2023, ás 18 h Segunda oportunidade: 7-7-2023, ás 18 h Para superar a materia é imprescindible acadar o 50 % do valor da proba e só a partir deste momento sumarase o resto das probas avaliables.	60	CB1 CB2 CB3 CB5		CT1 CT4 CT7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Proba final fin de carreira: 3-10-2022, ás 18.30h

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Allum, Virginia and McGarr, Patricia, **Cambridge English for Nursing. Pre-intermediate Student's Book**, Cambridge University Press, 2010

Allum, Virginia and McGarr, Patricia, **Cambridge English for Nursing. Intermediate Student's Book**, Cambridge University Press, 2008

Citores, Ruth and Pellegrinelli, Marco, **Healthy English**, Elsevier Masson, 2009

Glendinning, Eric and Howard, Ron, **Professional English in Use Medicine**, Cambridge University Press, 2007

Grice, Tony and Greenan, James, **Oxford English for Careers: Nursing 1**, Oxford University Press, 2009

American Nurses Association. http://www.nursingworld.org/,

British Medical Journal. http://www.bmj.com/,

World Health Organization http://www.who.int/en/,

National Institute of health (US) web page: http://medlineplus.gov/,

BBC (Health section): http://www.bbc.co.uk/health/,

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Estatística: Estatística/P51G140V01106
Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105
Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103
Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104
Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Introdución á enfermaría clínica				
Materia	Introdución á enfermaría clínica			
Código	P51G140V01201			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Diéguez Montes, María Paz			
Profesorado	Alvariño Veiga, Margarita Carro Cons, Juan Diéguez Montes, María Paz González López, Claudia Otero Agra, Martín Santos Folgar, Myriam			
Correo-e	pazenfermeria@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	A materia, como parte da formación básica en enfermaría, desenvólvese a través de tres grandes módulos de formación. No primeiro encuádranse os coñecementos das bases da fisiopatoxenia das enfermidades e grandes síndromes, como base do diagnóstico patolóxico, no segundo bloque o material e produtos de uso hospitalario así como os procedementos enfermeiros xerais relacionados nas manifestacións patolóxicas recollidas na materia e no terceiro dos bloques os procedementos de mobilización e manexo do paciente e procedementos de emerxencia. RCP básica e avanzada			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
CG15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
CG18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidad e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou rematal
CE2	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.
CE9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
CE13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.

CE18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
CE28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT7	Razoamento crítico
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias			
Saber as principais causas do enfermar humano (etioloxía) e os mecanismos polos que estes actúan de forma nociva (patoxenia)	CB2 CB3		CE9	
Ser capaz de identificar os principais síntomas que se asocian á enfermidade e os signos que se detectan ao realizar a exploración física do paciente (semioloxía)	CB1 CB2 CB3	CG1 CG2 CG3 CG17 CG18	CE9 CE18 CE28	CT1 CT3 CT7 CT8 CT10
Ser capaz de aplicar as principais técnicas diagnósticas e as normas de actuación de enfermaría en cada unha delas	CB2 CB3 CB5	CG1 CG2 CG6 CG9 CG12 CG14 CG15 CG16 CG17	CE9 CE13 CE18 CE28 CE29	CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11
Ser capaz de utilizar adecuadamente os produtos sanitarios	CB2 CB5	CG3	CE2	CT8
Ser capaz de identificar as enfermidades producidas por axentes físicos	CB2 CB3 CB4 CB5	CG3 CG6	CE9 CE13 CE18 CE28 CE29	CT1 CT4 CT7 CT8 CT11

Contidos

Tema

BLOQUE I

INTRODUCIÓN Á FISIOPATOLOXÍA

Tema 1. Interpretación de probas analíticas.
Tema 2. Alteracións da termorregulación
Tema 3. Dor. Tipos e características e dor torácica
Tema 4. Shock
Tema 5. Respiratorio
Tema 6. Gastrointestinal
Tema 7. Hepato-renal
Tema 8. Endocrino
Tema 10. SNC
Tema 11. Autoinmúns
Tema 12. Métodos de exame. Radioloxía

INTRODUCIÓN Á FISIOPATOLOGÍA:

Fisiopatología xeral e grandes síndromes
Técnicas de exploración. Valoración física por óganos e sistemas. Valoración de pel e anexos.

1. Interpretación de probas analíticas.
Conceptos básicos:
Variacións extraanalíticas
Variacións relacionadas coa obtención, transporte e conservación de móstraa
Variacións analíticas de hematoloxía,
ouriños, hidratos de carbono, lípidos, proteínas, saliva, LC.R. derrames,
líquido amniótico, suor, citoloxía descamativa, citoloxía PAAF, Biopsia

2. Alteracións da termorregulación:
Febre e febre de orixe descoñecida
Piróxenos, esoxénos e endóxenos
Control hipotalámico da temperatura
Cal é a causa da febre?
Manifestacións da febre
Cando debe tratarse?
Patróns de febre
Febre de orixe descoñecida (FOD):
clásica, nosocomial, neutropénica asociada a VIH, Actitude terapéutica
Medidas físicas para o control da temperatura.

3. Dor.
Tipos e características
Orixe
Consecuencia
Avaliación e escalas da DOR
Características da dor somático e neuropático

4. Respiratorio
Os teus. Disnea. Cianose. Hemoptisis.
Insuficiencia respiratoria
SDRA

5. Gastrointestinal
Disfaxia
Diarrea, estreñimento e malabsorción
Ascite
Náuseas, vómitos e indixestión
Dor abdominal
Probas da función pancreática exocrina

6 e 7. Hepato-renal

Estudo da función hepática
Ictericia
Hipertensión portal
Renal.Anomalías na función renal
Anomalías no volume de ouriños
Hematuria
Piuria

8. Cancro. Definición e clasificación. Coidados xerais.

9. Endocrino
Hipoglucemia e Hiperglucemia
Cetoacidose e como hiperosmolar
Trastornos hipotalámicos
Osteoporoses e osteomalacia
Hemocromatose, porfiria e Enfermidade de Wilson.

10. SNC
Síncope e desvanecemento
Etioloxía
Tipos:
Postural
Hiperbradicinemia
De orixe cardíaca
Do seo carotídeo
Neuralxia vagal
Síncope tusígeno
Asociada a enfermidade cerebro-vascular
Diagnóstico diferencial dos trastornos que producen debilidades e desvanecemiento
Convulsións: Características clínicas
Parciais, focais
Parciais complexas
Tónico-clónicas
Crise de ausencia
Mareo e vertixe: desvanecemento e vertixe
Ataxia

11. Autoinmúns Linfadenopatía e esplenomegalia
Inmunodeficiencias. SIDA
Esclerose multiple.
Enfermidades por hipersensibilidade de tipo inmediato
Lupus
Vasculite
Artrite
Artrose
Espondilite anquilopoiética
Amiloidose
Pinga

12. RADIOLOXÍA: Técnicas e métodos complementarios de diagnoses:
Funcionamento dun servizo de Radioloxía
Os raios X. Propiedades. Tipos de radiacións e densidades
Técnicas que utilizan radiacións ionizantes: Radioloxía convencional. TAC
Técnicas que non utilizan radiacións ionizantes: Ecografía. ECO Doppler
Resonancia magnética
Atención de Enfermaría, procedementos relacionados e información ao paciente en:
Contrastes. Reaccións adversas
Preparación do paciente para as distintas exploracións radiolóxicas: dixestivas, xineco-urinarias, mama, músculo-esqueletico, etc...:
Normas xerais en radioloxía intervencionista: anxiografías, nefrostomía percutánea
Contraste e protección radioloxica

BLOQUE II Procedementos de enfermaría nas manifestacións patolóxicas. (Uso e indicacións de produtos sanitarios).	Uso e indicacións de material e produtos sanitarios: deficinión e clasificación. Distintos tipos de material: material básico de uso na administración de fármacos e noutras técnicas diagnósticas e terapéuticas, incluído en cada procedemento. Xeneralidades de vendaxes. PROCEDEMENTOS XERAIS E ATENCIÓN DE ENFERMARÍA RELACIONADOS NAS MANIFESTACIÓNS PATOLÓXICAS INCLUÍDAS NA MATERIA. Puncións: Punción venosa. Sistema sen carga Punción con agulla con ás (palomita) Punción capilar Hemocultivo Hemodoación. Flebotomía Inmunohematología. Grupos sanguíneos. Transfusión de hemoderivados. Accesos vasculares: Canalización venosa perifétrica: Sistemas de seguridade. Catéter curto tipo Abbocatt Catéter intermedio tipo Venocat Prevención de flebite Sistemas de control da velocidade de perfusión. Gasometría arterial e venosa Sondaxe nasogástrico-duodenal Tipos de sondas Lavado gástrico Sondaxe vesical: masculino-feminino Tipos de sondas Lavado vesical Sondaxe permanente e intermitente Autosondaxe Urocultivo a través do sondo Prevención da infección urinaria. Oxigenoterapia: Aspiración de secrecciones. Electrocardiografía: ECG
BLOQUE III Soporte vital Básico e avanzado. https://seix.uvigo.es/docnet-nuevo/docencia/images/refresh.gif	1.1 SOPORTE VITAL BÁSICO R.C.P Básica: C. Soporte circulatorio A. Vía aérea B. Soporte ventilatorio Manobras deHeimlich 1.2 RCP AVANZADA Valoración Optimización dos pasos C A B Paso D da RCP avanzada: vías venosas e alternativas, drogas e fluídos Paso E da RCP avanzada: monitorización e arritmias Paso F da RCP avanzada: desfibrilación

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	30	60	90
Seminario	8	8	16
Obradoiro	12	30	42
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	0.5	0	0.5
Simulación ou Role Playing	0.5	0	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dos seminarios e talleres a desenvolver polo estudante.
Seminario	Empregaránse como complemento das clases teóricas, actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Están programados 8 seminarios
Obradoiro	O alumno con asistencia específica dos profesores, realizará actividades individuais e/ou en grupo, enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre os procedementos enfermeiros incluídos na materia. Programáronse doce obradoiros

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Atención personalizada na procura de información e organización da información
Obradoiro	Dada a importancia que estas probas teñen xa que serán executadas sobre as persoas, dáse apoio personalizado nos talleres para o adecuado desenvolvemento das competencias e habilidades técnicas necesarias.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Obradoiro	Ademais das probas prácticas de execución de tarefas reais e/ou simuladas e para obter o máximo proveito dos obradoiros, está previsto que o estudante realice unha proba teórica escrita sobre os procedementos dos bloques temáticos II y III, relacionados coa canalización venosa periférica (CVP) e RCP Básica, nas datas: Primeira oportunidade: 5-X-2022 ás 12h. Segunda oportunidade: 29-VI-2023 ás 12 h. O estudante ten que acadar o 50% do valor desta proba como condición para aprobar a materia. Nas preguntas test aplicarase un desconto polo número de erros cometidos.	10	CB3	CG1 CG2 CG3 CG6 CG15	CE2 CE9 CE13 CE18 CE28 CE29	CT1 CT3 CT4 CT7 CT8
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: ao finalizar o semestre se realiza unha proba que inclúe preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta, ás que se aplica un desconto polo número de erros cometidos, cada dous fallos descontarase un acerto. O estudante ten que acadar o 50% do valor desta proba como condición para aprobar a materia. Datas de realización: 20-XII-2022 ás 12 hs na primeira oportunidade e o día 29-VI-2023 ás 12h. na segunda oportunidade.	40	CB1 CB3 CB5	CG3	CE2 CE9 CE13 CE18 CE28 CE29	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT8
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba final: realízase xunto coa proba de preguntas obxectivas e inclúe preguntas abertas sobre un aspecto concreto. O alumnado debe desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta breve argumentada. O estudante ten que acadar o 50% do valor desta proba como condición para aprobar a materia Datas de realización: 20-XII-2022 ás 12 hs na primeira oportunidade e o día 29-VI-2023 ás 12h. na segunda oportunidade	20	CB1 CB2 CB3	CG2 CG3 CG15 CG16	CE2 CE9 CE13 CE18 CE28 CE29	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT11
Simulación ou Role Playing	Avaliación a través de probas prácticas de execución de tarefas simuladas, escollidas dos bloques I, II e III da materia entre as realizadas nos talleres. En calquera das dúas oportunidades o alumnado ten que alcanzar o 50% do valor total desta proba para superar a materia. As datas programadas para a realización das probas de simulación son: Na primeira oportunidade: 28-XI-2022.-12 hs 29-XI-2022.-9.30 y 12h 30-XI-2022.-12 hs 1,5,7,13 y 15-XII-2022-12h Sondaxes: 11, 21 y 28-XI 2022 18h. 5 y 12-XII ás 18h Na segunda oportunidade nos días 27 y 28-VI-2023 ás 9.30h	30	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG3 CG6 CG9 CG12 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18	CE2 CE9 CE13 CE18 CE28 CE29	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Outros comentarios sobre a Avaliación
Exame fin de carreira: 4/10/2022 as 12 horas la prueba final y pruebas prácticas a las 13.30h

Bibliografía. Fontes de información
Bibliografía Básica
Bibliografía Complementaria
PORTH, CAROL M., **NTRODUCCION A LA MEDICINA CLINICA, FISIOPATOLOGÍA Y SEMIOL**, 7º ed año 2007,
LASO, F. FISIOPATOLOGIA TEXTO Y ATLAS, 2º edición 2010,
MANUAL MERCK DE SIGNOS Y SINTOMAS DEL PACIENTE, 2010,
HARRISON KASPER, **HARRISON KASPER MANUAL DE MEDICINA HARRISON**, 2010,
FARRERAS-ROZMAN, **COMPENDIO DE MEDICINA INTERNA**, 4º edición-2009,
PotterlPerry, **Fundamentos de Enfermeria**, 2001,
D. S. Suddarth, **Enfermería Médico- Quirúrgica L.S.Brunner-**, 2004,
Tratado de Fisiología Médica., **Guyton y Hall.**,
J M Prieto Valtueña., **La clínica y el laboratorio.**,
Henry., **5. El laboratorio en el diagnóstico clínico.**,

Recomendacións
Materias que continúan o temario
Enfermaría clínica I/P51G140V01204
Enfermaría clínica II/P51G140V01205
Prácticas clínicas I/P51G140V01208
Materias que se recomenda cursar simultáneamente
Enfermaría clínica I/P51G140V01204
Ética e lexislación/P51G140V01202
Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Ética e lexislación				
Materia	Ética e lexislación			
Código	P51G140V01202			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Sánchez Radío, Silvia Esther			
Profesorado	Sánchez Radío, Silvia Esther			
Correo-e	silsanchez@uvigo.es			
Web	http://enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Materia que se imparte no terceiro semestre do título			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
CG7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
CG15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
CG18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidad e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou rematal
CE11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
CE12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
CE48	Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
CE49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
CE50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
CE52	Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe

CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT7	Razoamento crítico
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias			
-Aplicar os principios da Bioética e os valores éticos.	CB1 CB2 CB4 CB5	CG1 CG4 CG7 CG8 CG15 CG18	CE11 CE12 CE48 CE49 CE52	CT5 CT6 CT8 CT9 CT10 CT11
-Ser capaz de realizar unha análise ética e de deseñar e resolver casos.	CB3 CB5	CG12	CE50	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7

Contidos

Tema	
TEMA 1. COÑECEMENTO DO MARCO LEGAL E ADMINISTRATIVO VIXENTE PARA DESENVOLVER As FUNCIÓNS PROPIAS DO PROFESIONAL DE ENFERMARÍA.	SUBTEMA: VALORES.ÉTICA E MORAL.LEI E ÉTICA.DENTOLOGÍA SUBTEMA: A LEI.CONCEPTO E TIPOS. SUBTEMA: MENOR MADURO. LEXISLACIÓN.PRINCIPAIS DILEMAS EN BIOÉTICA SUBTEMA: PRINCIPAIS DILEMAS ÉTICOS. TESTEMUÑAS DE JEHOVÁ.TRANSPLANTES SUBTEMA: COMITÉS DE ÉTICA ASISTENCIAL.COMPOSICIÓN E FUNCIÓNS
TEMA 2. DISTINCIÓN ENTRE Os CONCEPTOS: ÉTICA, DEONTOLOXÍA E DEREITO.	SUBTEMA: HISTORIA DA BIOÉTICA SUBTEMA: ÉTICA E ENFERMARÍA.PRINPIPIOS
TEMA 3. Os CÓDIGOS DEONTOLÓXICOS.	SUBTEMA: CÓDIGO DEONTOLÓXICO DA ENFERMARÍA.OUTROS CÓDIGOS.ESTATUTO DA ORGANIZACIÓN COLEXIADA
TEMA 4 A REGULACIÓN XURÍDICA E DEONTOLÓXICA DOS DEREITOS DOS PACIENTES.	SUBTEMA: DECLARACIÓN UNIVERSAL DOS DDHH SUBTEMA: A TRANSGRESIÓN DA LEI.CLASIFICACIÓN SUBTEMA: A EXPERIMENTACIÓN HUMANA
TEMA 5 PROBLEMAS RELACIONADOS CO INICIO E FINAL DA VIDA.	SUBTEMA: O ABORTO.LEXISLACIÓN.OBXECCIÓN DE CONCIENCIA SUBTEMA: MORTE CEREBRAL.EUTANASIA.SUICIDIO ASISTIDO.VONTADES ANTICIPADAS
TEMA 6 NORMATIVA XURÍDICA E ÉTICA EN RELACIÓN CO SEGREDO PROFESIONAL.	SUBTEMA: INCAPACIDADE LEGAL E CONSENTIMENTO INFORMADO.DEBER DE SEGREDO
TEMA 7 LEIS XERAIS QUE TEÑEN REPERCUSIÓN SOBRE A PROFESIÓN	SUBTEMA: INTRUSISMO.REGIMEN DISCIPLINARIO.COLEGIACIÓN
TEMA 8 LEIS ESPECÍFICAS SANITARIAS	SUBTEMA LEI DE AUTONOMÍA DO PACIENTE

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	1	14	15
Estudo de casos	3	24	27
Resolución de problemas	4	16	20
Lección maxistral	40	40	80
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	1	2
Exame de preguntas obxectivas	1	2	3
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	2	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	O alumno desenvolverá ben de forma individual ou grupal un traballo sobre un tema da materia previamente asignado e presentarao en clase con apoio audiovisual.
Estudo de casos	Desenvolverase un caso ético e delimitaranse os seus condicionantes en canto a principios éticos e lexislación que lle incumbe

Resolución de problemas	O alumno haberá de dirimir situacións dilemáticas e terá que pór en práctica os seus coñecementos sobre a materia para a súa resolución.
Lección maxistral	A través de sesións de carácter teórico explicaranse os contidos do curso , así como a mención ás fontes orixinais para ampliación de coñecementos

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	-Informo os obxectivo da resolución da análise do caso e a súa relación coa Unidade tematica correspondente
Traballo tutelado	A través de tutorías individuais onde levan a cabo acciones tales como: -Explico exhaustivamente as correciones dos traballos -Sinalo a necesidade de coidar a presentación formal dos traballos
Resolución de problemas	Relaciono os casos de cada unidade coa súa vertente temática e con outros campos do coñecemento

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Traballo tutelado	Proba na que o alumnado desenvolverá un tema da materia e presentarao con apoio audiovisual ante os seus compañeiros. As datas das presentacións: Día 30 de noviembre 2022: Presentación de trabajos tutelados PRUEBA EVALUABLE. G I y II Día 1 de diciembre 2022: Presentación de trabajos tutelados PRUEBA EVALUABLE. G III y IV Día 13 de diciembre 2022: Presentación de trabajos tutelados PRUEBA EVALUABLE. G V y VI	10	CB5	CG15	CE11 CE12 CE48 CE49 CE50 CE52	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6
Estudo de casos	Proba relacionada coa identificación de valores en conflito de casos prácticos sobre a materia. A data final de entrega será o 9 de decembro 2022	20	CB1 CB2 CB3	CG4 CG7 CG12 CG18		
Exame de preguntas de desenvolvemento	Avaliación na que o alumnado desenvolverá de forma breve as cuestións fundamentais acerca da temática da materia. Para aprobar a materia, e necesario que o estudantado alcance unha cualificación dun 50 % do valor desta proba. As competencias xerais e transversais tales como capacidade de analise e síntese e redacción adecuadas, é obxecto tamén de avaliación. Reseñar que se a xuicio do docente algunha das respostas é claramente desatinada o examen quedará na sua totalidade invalidado. 1ª oportunidad: 13/01/23 a las 18.00 horas 2º oportunidad: 27/6/23 a las 16:00 horas	30		CG1 CG7 CG12 CG15	CE11 CE48 CE49 CE52	CT1 CT3 CT4 CT6 CT7 CT8
Exame de preguntas obxectivas	O alumno escollerá a opción correcta entre respostas alternativas. Penalizarase cada dous fallos restando un acerto. Para aprobar a materia, e necesario que o estudantado alcance unha cualificación dun 50 % do valor desta proba. 1ª oportunidad: 13/01/23 a las 18:00 horas 2º oportunidad: 27/6/23 a las 16:00 horas	30	CB1	CG1 CG4		CT1 CT2 CT3 CT4 CT7
Resolución de problemas e/ou exercicios	Casos prácticos breves, o petición de especificación dun tema da materia do cal se solicita especificacions concretas. Polo cal serán de recepción todo o cuatrimestre do curso.	10	CB4	CG8 CG12		CT6 CT9 CT10 CT11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Exame fin de carreira: 6/10/2022 as 18;30 horas

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Abel,F, **Los Comités de Ética y su función pedagógica**, Quaderns,

Antón Almenara,P, **Enfermería,Ética y Legislación**, massón,
Arroyo Gordo MP., Cortina A., **Etica y Legislación en enfermería**, Interamericana,
Código Penal.Ley Orgánica,
Cortina,A, **El quehacer Ético**, Santillana,
Gafo,J, **Etica y Legislación en enfermería**, Universitas,
Gracia,D, **Procediientos de decisión en la Ética clínica**, Eudema,
Izquierdo,I, **Aspectos jurídicos en Ginecología y obstetricia**, Zambón,
Joidee Beede Thompson, **Ética en Enfermeria**, Masson,
Martín Serrano ,A, **El Derecho de los profesionales sanitarios**, Diaz de Santos,
Moreno, F, **Para deliberar en los Comites de Ética**, UAB,
Serrano Gómez ,A, **Legislación**, Uned,
Torralba,F, **Lo ineludible humano.Hcía la implementaciónde la ética el cuidador**, Labor Hospitalaria,
Amaro Cano ,Carmen, **Etica y Bioética en enfermería**, Cincias médicas,
Varios autores, **Cuadernos de Bioética**, AEBI,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría en saúde mental/P51G140V01305

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Enfermaría clínica I/P51G140V01204
Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203
Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Estatística: Estatística/P51G140V01106
Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105
Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Farmacoloxía e dietética				
Materia	Farmacoloxía e dietética			
Código	P51G140V01203			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	2	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Piñón Esteban, Pilar			
Profesorado	Garay Martínez, Irene Piñón Esteban, Pilar			
Correo-e	pilarpesteban@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Asignatura do módulo de formación obrigatoria			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
CG15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
CE3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
CE4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
CE5	Coñecer e valorar as necesidades nutricionais das persoas sas e con problemas de saúde ao longo do ciclo vital, para promover e reforzar pautas de conduta alimentar saudable.
CE6	Identificar os nutrientes e os alimentos en que se atopan.
CE7	Identificar os problemas nutricionais máis habituais e seleccionar as recomendacións dietéticas adecuadas.
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT7	Razoamento crítico
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Ser capaz de diferenciar los diferentes grupos de medicamentos, los principios de su autorización, uso e indicaciones, así como los fundamentos farmacodinámicos y farmacocinéticos implicados.	CB1 CB2 CB3 CB5	CG15	CE3 CE8	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9
Ser capaz de evaluar los beneficios esperados y los riesgos asociados a la administración de medicamentos, tanto desde del punto de vista poblacional como del paciente individual.	CB1 CB2 CB4 CB5	CG9 CG10 CG11 CG17	CE4 CE8	CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Ser capaz de aplicar los principios que rigen el uso racionaly eficiente de la farmacoterapia.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG9 CG10 CG17	CE3 CE4 CE8	CT2 CT3 CT4 CT7 CT9
Saber realizar pautas e indicaciones saludables en la poblacion sana en las distintas etapas de la vida, en funcion de edad y sexo	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG9 CG10 CG11 CG17	CE5 CE6 CE8	CT3
Saber identificar las situaciones de riesgo nutricional. Saber realizar intervenciones nutricionales y establecer pautas y recomendaciones en la prevención o tratamioento de la enfermedad.	CB1 CB2 CB3 CB4	CG9 CG10 CG11 CG17	CE7 CE8	CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11

Contidos
Tema

FARMACOLOXÍA:	SECCION I : PRINCIPIOS XERAIS.
	Tema 1.- Introdución á Farmacoloxía. Conceptos xerais.
SECCION I : PRINCIPIOS XERAIS.	Tema 2.- Farmacocinética: Absorción, distribución, biotransformación e eliminación dos fármacos
SECCION II. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO AUTÓNOMO.	Tema 3.- Farmacodinamia.Mecanismo de acción dos fármacos. Receptores. Afinidade e actividade intrínseca. Fármacos agonistas e antagonistas
	Tema 4.- Reaccións adversas a fármacos. Efectos colaterais. Efectos
SECCION: III. FARMACOLOXÍA DA DOR E DA INFLAMACIÓN	secundarios. Reaccións alérxicas. Tolerancia. Dependencia. Interacción medicamentosas.
	Tema 5.- Vías de administración dos medicamentos:
SECCION IV. FARMACOLOXÍA DOS MEDIADORES CELULARES	Dosificación.Fluidoterapia I.V: sueros terapéuticos.
	SECCION II. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO AUTÓNOMO.
	Tema 6:- Fármacos adrenérxicos e bloqueantes adrenérxicos
SECCIÓN: V. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL	Tema 7.- Fármacos colinérxicos e anticolinérxicos. Bloqueantes neuromusculares.
	SECCION: III. FARMACOLOXÍA DA DOR E DA INFLAMACIÓN
SECCION: VI FARMACOLOXÍA DO SISTEMA CARDIOVASCULAR E MEDIO INTERNO	Tema 8.- Fármacos analxésicos opiodes. Tipos e reaccións adversas.
	Tema 9.- Fármacos analxésicos, antitérmicos e antinflamatorios.Tipos, e reacións adversas.
SECCIÓN: VII FARMACOLOXÍA DO SISTEMA HEMATOPOIÉTICO	SECCION IV. FARMACOLOXÍA DOS MEDIADORES CELULARES
	Tema 10.- Autacoides e os seus antagonistas.
	SECCIÖN: V. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL.
SECCIÓN VIII: FARMACOLOXÍA DO APARATO RESPIRATORIO	Tema 11.- Fármacos ansiolíticos e hipnóticos
	Tema 12.- Fármacos antidepresivos
	Tema 13.- Fármacos antipsicóticos
SECCIÓN IX FARMACOLOXÍA DO APARATO DIXESTIVO	Tema 14.- Fármacos antiepilépticos
	Tema 15.- Fármacos antiparkinsonianos
	Tema 16- Anestesia xeral e local.
	SECCION: VI FARMACOLOXÍA DO SISTEMA CARDIOVASCULAR E MEDIO INTERNO
	Tema 17.- Farmacoloxia da cardiopatía isquémica
	Tema 18.- Fármacos utilizados no tratamento da insuficiencia cardíaca.
	Tema 19.- Fármacos antiarríitmicos
	Tema 20.- Farmacoloxía da hipertensión arterial.
	Tema 21- Farmacoloxía da diurese
	SECCIÖN: VII FARMACOLOXÍA DO SISTEMA HEMATOPOIÉTICO
	Tema 22.- Fármacos anticoagulantes. Cuidados de enfermería.
	Tema 23.- Fármacos fibronolíticos. Farmacos antiagregantes plaquetarios.
	Tema 24.- Framacoloxía das anemias
	SECCIÖN VIII: FARMACOLOXÍA DO APARATO RESPIRATORIO.
	Tema 25- Fármacos antitusíxenos, mucolíticos e expectorantes. Terapéutica antiasmática.Cuidados de enfermería.
	SECCIÖN IX FARMACOLOXÍA DO APARATO DIXESTIVO
	Tema 26.- Farmacoloxía da secreción dixestiva
	Tema 27- Fármacos eméticos, antieméticos, laxantes e antidiarreicos
	SECCIÖN X: FARMACOLOXÍA DO SISTEMA ENDOCRINO E METABÓLICO
	Tema 28.- Fármacos reguladores da glucemia. cuidados de enfermería.
	Tema 29.- Fármacos glucocorticoides
	Tema 30.- Farmacoloxía da glándula tiroides.
	Tema 31.- Farmacoloxía do calcio e do ácido úrico
	Tema 32.- Hormonas sexuais.
	SECCION XI: FÁRMACOS HIPOLIPEMIANTES
	Tema 33.- Fármacos hipolipemiantes: Tipos e accións farmacolóxicas.
	SECCION XII: FARMACOLOXÍA ANTIINFECCIOSA.
	Tema 34.- Principios xerais de utilización de antiinfecciosos. Fármacos antiinfecciosos.
	Tema 35.- Antibióticos betalactámicos
	Tema 36.- Antibióticos aminoglucósidos. Glucopéptido, Oxazolidinonas.
	Tema 37.- Macrólidos, Lincosamidas. Estreptograminas. Tetraciclinas. Fenicoles
	Tema 38.- Sulfamidas. Cotrimoxazol. Quinolonas. Nitroimidazólicos e outros
	Tema 39.- Farmacoloxia da tuberculose
	Tema 40- Fármacos antifúnxicos
	Tema 41.- Fármacos antivíricos
	Tema 42.- Fármacos antiparasitarios: antihelmintos e antiprotozoarios
	SECCION XIII. ANTINEOPLÁSICOS E INMUNOSUPRESORES.
	Tema 43.- Quimioterapia antineoplásica. Cuidados de enfermería.
	Tema 44- Farmacoloxía da inmunidade.

DIETÉTICA	SECCIÓN XIV NUTRIENTES Tema 45.- Necesidades e carencias. nutritivas: Glúcidos, lípidos, proteínas. Tema 46.- Necesidades e carencias nutritivas: auga, minerais. Tema 47- Necesidades e carencias nutritivas: vitaminas e fibra. SECCIÓN XV OS ALIMENTOS Tema 48.- Os alimentos: Grupos. Tema 49.- Pirámides nutricionais. Tema 50.- Hixiene e conservación dos alimentos. SECCIÓN XVI ALIMENTACIÓN EQUILIBRADA Tema 51.- Alimentación equilibrada do adulto. Tema 52.- Elaboración das dietas equilibradas. SECCIÓN XVII ALIMENTACIÓN NAS DIFERENTES ETAPAS DA VIDA Tema 53.- Valoración do estado nutricional. Diferentes métodos. Tema 54.-Alimentación nas diferentes etapas da vida: embarazo, lactancia, primeira infancia. Tema 55.- Alimentación nas diferentes etapas da vida: escolares, adolescentes, deportistas. Tema 56.- Alimentación nas diferentes etapas da vida: menopausia, persoas maiores. SECCIÓN XVIII DIETOTERÁPIA Tema 57.- Dietas hipocalóricas. Tema 58.- Dietas controladas en sodio. Enfermedades cardiovasculares. Tema 59.- Dieta na diabetes. Tema 60.- Dieta nas dislipoproteinemias. Tema 61.- Dieta na insuficiencia renal. Tema 62.- Dieta na litiase das vías urinarias. Tema 63.- Dieta na hiperglucemia e na gota. TTema 64. Dieta en paciente oncológico. Desnutrición. Trastornos de conducta alimentaria. Tema 65. Dieta en aparato digestivo. Dietas de exploración. Recomendaciones tras cirugía. Tema 66.- Nutrición enteral. Tema 67.- Nutrición parenteral. Tema 68. Nuevas disciplinas nutricionales. Alergias alimentarias. Tema 69. Formas alternativas de alimentación

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	4	16	20
Resolución de problemas	4	16	20
Estudo de casos	3	15	18
Lección maxistral	66	99	165
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminario	Actividades de Farmacología enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados co cálculo de dose. Empregase como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos	Estudo de casos en dietética. Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**
Seminario	Esta metodoloxía require de atención personalizada.
Resolución de problemas	O profesorado en apio a esta metodoloxía oferta atención personalizada.
Estudo de casos	O estudo de casos é unha metodoloxía que precisa de apoio ao alumnado polo que se ten ne conta a atención personalizada

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Seminario	Avaliarase a asistencia e participación aos seminarios programados da parte de farmacoloxía e realizarase unha proba obrigatoria de de resposta breve necesaria para aprobar a materia tras alcanzar o 50% do seu valor. Primeira oportunidade: 22/11/2022 ás 16h. Segunda oportunidade: 3/7/2023 ás 16 h	15	CB1 CB2 CB3		CE3 CE4 CE7 CE8	CT1 CT2 CT3 CT7 CT9
Resolución de problemas	Avaliárase a asistencia e participación na resolución de problemas de farmacoloxía relacionados co cálculo de dose. Proba de superación obrigatoria con o 50% de su valor para superar a materia. Primeira oportunidade: 26/10/22 ás 18.30h. Segunda oportunidade: 3/07/2022 ás 18.h	10	CB5	CG9 CG10 CG17	CE4 CE6 CE7 CE8	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Estudo de casos	Realizarase, xunto a proba de seminarios, a proba de resolución de casos de estudo correspondentes a Dietética y Dietoterapia. Probas de superación obrogatoria para superar a materia. Primeira oportunidade: 22/11/2022 as 16h. Segunda oportunidade: 3/7/2023 ás 18.30h	15	CB5	CG9 CG10 CG11 CG15 CG17	CE5 CE6 CE7 CE8	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT11
Exame de preguntas obxectivas	Realizaránse tres probas tipo test de superación obrigatoria con o 50% do seu valor. Na primeira oportunidade: O 26/10/22 18.30h. Test Nutrición O 9/01/23, avaliación dos contidos de Farmacoloxía (15%) ás 16 h O 09/01/23, avaliación dos contidos de dietética do tema 66 ao 69 (10%) ás 16h Na segunda oportunidade: O 3/7/2023 unha proba co temario de nutrición e tema 5 de farmacoloxia (10%) ás 18.h O 3/7/2023 , avaliación dos contidos de Farmacoloxía (15%) ás 16 h O 6/07/2022 , avaliación dos contidos de dietética do tema 66 ao 69 (10%) ás 16h	40	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG9 CG15 CG17	CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE8	CT1 CT2 CT3 CT4
Exame de preguntas de desenvolvemento	Realizarase unha proba de resposta breve en base aos contidos de farmacoloxía. Probas de superación obrogatoria con o 50% de su valor. Na primeira oportunidade: O 9-1-2023 ás 16 h Na segunda oportunidade: O 3-7-2023 ás 16h	20		CG10 CG17	CE3 CE4 CE8	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Data da proba fin de carreira: 5-X-2022

Respostas cuxo resultado poña en risco simulado á vida do usuariado invalida as probas no superando así a materia

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

ASOCIACION DE ENFERMERAS DE NUTRICION Y DIETETICA,

FUNDACION ESPAÑOLA NUTRICION,

Bibliografía Complementaria

Adams Michael Holland Norman, **Farmacología para enfermeria**, 2ª edición,

Castells, S. Hernández, M., **FARMACOLOGIA EN ENFERMERÍA.**, 3ª edic,

Mosquera, J. Galdos, P., **FARMACOLOGIA CLINICA PARA ENFERMERIA.**, 4ª edic,,

Florez, J. Armijo, J.A, Mediavilla, A., **FARMACOLOGIA HUMANA**, 4ª Edición.,

Velásquez, **FARMACOLOGIA BASICA Y CLINICA**,

Azanza, J.R., **FARMACOLOGIA CLINICA PARA PROFESIONALES DE LA SALUD.**,

Mendoza Patiño., **FARMACOLOGIA MEDICA.**,

Giuseppe Russolillo y otro Clinica Universitaria de Navarra, **NUTRICIÓN SALUDABLE Y DIETAS DE ADELGAZAMIENTO**,
P.Cervera y otros., **ALIMENTACIÓN Y DIETOTERÁPIA**, 4º Edición,
Pilar Martinez y otras, **NUTRICIÓN Y DIETÉTICA**,
Rosa María Ortega y otras, **NUTRICIÓN Y ALIMENTACIÓN EN PROMOCIÓN DE LA SALUD**,
Larousse, **LAROUSSE DE LA DIETÉTICA Y LA NUTRICIÓN**,
Mercedes Muñoz, Javier Aranceta e Isabel Garcia-Jalón, **NUTRICIÓN APLICADA Y DIETOTERÁPIA**,

FEDERACION ESPAÑOLA DE NUTRICION Y DIETETICA,
AGFENCIA ESPAÑOLA DE SEGURIDAD ALIMENTARIA Y NUTRICION,
SOCIEDAD ESPAÑOLA DE NUTRICION,

SOCIEDAD ESPAÑOLA DE NUTRICION COMUNITARIA,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría clínica I				
Materia	Enfermaría clínica I			
Código	P51G140V01204			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Fernández Méndez, Felipe			
Profesorado	Fernández Méndez, Felipe Piñón Cimadevila, Miguel Ángel Santos Folgar, Myriam Silva Martínez, Manuel			
Correo-e	fernandez.mendez.felipe@gmail.com			
Web	http://http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	A materia, como parte dá formación en ciencias de enfermaríaa, desenvólvese a través de seis grandes módulos de formación *relacioandos cos contidos recolleitos na materia.			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
CE28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
CE30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
CE32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT7	Razoamento crítico
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Ser capaz de comprender os procesos que desencadean as enfermidades no ámbito da patoloxía cirúrxica e médica.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG7 CG8	CE28	CT1 CT2 CT5 CT7 CT8 CT11
Ser capaz de diferenciar os mecanismos e/ou problemas derivados das patoloxías máis comúns dos diferentes aparellos e sistemas do organismo humano, o seu tratamento médico e cirúrxico.	CB2 CB3	CG7	CE29	CT1 CT3 CT4 CT7 CT8
Ser capaz de planificar procedementos e intervencións precisas para proporcionar unha adecuada atención de enfermaría aos individuos con problemas médicos e cirúrxicos.	CB2 CB3 CB4		CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT8
Ser capaz de identificar e valorar as necesidades e/ou problemas ocasionados polas enfermidades establecendo prioridades, planificando coidados e participa na avaliación do plan de coidados.	CB2 CB3 CB4	CG7 CG8	CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT10
Ser capaz de planificar e prestar coidados nas principais enfermidades sistémicas.	CB2 CB3	CG7 CG8	CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7
Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermaría e as actividades derivadas deles, nas patoloxías estudadas.	CB2 CB3	CG7 CG8	CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT2 CT4 CT5 CT6 CT10

Contidos	
Tema	
TEMA 1. Introdución á Enfermeria Médico Quirúgica	1.1 Descrición e conceptos xerais en Médico-cirúrxica
TEMA 2. Atención de enfermaría nel perioperatorio	2.1 Tratamento de enfermaría preoperatoria: Proceso de atención de enfermaría no preoperatorio. Diagnósticos de enfermaría relacionado/Interrelacións NIC- Noc. 2.2 Atención de enfermaría intraoperatoria Características da unidade cirúrxica Proceso cirúrxico 2.3 Tratamento de enfermaría no postoperatorio: Proceso de atención de enfermaría nol post-operatorio Diagnósticos de enfermaría relacionados / Interrelacións NIC- NOC
TEMA 3 Atención de enfermaría ao paciente con trastornos do equilibrio hidroelectrolitico e acido base; síndrome hemorrágico, inflamatorio, infección, Shock, dor.	3.1 Atención de enfermaría ao paciente con trastornos do equilibrio hidroelectrolitico e Acido base. Diagnósticos de enfermaría relacionados Interrelación Nic Noc 3.2 Síndrome hemorrágico, inflamatorio, infección 3.3 Diagnósticos de enfermería relacionados/Interrelacións NIC- Noc 3.4 Dor, Shock Diagnósticos de enfermaría relacionados / Interrelacións NIC- Noc

Tema 4 Paciente con alteracións tegumentarias: lesións e traumatismos.	4.1 Valoración da pel: lesións primarias, fases e tipos de cicatrización. 4.2 Clasificación das feridas: traumatismos ferida cirúrxica, queimaduras, suturas, ulceras vasculares, UPP, neoplásicas. 4.3 Algoritmo ESTAFE 4.4 Tipo de curas, materiais e apósitos 4.5 Escalas de valoración e coidados preventivos 4.6 Diagnósticos de enfermaría /Interrelacións NIC- NOC. r/os coidados das feridas
TEMA 5. Paciente con problemas do intercambio gaseoso.	5.1 Métodos de estudo do aparello respiratorio 5.2 Enfermidades obstructivas: Asma bronquial. Bronquiectasias. SAOS e EPOC Bronquite crónica. Enfisema pulmonar 5.3 Tumores broncopulmonares. Benignos, malignos e metastasicos. 5.4 Infeccións broncopulmonares: Pneumonías Abscesos. 5.5 Enfermidades da pleura do diafragma e da parede torácica. 5.6 Enfermidades do mediastino. 5.7 Enfermidades vasculares pulmonares: Hipertensión pulmonar. Cor pulmonale cronico. Tromboembolismo pulmonar. 5.8 Enfermidades pulmonares intersticiales 5.9 A insuficiencia respiratoria. 5.10 Procedementos relacionados: Traqueostomia /Estomas respiratorios Drenaxe torácica. Oximetría, Broncoscopia, Espirometria, Estudo do soño/ CEPAP. 5.11 Diagnósticos de enfermaría relacionados Interrelaciones NIC- Noc
Tema 6 O paciente con problemas nas funcións: cardiovascular, circulatoria e hematolóxica	6.1 O paciente con problemas cardiovasculares 6.1.1 Métodos de estudo do aparello circulatorio, soplos. 6.1.2 Febre reumática. 6.1.3 Endocarditis. 6.1.4 Miocardiopatias. 6.1.5 Enfermidade do pericardio. 6.1.6 Valvulopatias. 6.1.7 Cardiopatía conxénita. 6.1.8 Arritmias cardíacas. 6.1.9 Cardiopatía isquémica. 6.1.10 Hipertension. 6.1.11 Insuficiencia cardíaca. Sincope. 6.1.12 Procedementos relacionados: 6.13 Probas de esforzo; Holter; MAPA. 6.1.14 Diagnósticos de enfermaría relacionados 6.1.15 DX de enfermeria,Interrelacións NIC- NOC. 6.2 O paciente con problemas circulatorios. 6.2.1 Patoloxía arterial aguda. 6.2.2 Patoloxía arterial crónica 6.2.3 Patoloxía venosa. 6.3 O paciente con problemas hematolóxicos. 6.3.1 Recordo de nocións xerais de hematoloXía. 6.3.2 Enfermidades do sistema eritrocitario: anemias. 6.3.3 Enfermidades do sistema leucocitario. 6.3.4 Enfermidades da hemostasia e coagulación 6.3.5 Diagnósticos de enfermaría relacionados / Interrelacións NIC- NOC

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	14	42	56
Obradoiro	3	12	15
Traballo tutelado	4	8	12
Lección maxistral	54	81	135
Exame de preguntas obxectivas	1	1	2
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	1	2
Simulación ou Role Playing	1	2	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición

Seminario	Os estudantes deberán realizar e superar os 2 seminarios: arritmias e feridas Proba na que o estudante debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesorado. Desta maneira, o estudante debe aplicar os coñecementos que adquiriu previamente nas sesións maxistrais
Obradoiro	O estudantado deberán realizar e superar unha ou dúas actividades definidas polo profesorado a través da execución de tarefas simuladas, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos de contidos dos talleres de suturas e realización de curas.
Traballo tutelado	Traballo grupal realizado no aula baixo a dirección do profesorado
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudantado.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Atención e resolución de dúbidas relacionadas cos contidos da materia, especialmente feridas e arritmias.
Obradoiro	Apoio á adquisición de habilidades manipulativas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Seminario	A través de dúas probas correspondentes aos seminarios. 1ª oportunidade: Arritmias (10%) o 10/11/22 -16.00h. Feridas (10%) o 2/12/22 -9.30h. 2ª oportunidade realizaranse: S. Feridas o 30/06/23 ás 12.00h S. Arritmias o 30/06/23 ás 13.00h A superación dos seminarios é condición obrigatoria para a superación da materia.	20	CB1		CE28 CE29 CE30 CE31	CT1 CT2 CT4 CT7 CT8 CT10 CT11
Traballo tutelado	A través dos exercicios e casos prácticos resoltos na aula.	10				
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: para avaliación das competencias adquiridas que inclúe preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta, verdadeiro/falso, emparellamento de elementos. Descóntase por cada dous fallos un acerto. Data de realización: 1ª oportunidade: 19/01/23 10.00h. 2ª oportunidade: 30/06/23 ás 9.30h. É necesario para a superación desta proba alcanzar o 50% do valor total da proba. A superación desta proba é condición obrigatoria para a superación da materia	40	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG7 CG8	CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT3 CT4 CT7 CT8
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba final: para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas. Data de realización: 1ª oportunidade: 19/01/23 10.00h. 2ª oportunidade: 30/06/23 ás 9.30h É necesario para a superación desta proba alcanzar o 50% do valor total da proba. A superación desta proba é condición obrigatoria para a superación da materia	20	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG7 CG8		CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT10 CT11

Simulación ou Role Playing	O estudiantado deberá realizar e superar, a actividade indicada polo profesorado en relación aos talleres de suturas e realización de curas, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos. A superación desta proba é condición obrigatoria para a superación da materia. 1ª oportunidade: 2 e 9 de decembro de 2022 ás 10.30h. 12 e 14 de decembro de 2022 ás 10.00h. 2ª oportunidade: 23 e 29 de xuño de 2023 ás 9.30h.	10	CB1 CB2 CB3 CB4	CG7 CG8	CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT10 CT11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Horarios de exames fin de carreira: Exame final 5 outubro de 2022 ás 10.30h; exame seminarios: 12.30h; exame de taller practico ás 9.30h.

A realización dos talleres é obrigatoria. É condición obrigatoria superar, en calquera das 2 oportunidades da convocatoria; realizada a través das probas de resposta curta e test: proba final co 50% e igualmente e imprescindible ter superada as probas prácticas individuais e a proba teórico-práctica do seminario; só a partir deste momento súmanse todas cualificacións obtidas.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Xunta de Galicia 2016, **Colección guías practicas de heridas Sergas**, 2016,

Carolyn Gersch, **Enfermería Médico- Quirúrgica**, 2017, Wolters Kluwer, 2017

Nanda Internacional, **DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS: Definiciones y Clasificación, 2018-2020**, 2018-2020, 2018

Nanda Internacional, **Clasificación de intervenciones de enfermería, NIC**, 7º edición, 2018

Nanda Internacional, **Clasificación de resultados de enfermería (noc)**, 6ª edición, 2018

http://www.gneaupp.es/app/portada/,

http://www.aeev.net/,

http://www.ulceras.net/,

http://www.todoheridas.com/,

Manual CTO, **Oposiciones enfermeria**, 2015,

Bibliografía Complementaria

Enfermería Mosby 2000 Médico-Quirúrgica, 2000,

J. Javier Soldevilla, **Guía práctica en la atención de las ulceras de la piel**, 1994,

D. S. Suddarth, **Enfermería Médico- Quirúrgica L.S.Brunner-**, 2004,

Nanda Internacional, **Vínculos de NIC y NOC a Nanda I**, 3º edición 2012,

Planes de cuidados y documentación clínica en enfermería, 2005,

M. Phaneuf, **La planificación de los cuidados enfermeros**, 7º edi,

P. W. Iyer y Col., **Procesos y diagnósticos de Enfermería**, 3º Ed. 1995,

Mª Teresa Luis Rodrigo, **Los Diagnósticos enfermeros. Revisión crítica y guía práctica**, 7º ed,

PORTH, CAROL M., **INTRODUCCION A LA MEDICINA CLINICA, FISIOPATOLOGÍA Y SEMIOL**, 7º ed año 2007,

LASO, F., **FISIOPATOLOGIA TEXTO Y ATLAS**, 2º edición 2010,

MANUAL MERCK DE SIGNOS Y SINTOMAS DEL PACIENTE, 2010,

: HARRISON KASPER, **MANUAL DE MEDICINA HARRISON**, 2010,

FARRERAS-ROZMAN, **COMPENDIO DE MEDICINA INTERNA**, 4º edición-2009,

PORTH, CAROL M., **FISIOPATOLOGIA**, 7º ed 2008,

http://www.piediabetico.net/,

PEREZ ARELLANO, J.L, **MANUAL DE PATOLOGIA GENERAL**, 6º edición-2006,

Enfermería Mosby 2000 Médico-Quirúrgica, 2000,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica II/P51G140V01205
Enfermaría clínica III/P51G140V01301

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Ética e lexislación/P51G140V01202
Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101
Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105
Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría clínica II				
Materia	Enfermaría clínica II			
Código	P51G140V01205			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua impartición	Outros			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Martínez Fernández, Sergio			
Profesorado	Alvariño Veiga, Margarita Martínez Fernández, Sergio			
Correo-e	sergio.martinez.fernandez@sergas.es			
Web	http://www.enfermeria.depo.es/			
Descrición xeral	Materia do módulo de ciencias da enfermaría			

Competencias	
Código	
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CG7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
CE28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
CE30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
CE32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT7	Razoamento crítico
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT10	Motivación pola calidade

Resultados de aprendizaxe				
Resultados de aprendizaxe	Competencias			
Ser capaz de planificar procedementos e intervencións precisas para proporcionar unha adecuada atención de enfermería aos individuos con problemas médicos e cirúrxicos.	CB2 CB3 CB4	CG7 CG8	CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT8

Ser capaz de identificar e valorar as necesidades e/ou problemas ocasionados polas enfermidades establecendo prioridades, planificando coidados e participar na avaliación do plan de coidados.	CB2 CB3 CB4	CG7 CG8	CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT10
Ser capaz de deseñar coidados nas principais enfermidades relacionadas co aparello dixestivo, locomotor, órganos dos sentidos, sistema nervioso e inmunitario	CB2 CB3	CG7 CG8	CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT10
Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermería e as actividades derivadas deles, nas patoloxías estudadas.	CB2 CB3	CG7 CG8	CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT2 CT4 CT5 CT6 CT10

Contidos	
Tema	
TEMA 1. O paciente con trastornos dixestivos	- Alteracións das diferentes estruturas da cavidade oral. - Afeccións das glándulas salivares, do esófago, do estómago, do intestino delgado e groso, da rexión ano-rectal. - Proceso de atención de enfermaría. Diagnósticos relacionados. Interrelacións NANDA/NIC /NOC.
TEMA 2. O paciente con trastornos neurolóxicos	- Enfermidade cerebro-vascular. - Procesos neurodegenerativos: E. de Parkinson, E. de Alzheimer. - Cefaleas. - Trastornos convulsivos:Epilepsia. - Proceso de atención enfermeira. Diagnósticos relacionados. Interrelacións NANDA/NIC/NOC
TEMA 3. O paciente con trastornos inmunitarios	- Inmunodeficiencias conxénitas e adquiridas - Enfermidades autoinmunes: Características xerais. - Enfermidades autoinmunes sistémicas mais comúns: Lupus eritematoso, Artrite reumatoide, Síndrome de Sjögren - As alerxias. Anafilaxia. - Proceso de atención de enfermaría. Diagnósticos relacionados. Interrelacións NANDA/NIC /NOC.
TEMA 4. O paciente con trastornos musculo-esqueléticos	-Enfermidades óseas: fracturas, osteomielitis, enfermidades metabólicas, tumores, enfermidades conxénitas. -Enfermidades das cartilaxes. -Enfermidades musculares. -Proceso de atención de enfermaría. Diagnósticos relacionados. Interrelacións NANDA/NIC /NOC. Vendaxes.
TEMA 5. O paciente con trastornos da visión	- Síntomas e signos oculares: dor ocular, perda de visión, nistagmo, ollo vermello. - Trastornos refractivos da visión: miopía, astigmatismo, hipermetropía, presbiopía, anisometropía. - Enfermidades non infecciosas da conxuntiva: pterigion, conxuntivite alérxica. - Enfermidades da córnea. - Enfermidades da retina. - Enfermidades da vía lacrimal. - Alteracións da vía óptica e nervios oculares. - Glaucoma. - Proceso de atención de enfermaría. Diagnósticos relacionados. Interrelacións NANDA/NIC /NOC.

TEMA 6. O paciente con trastornos do aparello auditivo	- Perda auditiva. - Afeccións do oído externo. - Afeccións do oído medio: lesións timpánicas, infeccións, otite serosa. - Afeccións do oído interno: vertixe, ototoxicidad, neurinoma do acústico. - Proceso de atención enfermeira. Diagnósticos relacionados. Interrelacións NANDA/NIC/NOC.
TEMA 7. O paciente con trastornos da glándula mamaria	- Patoloxías benignas da mama: Trastornos do desenvolvemento, trastornos funcionais, procesos inflamatorios e infecciosos, traumatismos e dermatosis, tumores benignos e lesións premalignas. - Cancro de mama - Autoexploración mamaria - Proceso de atención enfermeira. Diagnósticos relacionados. Interrelacións NANDA/NIC/NOC.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	39	58.5	97.5
Seminario	8	32	40
Obradoiro	2	6	8
Exame de preguntas obxectivas	0.5	0	0.5
Práctica de laboratorio	0.5	0.5	1
Estudo de casos	0.5	2	2.5
Exame de preguntas de desenvolvemento	0.5	0	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Método traballo con pequenos grupos para o estudo e discusión de temas concretos relacionados cos contidos da materia. Orientaranse á procura e selección da información relevante, a análise crítica da mesma, a exposición de ideas e o traballo en equipo na elaboración dos conceptos relacionados co tema de estudo.
Obradoiro	Método de aprendizaxe destinada a pequenos grupos orientado aos coñecementos teórico-prácticos relacionados coas técnicas, procedementos e habilidades da práctica enfermeira.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Aclaración personalizada de dúbidas sobre os temas da materia. Por correo electrónico, foro de dúbidas e chat de Moovi, aula virtual, ou vídeo chamada.
Obradoiro	Apoio persoal para a adquisición das competencias do saber facer. Por correo electrónico, foro de dúbidas e chat de Moovi, aula virtual ou vídeo chamada.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. As preguntas contestadas erroneamente serán contadas negativamente nun 50% respecto das acertadas. Para superar a materia é necesario obter o 50% do valor máximo desta proba. Realizaranse nas seguintes datas: PRIMEIRA OPORTUNIDADE o 02/06/2023 ás 18:00 h. SEGUNDA OPORTUNIDADE o 06/07/2023 ás 18:00 h.	35	CE28 CT1 CE29 CT3 CE30 CT7 CE31 CT8 CE32 CE33

Práctica de laboratorio	Probas de avaliación de coñecementos mediante a proposta de problemas ou situacións clínicas reais ou simuladas nos que o alumno terá que aplicar, para a solución dos mesmos, os coñecementos, habilidades e destrezas adquiridas. Para superar a materia é necesario obter o 50% do valor máximo desta proba. Datas das probas: PRIMEIRA OPORTUNIDADE: 3/05/2023 ás 16h. coa prof. Alvariño os grupos 1-2-3-4 e ás 18:30 os grupos 5-6-7-8 co prof. Martínez. 08/05/2023 ás 16h. os grupos 5-6-7-8 coa prof. Alvariño e os grupos 1-2-3-4 ás 18:30 h. co prof. Martínez. SEGUNDA OPORTUNIDADE: 06/07/2022 ás 17:00 h.	20	CB2 CB3	CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT8 CT10
Estudo de casos	Proba de avaliación das actividades desenvolvida nos seminarios. Avaliarase actitude participativa do alumno, a súa capacidade de estudo e aprendizaxe, a calidade e orixinalidade das súas achegas sobre o tema a estudo, a capacidade de análise e discusión crítica, a capacidade do traballo colaborativo en equipo, na resolución dos casos prácticos. A avaliación está supeditada á participación do alumno nas actividades ao longo do curso. Datas de realización: PRIMEIRA OPORTUNIDADE: 24/04/2023 ás 18.30 h. SEGUNDA OPORTUNIDADE: 06/07/2023 ás 18:00 h.	20	CB2 CB3 CB4	CG7 CG8	CE28 CE29 CE33	CT1 CT2 CT3 CT5 CT6 CT7 CT8 CT10
Exame de preguntas de desenvolvemento	Avaliación dos coñecementos mediante preguntas dirixidas aos aspectos concretos e relevantes da materia, que se contestan mediante respostas de tipo enumerativo de conceptos ou, nalgún caso, mediante o desenvolvemento expositivo dos conceptos pero de extensión moi limitada, Para superar a materia é necesario obter o 50% do valor máximo desta proba. Realizaranse nas seguintes datas: PRIMEIRA OPORTUNIDADE o 2/06/2023 ás 18:00 h. SEGUNDA OPORTUNIDADE o 06/07/2023 ás 18:00 h.	25	CB4	CG8	CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT1 CT2 CT7 CT8 CT10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Fin de carreira: 04/10/2022, probas prácticas ás 16h e prueba final ás 18h.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Brenda G. Bare; Suzanne C. Smeltzer, **Enfermería Médico-Quirúrgica**, Décima,

Pamela L. Swearingen, **Manual de Enfermería Médico Qirúrgica**,

Martín Duce, Antonio, **Patología Quirúrgica**,

Javier Ruiz Moreno, Mª Cruz Martín Delgado, Rosa García-Penche Sánchez, **Procedimientos y Técnicas de Enfermería**, Primeira,

Shannon Ruff Dirksen; Margaret M. Heitkemper; Sharon Lewis, **Enfermería Médico-Quirúrgica. Valoración y cuidados de problemas clínicos**, Sexta,

Eugene Brunwald et. al., **Manual Harrison. Principios de Medicina Interna**, Décimo sexta,

Linda Bucher, Jean Foret Giddens, Patricia Graber O'Brien, Sharon Mantik Lewis, **Enfermería medicoquirúrgica: valoración y cuidados de problemas clínicos**,

Hospital Universitario Reina Sofía - España, **Manual de Protocolos y Procedimientos generales de enfermería**,

Hospital Universitario Reina Sofía - España, **Guía de Cuidados para Mujeres Mastectomizadas**,

Hospital Universitario Reina Sofía - España, **Manual de Enfermería sobre Lesión Medular**,

Juan M. Arias Vazquez et. al.(Xunta de Galicia), **Estandarización dos coidados de enfermería ao paciente inmobilizado no domicilio**, Primera,

Rosa Suñer Soler, **Tratado de enfermería neurológica. La persona, la enfermedad y los cuidados.**, Segunda,

Fisterra.com, **Protocolos y cuidados de Enfermería**,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría clínica III/P51G140V01301

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría comunitaria II				
Materia	Enfermaría comunitaria II			
Código	P51G140V01206			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Rosales Carballa, José			
Profesorado	Diéguez Montes, María Paz Rosales Carballa, José			
Correo-e	jroscar48@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Esta materia que complementa á de Enfermaría Comunitaria 1 pretende achegar ao alumnado os coñecementos e a metodoloxía necesarios para traballar no nivel primario de saúde, identificando os factores relacionados coa mesma. De forma paralela, tenta transmitirlle os coñecementos e actividades preventivas sobre os principais problemas de Saúde da Comunidade; capacitándoo, por iso, para levar a cabo tarefas de promoción de saúde e prevención das enfermidades. É fundamental nesta materia colaborar na formación do alumnado no marco dos Obxectivos de Desenvolvemento Sostenible (ODS) da Axenda 2030, co propósito de crear conciencia acerca de qué son los ODS e a súa importancia. Aínda que o ODS número tres garantizar una vida sana y promover el bienestar para todos en todas las edades é específico de saúde desde esta materia pódese achegar en todos os demais, xa que os ODS tratan temas como a educación, a igualdade, o auga e saneamiento que son tamén determinantes que afectan directamente a la salud. O ODS 12 abarca, na súa meta 12.2, a eficiencia no uso e na xestión dos recursos naturais, e na meta 12.5 os efectos ambientales, tales como a xestión de desechos e na meta 12.4, a liberación de contaminantes, en especial de sustancias químicas .			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
CG15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria

CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
CE19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade.
CE20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades a desenvolver para proporcionar un coidado integral de enfermaría ao individuo, a familia e a comunidade.
CE21	Comprender a función e actividades e actitude cooperativa que o profesional deberá desenvolver nun equipo de Atención Primaria de Saúde.
CE22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
CE23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.
CE24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
CE25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
CE27	Educar, facilitar e apoiar a saúde e o benestar dos membros da comunidade, cuxas vidas están afectadas por problemas de saúde, risco, sufrimento, enfermidade, incapacidade ou morte.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT7	Razoamento crítico
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias			
Ser capaz de identificar ás necesidades de saúde ás poboacións e grupos de interese en saúde pública.	CB1 CB3 CB5	CG4 CG8 CG9 CG16	CE23 CE24 CE25	CT4 CT6 CT7 CT8 CT9 CT11
Ser capaz de realizar enquisas e resolver estudos epidemiolóxicos de brotes de enfermidades ou situación desfavorables en relación con saúde	CB1 CB2 CB3 CB5	CG6 CG8 CG16	CE21 CE22	CT2 CT5
Saber aplicar intervencións de formación para a saúde e contribuír a resolver problemas de saúde colectivos.	CB2 CB3 CB4	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG9 CG10 CG11 CG15 CG17	CE19 CE20 CE26 CE27	CT1 CT2 CT3 CT4 CT6 CT10

Contidos

Tema

Módulo I-. ATENCION DE SAÚDE Á COMUNIDADE.	Tema 1.- Epidemioloxía e prevención de accidentes. Saúde laboral: Prevención do risco biolóxico. Precaucións universais. -Xestión de residuos sanitarios -Principios básicos en mecánica corporal: desprazamento de cargas Tema 2.- Medidas preventivas fronte aos mecanismos de transmisión: -Saneamento sanitario. Desinfección. Desinsectación. Desratización. -Esterilización. Tema 3.- Estrutura dos servizos sanitarios. Áreas e Zonas básicas de Saúde. O Centro de Saúde. Principios xerais da. Primaria da saúde: Organización e funcionamento dos Servizos. O equipo de Atención Primaria. Tema 4.- Programas do equipo de saúde. Tema 5.- Educación para a saúde: Conceptos xerais e bases da educación para a saúde (EPS). Enfoques e modelo de EPS. Planificación de programas e/ou actividades de EPS. Métodos e medios de EPS. Tema 6.- Enfermaría e saúde comunitaria: historia clínica e sistemas de información. A consulta de enfermaría. Concepto. Tipos de consulta. Axenda de enfermaría. Tema 7. A enfermaría transcultural Tema 8.- Metodoloxía enfermeira en Atención Primaria. O método enfermeiro e modelo de enfermaría en atención primaria. Planificación de coidados en APS. Tema 9. Enfermaría e a atención domiciliaria. Concepto. O equipo de atención domiciliaria. Desenvolvemento da visita domiciliaria. *Coidadores informais

Módulo II.- EPIDEMIOLOXÍA DAS ENFERMIDADES TRANSMISIBLES E NON TRANSMISIBLES	Tema 10.- Epidemioloxía. Concepto. Epidemiología descritiva. Epidemiología analítica. Tema 11.- Epidemioloxía das enfermidades transmisibles: Infección-Enfermidade infecciosa. Enfermidades emerxentes e reemergentes. Presentación individual e colectiva das enfermidades transmisibles. Tema 12.- Cadea epidemiolóxica. Axente causal. Características dos axentes causales. Postulados de Koch. Tema 13.- Fontes de infección-Reservorio. Fontes de infección humana e animal. Tema 14.- Porta de saída. Mecanismos de transmisión. Mecanismos de transmisión directos e indirectos. Tema 15.- Porta de entrada. Hóspede susceptible. Mecanismos de defensa específicos e inespecíficos. Inmunidade: Tipos de inmunidade. Tema 16.- Niveis de prevención. Prevención das enfermidades transmisibles: Profilaxis de exposición e de disposición. Tema 17.- Medidas preventivas fronte á fonte de infección. Diagnóstico precoz: Diagnóstico clínico e de laboratorio. Tema 18.- Tratamento precoz: Antibiograma. Enquisa epidemiolóxica. Tema 19.- Declaración obrigatoria da enfermidade. Rede Nacional de Vixilancia Epidemiolóxica: Composición- Funciones. Sistema básico de vixilancia. Notificación de brotes epidémicos. Información microbiológica. Tema 20.- Vixilancia do contacto san. Illamento do enfermo: Illamento domiciliario - Illamento hospitalario. Tema 21.- Medidas preventivas fronte aos mecanismos de transmisión: Saneamento sanitario - Saneamento xeral. Tema 22.- Medidas preventivas fronte ao hóspede susceptible: Quimioprofilaxis: Características-Limitacións. Seroprofilaxis: Tipos de soros. Gammaglobulinoprofilaxis. Tema 23.- Vacinación. Clasificación das vacinas. Indicacións. Contraindicaciones. Calendario vacunal. Tema 24.- Epidemioloxía xeral das enfermidades de transmisión aérea: Enfermidade tuberculosa. Tema 25.-Epidemioloxía da enfermidade meningocócica. Tema 26.- Epidemioloxía da febre reumática. Epidemiología da gripe. Tema 27.- Epidemioloxía xeral das enfermidades de transmisión hídrico-alimentaria: Toxi-infeccións alimentarias. Tema 28.- Helmintiasis. Tema 29.- Epidemioloxía das hepatites víricas agudas. Tema 30.- Epidemioloxía do tétanos. Tema 31.- Epidemioloxía das infeccións de transmisión sexual: VIH-SIDA. Sífilis. Gonococia. Tema 32.-Epidemioloxía xeral das Zoonosis: Brucelose. Rabia. Tema 33.- Epidemioloxía xeral das enfermidades transmitidas por vectores: Paludismo. Tema 34.- Epidemioloxía xeral das enfermidades nosocomiales. Tema 35.- Epidemioloxía das enfermidades non transmisibles. Importancia das enfermidades non transmisibles. Factores de risco colectivos. Factores de risco non modificables. Tema 36.- Estudo dos principais factores de risco modificables. Síndrome metabólico. Tema 37.- Prevención das enfermidades non transmisibles. Niveis de prevención. Detección e control dos factores de risco. Tema 38: Epidemioloxía da enfermidade cardiovascular. Ateroesclerosis. Cardiopatía isquémica. Tema 39.- Epidemioloxía da enfermidade cerebrovascular. Epidemioloxía da enfermidade arterial periférica. Risco cardiovascular. Tema 40.- Epidemioloxía do cancro. Programas de cribado. Tema 41.- Epidemioloxía da EPOC. Tema 42.-Epidemioloxía da Diabetes Mellitus.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	52	78	130
Seminario	10	25	35
Presentación	13.5	40.5	54
Exame de preguntas obxectivas	3	0	3
Estudo de casos	3	0	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Consiste en sesións de clase expositivas nas que se combinan a presentación teórica dos contidos por parte do profesor coa participación activa do alumno.Realízase a grupo único e segundo o calendario de planificación de actividades preestablecido
Seminario	Neles realízase a aprendizaxe baseada en problemas. Así mesmo, expoñeranse os exercicios individuais ou grupales que se realicen relacionados cos contidos da materia. Lévanse a cabo con toda a clase en distintos grupos pre-determinados e desenvólvense segundo o cronograma da materia.Se corresponden aos contidos do módulo 1
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto. Lévase a cabo de xeito individual e en grupo, tanto en espazos académicos internos como externos. Notificarase con tempo abondo a realización destes dependendo dos horarios facilitados polas institucións externas.

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**
Seminario	Unha vez realizados facilítaselle ao alumnado tutorías personalizadas

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Seminario	Avalíase a participación do alumnado e a consecución dos obxectivos propostos. O alumnado aplica os coñecementos que adquiriu para solucionar de maneira grupal, unha serie de exercicios e programas, en tempo e condicións establecidas polo profesorado dos contidos do Módulo 1	12		CG2 CG3 CG4 CG5 CG11 CG15 CG17	CE21	CT2 CT9 CT11
Presentación	Exposición dos traballos individuais e grupais relacionados cos contidos da materia en espazos académicos internos e/ou externos. As datas correspondentes ás presentacións/ exposicións intracentro, serán os días: 28 de febreiro; 7, 14, 21 e 28 de marzo; 11, 18 e 25 de abril, e 2 de maio de 2023 ás 12h. Para superar a materia tense que conseguir como mínimo o 50% do valor desta proba. Na segunda oportunidade o alumnado fará unha exposición oral sobre un tema que previamente lle foi indicado polo profesorado, na mesma data e a continuación de próba tipo test.	14	CB1 CB4	CG4 CG6 CG8 CG9 CG10 CG11 CG16	CE25 CE26 CE27	CT1 CT3 CT5 CT6 CT7
Exame de preguntas obxectivas	Proba final escrita onde se avalían os coñecementos adquiridos nas clases maxistrais. Para superar esta proba, e a materia, tense que alcanzar como mínimo o 50% do seu valor en calquera das oportunidades. Descóntase por cada dous fallos un acerto. Esta proba realizarase: En 1ª oportunidade: 25/05/2023 - 10h. En 2ª oportunidade: 30/06/2023 - 10h.	50	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG3 CG6 CG10	CE19 CE20 CE21 CE23 CE24 CE25 CE26	CT1 CT3 CT4 CT7 CT8
Estudo de casos	Módulo 2: proba na que se expón unha situación ou problemática xa dada ou que poida darse, partindo dos diferentes factores involucrados, análises dos antecedentes e condicións da situación, seguindo unha aprendizaxe baseada en problemas. Establécense 1 proba de resolución de casos prácticos, que é obrigatoria e que se realizará o 16 de Maio de 2022 ás 10h e ás 12h. Establécense catro supostos cun valor de 0,6 puntos por cada suposto acertado. Para aprobar a materia tense que alcanzar como mínimo o 50% do valor de cada suposto. Na segunda oportunidade o alumnado resolverá os casos prácticos e/ ou análises de situacións o día 30-VI-2022 ás 12h.	24	CB4	CG1	CE19 CE20 CE21 CE23 CE24 CE25 CE26	CT1 CT3 CT4 CT5 CT7

Outros comentarios sobre a Avaliación
Proba fin de carreira: o 3 de outubro do 2022 realizarase o examne de probas obxectivas ás 10h. Casos prácticos: 12h.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

AMANDO MARTÍN-ZURRO. GLORIA JODAR SOLAR, **Atención familiar y salud comunitaria**, 2011,

FARRERAS P.- ROZMAN C., **Medicina Interna.**, 17ª Edic. 2012,

HARRISON., **Principios de Medicina Interna**, 18ª Edic. 2012,

GIL DE MIGUEL A., **Manual de epidemiología y Salud Pública.**, 2ª Ed. 2011,

GONZALO PIÉDROLA GIL, **Medicina Preventiva y Salud Pública.**, 12ª edición,2015,

RAMÓN ARBÚES, **Epidemiología para Enfermería**, 1ª edición,2013,

IDELFONSO HERNANDEZ-AGUADO, **Manual de epidemiología y salud pública para grados en ciencias de la salud**, 3ª edición,2018,

DE LA ROSA,, **Microbiología en Ciencias de la Salud**, 3ª edición,2011,

MANDELL, DOUGLAS Y BENNET, **Compendio de enfermedades infecciosas.**, 8ª edición,2017,

Pagina web da conselleria de sanidade, do servicio galego de saúde,

Pagina web INE e do IGE,

Portal de la OMS: http://www.who.int/en,

Ministerio de sanidad y politica social: http://www.msc.es/,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas III/P51G140V01306
Prácticas clínicas IV/P51G140V01405
Prácticas clínicas V/P51G140V01406

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Enfermaría clínica II/P51G140V01205
Xestión de enfermaría/P51G140V01207
Prácticas clínicas I/P51G140V01208

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103
Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104
Estatística: Estatística/P51G140V01106
Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105
Ética e lexislación/P51G140V01202

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xestión de enfermaría				
Materia	Xestión de enfermaría			
Código	P51G140V01207			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Diéguez Montes, María Paz			
Profesorado	Diéguez Montes, María Paz Fernández Soengas, Rosa González López, Claudia			
Correo-e	pazenfermeria@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	A materia pretende capacitar ao alumno dos coñecementos, habilidades e actitudes necesarias para desenvolver as accións que se consideran dentro do campo da Xestión de Enfermaría, facilitando así o desenvolvemento do traballo diario dos Graduados e graduadas, que se enfronten ás situacións que precisan de análises, estudo de recursos, obxectivos, planificación, execución e avaliación de todo el proceso do Plan. Coñecer o manexo de instrumentos e situacións organizativas de coordinación e información, de especial relevancia para o funcionamento das institucións, aplicando criterios/estándares de Calidade. A materia céntrase na "Xestión de persoas" e no estudo de novos paradigmas de liderado o que permite o proceso de ensino-aprendizaxe desde o compromiso coa Axenda 2030 expondo diversas accións que incidan nos seus Obxectivos de Desenvolvemento Sostible (ODS) especialmente nos que se centran na saúde das persoas (ODS-3), nos profesionais (ODS-8) e en innovación e infraestruturas (ODS-9).			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
CG13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
CG15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
CE45	Coñecer o Sistema Sanitario Español.
CE46	Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de coidados.
CE47	Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos.
CE48	Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT7	Razoamento crítico
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe				
Resultados de aprendizaxe	Competencias			
Ser capaz de analizar los entornos y políticas sanitarias más significativas	CB2 CB3	CG12 CG13	CE45 CE48	CT1 CT7 CT8 CT11
Ser capaz de aplicar la política de calidad asistencial y la evaluación de la calidad de los servicios de enfermería	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG12 CG15	CE46 CE47	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10

Contidos
Tema

BLOQUE TEMÁTICO I: Administración sanitaria. O proceso Administrativo e o seu desenvolvemento:	1. Introducción a Administración: .Concepto de Administración. .A Administración como ciencia. .Evolución das teorías Administrativas. 2. O proceso Administrativo e o seu desenvolvemento: .Proceso Administrativo. Definición. .Etapas do proceso Administrativo. .Características do proceso Administrativo. .Información e comunicación: Tipos, fontes e métodos de información. 3.-Planificación Sanitaria e dos Servizos de Enfermaría: .Definición e características. .Planificación baseada en: risco, necesidade e demanda. Tipos de planificación: .Segundo o ámbito de aplicación. .Segundo o tempo. .Segundo amplitude e extensión. Etapas da Planificación: . Análise e diagnóstico da situación. . Xerarquización de prioridades. . Establecemento de alternativas. . Elaboración de obxectivos. . Formulación do plan: programación. 4.Organización dos servizos sanitarios e de enfermaría: Organización: Definición. Conceptos básicos da Organización: .Cultura organizacional. .Poder. .Autoridade. .Rol. .Status. Fases de la Organización: .Estructuración: Tipos de estrutura. Organigramas. División de Enfermaría. .Sistematización: Norma o estándar. Protocolos e procedementos. .Instalación. Clasificación de pacientes. .Distribución do traballo. Dotación de persoal. 5 Dirección dos servizos sanitarios e de Enfermaría. .Dirección. Concepto, ámbito e límites. .Liderado: Teorías e estilos. .Motivación en enfermaría. .Comunicación e orientación. .Supervisión. 6. Avaliación e control dos servizos: .Definición e obxectivos. .Tipos de Control. .Medios e instrumentos. .Problemas que expón el control.
BLOQUE TEMÁTICO II. Contornas e políticas sanitarias	1.Contorna sanitaria e os seus compoñentes administrativos. Políticas sanitarias: .Sistemas de Saúde. .Tipos de Sistemas de Saúde: .Sistema de Saúde Español. Estatuto marco de persoal sanitario .Sistema Galego de Saúde. Estatuto marco de persoal sanitario. .Características xerais dos Sistemas de Saúde na Comunidade Europea.
BLOQUE TEMÁTICO III: Xestión dos servizos de enfermaría. Características e procesos.	1. Enfermaría e Administración: .Relación entre Enfermaría e Administración. Os coidados de Enfermaría como un Servizo Público. Función administradora de enfermaría. Niveis de Administración de Enfermaría. Teorías e modelos enfermeiros en: Administración dos ervizos de Enfermaría. Aspecto Administrativo dos instrumentos del traballo enfermeira/o.

BLOQUE TEMÁTICO Iv. Xestión de calidade para Enfermaría.	3.1 A calidade na atención de Enfermaría: Conceptos sobre calidade e seguridade . Filosofía e obxectivos. Metodoloxía. Programas de Calidade. Diagrama das tres calidades.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	37	74	111
Seminario	11	11	22
Traballo tutelado	2	8	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	4	5
Exame de preguntas obxectivas	1	1	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Explícanse os contidos sobre a xestión en enfermaría, estudo, bases teóricas organizados en tres bloques temáticos.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia relacionados coa xestión de enfermaría e a calidade. Empregase como complemento das clases teóricas
Traballo tutelado	O estudantado, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia que será avaliado.

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**
Seminario	Apoio individual ás diferentes actividades plantexadas nos seminarios.
Traballo tutelado	Apoio individual ás diferentes actividades relacionadas co traballo tutelado que se realizará no aula.

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Traballo tutelado	O alumnado de maneira individual elaborará un documento sobre a temática da materia relacionada co cálculo de persoal de enfermaría. Para obter o 100% da cualificación desta proba é condición necesaria haber participado nos seminarios correspondientes. A data final da entrega do traballo será: 2/05/2023 ás 16h.	16	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG15	CE46 CE47	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9
Resolución de problemas e/ou exercicios	O alumnado debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condiciones establecido/as polo profesorado ao longo do curso: 1.- Avaliación unha vez finalizados os seminarios (8%). 2.- Avaliación a través de 2 probas escritas teórico-prácticas (16%) relacionadas cos contidos dos seminarios. As datas serán anunciadas pola plataforma virtual, Moovi.	24	CB1 CB2 CB5	CG12	CE45 CE46 CE47 CE48	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: preguntas directas sobre aspectos concretos para avaliar os contidos das sesións maxistrais. Para aprobar a materia é necesario conseguir o 50% do valor total desta proba. Datas para a súa realización: 6-VI-2023 ás 12h en primeira oportunidade e o 10-VII-2023 as 10h en segunda oportunidade	60		CG15	CE45 CE46 CE47 CE48	CT1

Outros comentarios sobre a Avaliación

Data fin de carreira: 6/10/2022 ás 10h

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

 Mª Paz Mompart García y Marta Durán Escribano., **Administración y Gestión,**, 2ª,

Marriner Tomey. A, **Guía de Gestión y Dirección de Enfermería**, 8º,

 Ley General de Sanidad:, **: Ley 14/1986 del 25 de Abril**,

Varo Jaime., **Gestión estratégica de la Calidad en los servicios Sanitarios. Un modelo de gestión hospitalaria.**,

 Bañeres J. Omega C. Suñol R. Ureña V., **Los Sistemas de notificación y registro de efectos adversos y de incidentes: Una estrategia para aprender de los errores.**,

Otero López MJ. Alonso-Hernández P. Maderuelo Fdez A. Garrido Corro B. Dominguez Gil A. Sánchez-Ro, **Acontecimientos adversos prevenibles causados por medicamentos en pacientes hospitalizados.**,

Ortega Vargas Mª Carolina. Suarez Vázquez Mª Guadalupe, **Maual de evaluación de la calidad del servicio de enfermería**, 2ª,

http://www.msc.es/organizacion/sns/planCalidadSNS/e01.htm,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas I				
Materia	Prácticas clínicas I			
Código	P51G140V01208			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Fernández Méndez, Felipe			
Profesorado	Buceta Hazas, José Luís Diéguez Montes, María Paz Fernández Méndez, Felipe Fernández Méndez, María José Garay Martínez, Irene González López, Claudia Otero Agra, Martín Rodríguez García, María Dolores Santos Folgar, Myriam			
Correo-e	fernandez.mendez.felipe@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Esta materia facilita a integración de a metodoloxía enfermeira en a práctica preprofesional, como método que permita identificar os fenómenos enfermeiros, establecer xuízos clínicos, planificar, aplicar e evaluar coidados. A planificación de devanditos coidados ten como base a valoración integral de a persoa, os diagnósticos de enfermería e as intervencións necesarias para tratar devanditos diagnósticos ou para abordar procedementos, tratamentos ou técnicas básicas de coidados.			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
CG7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde

CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
CG13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
CG15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
CE4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
CE10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
CE11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
CE12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
CE13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
CE15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
CE18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
CE24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
CE25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
CE49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
CE50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT7	Razoamento crítico
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias

Ser capaz de participar en os coidados que teñan como finalidade garantir o maior grado de independencia de as persoas en as súas necesidades máis básicas, fomentando unha excelente relación interpersonal que garanta a dignidade e confidencialidad.	CB1	CG1	CE4	CT1
	CB2	CG2	CE8	CT2
	CB3	CG3	CE10	CT3
Ser capaz de proporcionar coidados a o paciente aplicando o Proceso de Enfermeria, establecendo unha actitude empática con o paciente e familia a os que garantirá o dereito a a confidencialidad, dignidade e privacidad.	CB4	CG4	CE11	CT4
	CB5	CG5	CE12	CT5
		CG6	CE13	CT6
		CG7	CE15	CT7
		CG8	CE17	CT8
		CG9	CE18	CT9
		CG10	CE24	CT10
		CG11	CE25	CT11
		CG12	CE26	
		CG13	CE29	
		CG14	CE31	
		CG15	CE33	
		CG16	CE49	
		CG17	CE50	

Contidos

Tema	
Rotatorio de prácticas preprofesionales que permitan a aplicación de os coñecementos teóricos e metodolóxicos de a Enfermería a a práctica clínica, en os centros de atención primaria, centros asistenciais, sociosanitarios e hospitais.	Prácticas clínicas en unidades Médico-Cirúrxicas en centros hospitalarios

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticum, Practicas externas e clínicas	200	0	200
Seminario	12	0	12
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	4	4
Cartafol/dossier	0	2	2
Observación sistemática	0	3	3
Simulación ou Role Playing	2	2	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Formación en centros sanitarios, e nas unidades asistenciais médico-cirúrxicas, en forma de rotatorio clínico independente, baixo a tutela do persoal de enfermería da unidade onde o alumnado realice as prácticas clínicas, que permiten a o/a alumno/a incorporar os valores profesionais, competencias de comunicación, razoamento critico, xestión clínica e xuízo clínico, integrando na práctica profesional os coñecementos, habilidades e actitudes, baseados en principios e valores, asociados as competencias descritas que conforman o título. Como o título de Graduado/a en enfermería pola Uvigo é presencial e habilita para o exercicio dunha profesión regulada, no relativo ás prácticas clínicas, considérase imprescindible a formación presencial nos centros sanitarios de referencia. A realización de prácticas clínicas presenciais é un condicionante para que poidan ser avaliadas. As prácticas clínicas son de obrigado cumprimento na súa totalidade. Existe a disposición do estudiantado unha guía de prácticas clínicas aprobada pola Xunta de Centro cuxo contido é de obrigada lectura e cumprimento polo estudiantado e que pode consultar na plataforma de teledocencia Faitic e na páxina web.

Seminario	Actividade académica de os profesores que ten como finalidade atender as necesidades e consultas de o alumno a través de entrevistas que o alumno, de xeito individual ou grupal, mantén con o profesorado para asesoramiento, apoio e incidencias que poidan producirse de as actividades de a materia prácticas clínicas I e de o proceso de aprendizaxe. Esta actividade levarase a cabo: 1. Realización de 2 tutorías grupales sobre o desenvolvemento adecuado de as prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación en o proceso de aprendizaxe de face a as probas de avaliación. Explicaráselles o funcionamento de o portafolio como rexistro de a actividade e ferramenta de autoevaluación de o alumnado, a súa utilización en as tutorías para o seguimiento de a actividade levada a cabo en a institución sanitaria e como base, xa que en el constan os requisitos necesarios, para a elaboración e redacción de a memoria que ten presentar o/a estudante. Así mesmo, comunicaráselles e explicará o sistema que se levará a cabo para a avaliación de as probas de simulación enfermeira, baseadas en casos prácticos desenvolvidos baixo as taxonomías NANDA-NOC-NIC. 2.Tutoría individual ou en pequenos grupos: de forma presencial en u horario establecido a o finalizar as tutorías grupales ou a petición expresa de o alumno/a, ou non presencial a través de un correo electrónico exclusivo e a disposición permanente de o alumnado durante as prácticas clínicas: practicasenfermeria@gmail.com

Atención personalizada

Metodoloxías	**Descrición**
Seminario	Atención personalizada con a finalidade de atender as necesidades e consultas de o/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas con o desenvolvemento de as prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación en o proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través de o correo electrónico
Probas	**Descrición**
Observación sistemática	Atención personalizada con a finalidade de atender as necesidades e consultas de o/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas con o desenvolvemento de as prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación en o proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través de o correo electrónico.
Cartafol/dossier	Atención personalizada con a finalidade de atender as necesidades e consultas de o/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas con o desenvolvemento de as prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación en o proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través de o correo electrónico.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas	
Seminario	As tutorías grupais programadas para o - 3 de febreiro 2023 ás 10hs - 10 de Marzo de 2023 ás 10 hs, son obrigatorias xa que, entre outros, nelas préstase o soporte necesario para que o alumnado, a partir do portafolio, poida cumprir adecuadamente cos requisitos da avaliación da memoria que ten que presentar ao finalizar o período de prácticas. Por cada ausencia cóntaselle un día de prácticas a recuperar e descóntaselle, 0,3 puntos na avaliación da memoria.	6	CB1	CT2 CT8 CT9
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	Elaboración, obrigatoria, por parte do alumnado, dun documento no que se reflicten os resultados obtidos, observacións, análises e reflexións sobre a súa experiencia práctica na unidade asistencial que xunto coa calidade do documento presentado e a cumprimentación das normas de estrutura e estilo recollidas no seu portafolio, constitúen os criterios de avaliación. A data de entrega: - até o día 28 de abril 2023 ás 14h. Non se recollerá ningunha memoria superada dita data.	20	CB3	CT1 CT2 CT3 CT7 CT8

Cartafol/dossier	Documento de autoevaluación no que a/o estudante rexistra, seguindo as normas reflectidas no documento, a relación co usuario, a integración no equipo de traballo, anotando as intervencións e procedementos realizados, valora os seus logros e determina os factores que poden influír na súa actuación. Avaliarase a coherencia. A súa elaboración é obrigatoria como parte da avaliación da memoria. Data de entrega: até o día 28 de abril de 2023 as 14h. Non se recollerá ningún cartafol despois da data de fin de entrega.	4	CT1 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8
Observación sistemática	Como parte da avaliación da actividade levada a cabo polo alumno/a na institución sanitaria, a observación sistemática realizarase para a avaliación continuada coa observación directa, que se desenvolve mediante un seguimento personalizado do estudante a través do/a supervisor/a, dos/os enfermeiros/os asistenciais colaboradores de prácticas clínicas onde realiza as súas actividades formativas, e dos profesores da materia. Para a emisión do informe, utilízase a ficha para a observación sistemática remitida pola escola, onde se recollen os resultados esperados na avaliación das competencias: coñecementos, habilidades, actitudes e aptitudes a través do grao na consecución dos resultados de aprendizaxe do estudante. Para iso, aos evaluadores, no centro, existe un documento de apoio accesible desde a páxina web, acceso: http://www.enfermeria.depo.es/practicas-clinicas coa información necesaria para dotalos dunha ferramenta idónea que facilite a aplicación dos criterios de avaliación de maneira obxectiva, en función das intervencións NIC e do modelo das 14 necesidades básicas de V. Henderson, de maneira que poidan consultar e aplicar na avaliación uno ou outro modelo indistintamente. Ten que ser superada co 50% do seu valor.	45	CB1 CB2 CB3 CB4 CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CE4 CE8 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE17 CE18 CE24 CE25 CE26 CE29 CE31 CE33 CE49 CE50 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Simulación ou Role Playing	Avaliación da actividade levada a cabo polo alumnado na institución sanitaria: nas probas de simulación enfermeira baseadas na aplicación de coidados baixo a taxonomía NANDA, NOC, NIC, o/a estudante, na data establecida, 21/04/2023 ás 10 horas, grupo I, II, III e IV, e ás 16.30 grupo V, VIN, VII e VIII (1ª oportunidade) e o 5 e 6 de xullo de 2023 ás 10.00h e ás 16.30h (2ª oportunidade), realizará unha proba práctica obrigatoria como requisito indispensable para a superación da materia. De non aprobar esta proba co 50% do seu valor, non se poderán sumar as outras probas avaliables. Proba que se realizará na aula de simulación para avaliar o grao na adquisición das competencias que o estudiantado necesariamente debe adquirir. Como condición previa necesaria para superar a proba establece que o alumnado presentará no prazo establecido o traballo indicado polo equipo docente relacionado coa taxonomía NANDA, NOC, NIC .	25	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CE4 CE8 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE17 CE18 CE24 CE25 CE26 CE29 CE31 CE33 CE49 CE50 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Outros comentarios sobre a Avaliación

A guía de prácticas clínicas recolle os procedementos, normas e instrucións que lle afectan directamente a esta materia, polo que é obrigatorio o seu coñecemento. Todo o alumnado, antes do inicio das prácticas clínicas, debe asinar o documento de confidencialidade incluído no protocolo: Pautas básicas para asegurar e protexer o dereito a intimidade do paciente polo alumnado e residentes en Ciencias da Saúde. Si o/a estudante non presenta a memoria e o portafolio nas datas establecidas na primeira oportunidade, suspenderá as prácticas, e deberá esperar até a apertura do período de avaliación da segunda oportunidade para presentalo, para que o/a alumno/póidaa ser avaliado/a.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

T. Heather Herdman, PhD, RN, **Diagnósticos enfermeros NANDA Internacional. Definiciones y Clasificación 2018-2020**, 11 Edicion Elsevier,

Moorhead, Sue; Johnson, Marion, L. Mas, Meridean.., **Clasificación de Resultados de Enfermeria (NOC)**, 6ª Edición Elsevier,

Gloria M. Bulecheck et. al. editores, **Clasificación de Intervenciones de Enfermeria (NIC)**, 7ª Edición Elsevier,

Bibliografía Complementaria

Mª Teresa Luis Rodrigo, **Los diagnósticos enfermeros. Revisión crítica y guía práctica**, 8ª Edición Elsevier,

Johnson, Marion et.al. editores, **Vinculos de NOC y NIC a NANDA I y diagnósticos médicos. Interrelaciones NANDA, NOC y NIC**, 3ª Edición Elsevier,
Kozier, Barbara et. al., **Técnicas de Enfermeria I y II**, 4ª Edición MC Graw-Hill-Interamericana,
Bibiosaúde-Recursos de información, **http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=66671**,
Bibliosaúde- Recursos destacados, **http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=60667**,

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Enfermaría clínica II/P51G140V01205
Enfermaría comunitaria II/P51G140V01206
Xestión de enfermaría/P51G140V01207

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101
Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104
Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105
Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107
Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102
Enfermaría clínica I/P51G140V01204
Ética e lexislación/P51G140V01202
Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203
Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría clínica III				
Materia	Enfermaría clínica III			
Código	P51G140V01301			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Diz Arén, Julio			
Profesorado	Diz Arén, Julio Fernández Méndez, Felipe Otero Agra, Martín Piñón Cimadevila, Miguel Ángel			
Correo-e	julio.diz.aren@sergas.es			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Tercera de las asignatura de la materia Enfermería Clínica			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
CE28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
CE30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
CE32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT7	Razoamento crítico
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

¿Ser capaz de comprender os procesos que desencadean as enfermidades no ámbito da patoloxía quiúrgica e médica.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG7 CG8	CE28	CT1 CT2 CT5 CT7 CT8 CT11
¿ Ser capaz de diferenciar os mecanismos e/ou problemas derivados das patoloxías máis comúns nos diferentes aparellos e sistemas do organismo humano, o seu tratamento médico e cirúrxico.	CB2 CB3	CG7	CE29	CT1 CT3 CT4 CT7
¿ Ser capaz de planificar procedementos e intervencións precisas para proporcionar unha adecuada atención de enfermaría aos individuos con problemas médicos e cirúrxicos.	CB2 CB3 CB4		CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT8
¿ Ser capaz de identificar e valorar as necesidades e/ou problemas ocasionados polas enfermidades establecendo prioridades, planificando coidados e participa na avaliación do plan de coidados.	CB2 CB3 CB4	CG7 CG8	CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT10
Ser capaz de planificar e prestar coidados nas principais enfermidades sistémicas.	CB1 CB2	CG7 CG8	CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7
Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermaría e as actividades derivadas deles, nas patoloxías estudadas.	CB2 CB3	CG7 CG8	CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT2 CT4 CT5 CT6 CT10
Saber aplicar os coidados necesarios para a atención á persoa paciente crítico.	CB2 CB3	CG7 CG8	CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT10
Saber aplicar os procesos de enfermaría de urxencias e emerxencias.	CB2 CB3	CG7 CG8	CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT10

Contidos
Tema

MODULO I Paciente con alteración na eliminación urinaria	1 Paciente con alteración na eliminación urinaria: 1.1 Paciente con enfermidade renal e patoloxía nefro-urológica 1.2 Enfermidades renais: insuficiencia renal aguda; insuficiencia renal crónica; atención de enfermaría en hemodiálisis e diálese peritoneal; Urostomía. Diagnósticos de enfermaría relacionados/ Interrelaciones NIC-NOC 1.3 Paciente urológico: enfermidades benignas tracto genito-urinario; patoloxía urológica renal, vesical, prostática, testicular xenital masculina e disfunción sexual; Diagnósticos de enfermaría relacionados / Interrelaciones NIC- NOC
MODULO II: El/la paciente con alteraciones en la regulación endocrina	2. Paciente con alteracións na regulación endocrina: 2.1 Conceptos xerais da alteración endocrina 2.2 Enfermidades benignas do tiroides 2.3 Neoplasias de tiroides 2.4 Hiperparatiroidismo 2.5 Tumores endocrinos do páncreas 2.6 Patoloxía suprarrenal 2.7 Neoplasia endocrina múltiple 2.8 Patoloxía hipofisária 2.9 Obesidade mórbida 2.10 Diabetes: atención de enfermaría; Diagnósticos de enfermaría relacionados / Interrelaciones NIC- NOC
MODULO III: Atención ao paciente critico	3.1 Características intrínsecas das unidades de coidados intensivos 3.2 Procedementos especiais: Monitorización e rexistros; Ventilación mecánica: Coidados de enfermaría; Monitorización de PIC; Drenaxe torácica; Vías venosas centrais: PICC, subclavia, yugular, Catéter Hickman, reservorio subcutaneo. Vía intraósea, canalización arterial
MODULO IV.- Enfermaría de urxencias e emerxencias	4.1 Urxencias 4.1.1 Conceptos de urxencia: a cadea asistencial, estrutura e organización dos servizos de urxencias: Triage 4.1.2 Atención ao paciente: intoxicacións, corpos estraños, epistaxis e taponamiento nasal anterior e posterior, hemorraxias: hemostasia, torniquetes 4.1.3 Resucitación cardio-pulmonar no adulto: Algoritmos 4.2 Manexo prehospitalario: 4.2.1 Atención inicial ao paciente: síndrome coronaria agudo (PROGALIAM), shock, hipotermia accidental, electrocución e lesións producidas por raios, gran queimado, patoloxía pola calor, afogamento, politraumatizado; mobilización e inmovilización 4.2.2: Abdome agudo 4.2.3: Fármacos máis usados frecuentemente en Urxencias e Emerxencias 4.3 Simulación de escenarios

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	7	14	21
Obradoiro	2	4	6
Lección maxistral	40	80	120
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Estudo de casos	0.5	0	0.5
Simulación ou Role Playing	0.5	0	0.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico: abdome agudo, politraumatismo, patoloxía do tiroides, tumores do pancreas, obesidade mórbida, preahogamiento e diabetes, osteoporose e situacións urxentes intra/extrahospitalarias.
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais en situacións de urxencia e paciente critico, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou grupales que desenvolven os estudantes.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	**Descrición**
Seminario	Aclaración de dudas xurdidas na docencia dos casos prácticos aplicados ao temario desenrrolado
Obradoiro	Apoio directo ao alumnado na adquisición de destrezas relacionadas cos aspectos prácticos.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Seminario	Avaliarase a participación activa nos seminarios correspondentes aos contidos da materia	5	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG7 CG8	CE29 CE30 CE33	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Exame de preguntas de desenvolvemento	Probas final: preguntas directas sobre un aspecto concreto. O alumnado deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia. Datas: 1ª oportunidade: 20-I-2023 ás 10 horas. 2ª oportunidade 28-VI-2023 ás 10 horas. Para superar esta proba é necesario alcanzar o 50% do seu valor	25	CB1	CG8	CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT8
Exame de preguntas obxectivas	Probas final: preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Descontarase por cada dous fallo un acerto. Datas: 1ª oportunidade: 20-I-2023 ás 10 horas. 2ª oportunidade 28-VI-2023 ás 10 horas Para superar esta proba é necesario alcanzar o 50% do seu valor	35	CB1		CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33	CT1 CT3 CT4 CT7

Estudo de casos	Como parte da avaliación das actividades dos seminarios. Avaliación 28-XI-2022 ás 16,15 horas Segunda oportunidade: 28/VI/2023 ás 12 horas.	10	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG7 CG8	CE29 CE30 CE32 CE33	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Simulación ou Role Playing	Para acceder a esta proba é condición que o estudante realice de forma previa os procedementos dos talleres: vías centrais, mobilización e inmovilización, algoritmos e unha RCP avanzada. Avaliaranse como parte da proba práctica de resolución de simulacións en distintos escenarios. Datas de realización:na primeira oportunidade: Probas prácticas/simulación: G1-G2-G5 y G6: miércoles 14/XII/2022 de16,30 a 20 30 horas G7-G8, G3 y G4: jueves 15/XII/2022 de 16,30 a 20,30 horas. E na segunda oportunidade no día 28-VI-2023 ás 12.30 horas.	25	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG7	CE28 CE29 CE30 CE31 CE33	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Proba fin de carreira: 4 octubre 2022 18.30

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Nanda Internacional,, **Nanda Internacional, , DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS: Definiciones y Clasificación 2015-2017**, 2018-20,

Nanda Internacional, **Clasificación de intervenciones de enfermería, NIC ,**, 6º edición,

Nanda Internacional, **Clasificación de resultados de enfermería (noc),**, 5º edición,

Manual CTO, **Manual CTO de enfermeria tomo I y II**, Ed 2017,

Aspectos destacados de las guias RCP, 2015,

Sociedad Española de medicina intensiva, **Guias 2015 Consejo Europeo**, 2015,

Harrison. Jameson,, **Princioios de Medicina Interna**, 20ª, McGraw Hill, 2018

Bibliografía Complementaria

Enfermería Mosby 2000 Médico-Quirúrgica,, 2000,

D. S. Suddarth, ,, **Enfermería Médico- Quirúrgica L.S.Brunner-**, 2004,,

Nanda Internacional,, **Vinculos de NOC NIC Nanda I y diagnósticos médicos**, 1º edición 2014,

M. Phaneuf ,, **La planificación de los cuidados enfermeros**, 7º edi,,

P. W. Iyer y Col.,, **Procesos y diagnósticos de Enfermería,**, 3º Ed.,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos/P51G140V01304

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Prácticas clínicas IV/P51G140V01405

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103
Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105
Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107
Enfermaría clínica I/P51G140V01204
Enfermaría clínica II/P51G140V01205
Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203
Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría materno-infantil				
Materia	Enfermaría materno-infantil			
Código	P51G140V01302			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	3	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Blanco Nieves, María Inés			
Profesorado	Blanco Nieves, María Inés Sánchez Sánchez, José Rubén			
Correo-e	1inesbn@gmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	A Enfermaría Materno-Infantil inclúese nos estudos de grao de Enfermaría co fin de ocupar o espazo que ten por obxecto a docencia dos coidados a proporcionar á muller embarazada e no parto, así como as enfermidades da muller relacionadas coa reprodución, a prevención do cancro xenital e a planificación familiar. A atención á saúde materno-infantil engloba tamén os coidados dos nenos, tanto sans como enfermos, desde o seu nacemento ata a adolescencia, incluíndo as actividades de prevención das enfermidades nesta época da vida.			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
CG7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
CE34	Identificar as características das mulleres nas diferentes etapas do ciclo reprodutivo e no climaterio e nas alteracións que se poden presentar proporcionando os coidados necesarios en cada etapa.
CE35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.
CE36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.

CE37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
CE38	Aplicar as técnicas que integran o coidado de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos nenos e os seus coidadores.
CE39	Seleccionar as intervencións dirixidas ao neno san e ao enfermo, así como as derivadas dos métodos de diagnóstico e tratamento.
CE40	Ser capaz de proporcionar educación para a saúde aos pais ou coidadores primarios.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT7	Razoamento crítico
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias			
Ser capaz de planificar coidados de enfermaría nas distintas etapas da vida da muller, dentro do contexto familiar e comunitario para lograr un estado de saúde *óptimo ou recuperar a saúde, baseando a toma de decisións en datos obxectivos, feitos científicos e evidencias clínicas.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG4 CG5 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12	CE34 CE35	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Saber describir os cambios que se producen no organismo durante a xestación, parto e *puerperio.	CB1 CB3 CB5	CG1 CG2 CG4 CG5 CG7 CG10 CG11	CE35	CT1 CT3 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Saber describir, as intervencións e actividades adecuadas á prevención e tratamento dos problemas de saúde na infancia e a adolescencia, e planificar coidados garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do neno e a súa familia.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG4 CG5 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12	CE36 CE37 CE38 CE39 CE40	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos

Tema

Enfermaría maternal: -Reproducción humana -Control da natalidade -Embarazo. Embarazo de alto risco -Problemas de saúde no embarazo -Parto e puerperio. Cuidado prenatal -Problemas de saúde reproductiva -Características da muller nas diferentes etapas do ciclo vital	1.-Repaso anatómico e fisiológico do aparello reprodutor. 2.-Orientación e planificación familiar. 3.-Instauración e desenvolvemento do embarazo normal. 4.-Diagnóstico de embarazo. Cambios físicos e psíquicos. 5.-Control de embarazo. 6.-Alteracións máis frecuentes durante a xestación 7.-Parto normal. 8.-Parto distócico. 9.-Coidados de enfermaría no parto. 10.-Involución puerperal. Aspectos físicos e psicolóxicos. 11.-Coidados de enfermaría no puerperio. 12.-Coidados de enfermaría nas complicacións do puerperio. 13.-Prevención de cancro xinecolóxico. Tumores xinecolóxicos. 14.-Infeccións xinecolóxicas.
Enfermaría infantil -Introducción a enfermería pediátrica -O recentemente nado san. Desenvolvemento e crecimento -O neno hospitalizado -O recentemente nado de alto risco . -Problemas de salúde máis frecuentes na infancia	1.-RN san. 2.-Atención de enfermaría ao Recentemente nada na sala de partos. 3.-Alimentación do recentemente nado (lactación). 4.-Recentemente nacido de alto risco. 5.-Atención de enfermaría do recentemente nacido con problemas de saúde. 6.-Desenvolvemento e crecimento. Características e coidados do neno durante a infancia e adolescencia. 7.- O neno hospitalizado. 8.- Administración de fármacos en pediatría. 9.-Prevención de accidentes. 10.-Atención de enfermaría nos problemas de saúde máis importantes na infancia.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	66	99	165
Seminario	5	25	30
Presentación	1	2	3
Obradoiro	2	10	12
Exame de preguntas obxectivas	3	9	12
Práctica de laboratorio	1	2	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Actividade na que o profesor expón, de maneira oral e con medios *audiovisulaes, os contidos teóricas da materia e a orientación bibliográfica dos mesmos, promovendo a discusión e a participación activa do alumnado.
Seminario	Traballo en profundidade sobre un tema. Ampliación e relación dos contidos tratados nas sesións maxistrais
Presentación	O estudante elaborará en grupo parte do contido teórico baixo a supervisión do profesorado e exposición oral dos traballos nun tempo non superior a 15 minutos.
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades *manipulativas e instrumentais da área de infantil con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais que desenvolven os estudantes.

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**
Obradoiro	O profesorado, individual ou en pequeno grupo, atenderá as necesidades e consultas do alumnado relacionadas cos temas vinculados aos obradoiros, proporcionándolles orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma presencial

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Seminario	Avaliación da asistencia e a participación do estudante	6	CT1 CT7 CT8

Presentación	Avaliación dos traballos realizados en grupo e da exposición oral dos mesmos, a cal se fará por parte de todos os membros do grupo nun tempo non superior a 15 minutos.	14	CB1 CB2 CB3 CB4	CG1 CG2 CG4 CG5 CG7 CG9 CG10 CG11	CE34 CE37 CE39	CT1 CT2 CT3 CT4 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Obradoiro	Avaliación da asistencia e a participación do estudante	4				CT6 CT7 CT9 CT10
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: as probas constarán de preguntas con 4 opcións de resposta das cales só 1 é válida. Puntuarase negativamente a opción mal contestada. Realizarase o día 12 de xaneiro de 2023 ás 18h na primeira oportunidade e o 23 de xuño de 2023 ás 18h na segunda oportunidade. Para superar a materia, é imprescindible a obtención do 40% da cualificación desta proba e só a partir deste dato, engadiranse ás cualificacións das demais probas avaliables en cualificación final.	60	CB1 CB2 CB5	CG1 CG4 CG7 CG8 CG9 CG10 CG12	CE34 CE35 CE36 CE37 CE38 CE39 CE40	CT1 CT3 CT4 CT6 CT8 CT9 CT10 CT11
Práctica de laboratorio	Proba práctica individual de avaliación do grao de adquisición de coñecementos e desenvolvemento de habilidades manipulativas e instrumentais a realizar os días 7 e 10 de Novembro ás 18:30h e 9 de novembro de 2022 ás 18h na primeira oportunidade e o día 23 de xuño de 2023 ás 17h na segunda oportunidade. Para superar a materia, é imprescindible a obtención do 50% da cualificación desta proba e só a partir deste dato, engadiranse ás cualificacións das demais probas avaliables en cualificación final.	16	CB1 CB2	CG1 CG4 CG5 CG7 CG9 CG10	CE35 CE38	CT4 CT7 CT10

Outros comentarios sobre a Avaliación

Data fin de carreira: -3 de Outubro-2022 18.30h.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Burroughs, **Enfermería maternoinfantil**, octava,

Consellería de Sanidade da Xunta de Galicia, **Guías de procesos del programa galego de atención integral á muller**, 2008,

Ministerio de Sanidad y Consumo, **Estrategia de atención al parto normal en el Sistema Nacional de Salud**, 2007,

Asociación Española de Pediatría, **Manual de Lactancia Materna. De la teoría a la práctica**, primera,

Nelson, **Tratado de Pediatría**, 17ª,

Aguilar Cordero MJ, **Manual de técnicas y valoración de Enfermería infantil**,

Aguilar Cordero MJ, **Tratado de enfermería del niño y el adolescente. Cuidados pediátricos**, 2ª,

http://www.perinatalandaluciia.es/mod/forum/view.php?. Página de la Consejería de Salud de Andalucía,

http://www.aibarra.org. Foro dedicado a la enfermería en cuidados pediátricos y neonatales.,

http://www.perinatalandaluciia.es/mod/forum/view.php?. Página de la Consejería de Salud de Andalucía,

http://www.enfersalud.com. Página con enlaces para todos los temas de enfermería. Actualizada contin,

http://www.ucip.net/enfermeria/. Página de enfermería en Pediatría.,

Asociación Española de Pediatría.,

Asociación Española de Ginecología y Obstetricia.,

Sociedad Española de Urgencias de Pediatría.,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Enfermaría en saúde mental/P51G140V01305

Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos/P51G140V01304

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Enfermaría clínica III/P51G140V01301

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101
Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105
Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107
Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102
Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas II				
Materia	Prácticas clínicas II			
Código	P51G140V01303			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	15	OB	3	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Fernández Méndez, Felipe			
Profesorado	Buceta Hazas, José Luís Diéguez Montes, María Paz Fernández Méndez, Felipe Fernández Méndez, María José Garay Martínez, Irene González López, Claudia Otero Agra, Martín Rodríguez García, María Dolores Santos Folgar, Myriam			
Correo-e	fernandez.mendez.felipe@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Esta materia facilita a integración da metodoloxía enfermera na práctica preprofesional, como método que permita identificar os fenómenos enfermerios, establecer xuicios clínicos, planificar, aplicar e avaliar coidados. A planificación de ditos coidados teñen como base a valoración integral da persoa, os diagnósticos de enfermaria e as intervencions necesarias para tratar ditos diagnósticos ou para abordar procedementos, tratamentos ou técnicas básicas de coidados.			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
CG7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde

CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
CG13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
CG15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
CE4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
CE10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
CE11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
CE12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
CE13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
CE15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
CE18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
CE19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade.
CE22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
CE23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.
CE24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
CE25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
CE49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
CE50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT7	Razoamento crítico
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias

Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades máis básicas, fomentando unha óptima relación interpersoal que garanta a dignidade e confidencialidade. Ser capaz de proporcionar coidados ao paciente aplicando o Proceso de Enfermaria, establecendo unha actitude empática co paciente e familia aos que garantirá o dereito á confidencialidade, dignidade e privacidade.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17	CE4 CE8 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE17 CE18 CE19 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE29 CE31 CE33 CE49 CE50	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos

Tema	
Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, nos centros de atención primaria, centros asistenciais, sociosanitarios e hospitais.	O/a estudante realiza dúas rotacións durante o período de prácticas clínicas que lle permita, na medida do posible, desenvolver o seu proceso de aprendizaxe diferenciando, en cada rotación, entre unidades de enfermaría médicas e unidades de enfermaría cirúrxicas

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticum, Practicas externas e clínicas	0	350	350
Seminario	12	0	12
Cartafol/dossier	0	2	2
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	4	4
Simulación ou Role Playing	2	2	4
Observación sistemática	0	3	3

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Formación en centros sanitarios, e nas unidades asistenciais médico-cirúrxicas, en forma de rotatorio clínico independente, baixo a tutela do persoal de enfermería da unidade onde o alumnado realice as prácticas clínicas, que permiten a o/a alumno/a incorporar os valores profesionais, competencias de comunicación, razoamento critico, xestión clínica e xuízo clínico, integrando na práctica profesional os coñecementos, habilidades e actitudes, baseados en principios e valores, asociados as competencias descritas que conforman o título. Como o título de Graduado/a en enfermería pola Uvigo é presencial e habilita para o exercicio dunha profesión regulada, no relativo ás prácticas clínicas, considérase imprescindible a formación presencial nos centros sanitarios de referencia. A realización de prácticas clínicas presenciais é un condicionante para que poidan ser avaliadas. As prácticas clínicas son de obrigado cumprimento na súa totalidade. Existe a disposición do estudiantado unha guía de prácticas clínicas aprobada pola Xunta de Centro cuxo contido é de obrigada lectura e cumprimento polo estudiantado e que pode consultar na plataforma de teledocencia Faitic e na páxina web.

Seminario	Actividade académica dos profesores que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumno a través de entrevistas que o alumno, de maneira individual ou grupal, mantén co profesorado para asesoramento, apoio e incidencias que poidan producirse das actividades da materia prácticas clínicas II e do proceso de aprendizaxe. Esta actividade levarase a cabo: 1. Realización de 3 titorías grupais sobre o desenvolvemento adecuado das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe de cara as probas de avaliación. Explicaraselles o funcionamento do cartafol como rexistro da actividade e ferramenta de autoavaliación do alumnado, a sua utilización nas titorías para o seguemento da actividade levada a cabo na institución sanitaria e como base, xa que nel cosntan os requisitos necesarios, para a elaboración e redacción da memoria que ten presentar o/a estudante. Asemade, se lles comunciará e explicará o sistema que se levará a cabo para a avalición das probas de simulación enfermeira, basadas en casos prácticos desarrollados baixo as taxonomías NANDA-NOC-NIC. 2.Titoría individual ou en pequenos grupos: de forma presencial no horario establecido ao finalizar as titorías grupais ou a petición expresa do alumno/a, ou non presencial a través dun correo electrónico exclusivo e a disposición permanente do alumnado durante as prácticas clínicas: practicasenfermería@gmail.com

Atención personalizada

Metodoloxías	**Descrición**
Seminario	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clinicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a traves do correo electrónico.
Probas	**Descrición**
Cartafol/dossier	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clinicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a traves do correo electrónico.
Observación sistemática	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clinicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a traves do correo electrónico.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas	
Seminario	As tutorías grupales programadas para o 16 de setembro; 14 de outubro e 11 novembro de 2022 ás 10h, son obrigatorias xa que, entre outros, nelas préstase o soporte necesario para que o alumnado, a partir do *portafolio, poida cumprir adecuadamente cos requisitos da avaliación da memoria que ten que presentar ao finalizar o período de prácticas. Por cada ausencia cóntaselle un día de prácticas a recuperar e descóntaselle, 0,2 puntos da avaliación de memoria.	6	CB1	CT2 CT8 CT9
Cartafol/dossier	Documento de autoevaluación no que a/o estudante rexistra, seguindo as normas reflectidas no documento, a relación co usuario, a integración no equipo de traballo, anotando as intervencións e procedementos realizados, valora os seus logros e determina os factores que poden influír na súa actuación. Avaliarase a coherencia. A súa elaboración é obrigatoria como parte da avaliación da memoria. Data de entrega: até o día 9 de decembro 2022 as 14h. Non se recollerá ningún *portafolio despois da data de fin de entrega	4		CT1 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	Elaboración, obrigatoria, por parte do/a alumno/a, dun documento no que se reflicten os resultados obtidos, observacións, análises e reflexións sobre a súa experiencia práctica na unidade asistencial, que xunto coa calidade do documento presentado e a cumplimentación das normas de estrutura e estilo recollidas no seu cartafol, constitúen os criterios de avaliación. Data de entrega: até o día 9 de decembro 2022 as 14h. Non se recollerá ningunha memoria superada dita data.	20	CB3	CT1 CT2 CT3 CT7 CT8

Simulación ou Role Playing	Avaliación da actividade levada a cabo polo/a alumno/a na institución sanitaria: nas probas de simulación enfermeira baseadas na aplicación de coidados baixo a taxonomía NANDA, NOC, NIC, o/a estudante, nas datas establecidas, 25/11/2022, ás 10.00. grupo I, II, III e IV e ás 16.30, grupo V, VI, VII e VIII (1ª oportunidade) e o 6 e 7 de xullo de 2023 ás 16.30 e ás 10.00h (2ª oportunidade), realizará unha proba práctica obrigatoria como requisito indispensable para a superación da materia. De non aprobar esta proba co 50% do seu valor, non se poderán sumar as outras probas avaliables. Proba que se realizará na aula de simulación para avaliar o grao na adquisición das competencias que o estudante necesariamente debe adquirir. Como condición previa necesaria para superar a proba establece que o alumnado presentará no prazo establecido o traballo indicado polo equipo docente relacionado coa taxonomía NANDA, NOC, NIC.	25	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CE4 CE8 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE17 CE18 CE19 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE29 CE31 CE33 CE49 CE50 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Observación sistemática	Como parte da avaliación da actividade levada a cabo polo alumno/a na institución sanitaria, a observación sistemática realizase para a avaliación continuada coa observación directa, que se desenvolve mediante un seguimento personalizado do estudante a través do/a supervisor/a, dos/os enfermeiros/os asistenciais colaboradores de prácticas clínicas onde realiza as súas actividades formativas, e dos profesores da materia. Para a emisión do informe, utilízase a ficha para a observación sistemática remitida pola escola, onde se recollen os resultados esperados na avaliación das competencias: coñecementos, habilidades, actitudes e aptitudes a través do grao na consecución dos resultados de aprendizaxe do estudante. Para iso, aos *evaluadores, no centro, existe un documento de apoio accesible desde a páxina web, acceso: http://www.enfermeria.depo.es/practicas-*clinicas coa información necesaria para dotalos dunha ferramenta idónea que facilite a aplicación dos criterios de avaliación de maneira obxectiva, en función das intervencións *NIC e do modelo das 14 necesidades básicas de *V. *Henderson, de maneira que poidan consultar e aplicar na avaliación uno ou outro modelo indistintamente. Ten que ser superada co 50% do seu valor.	45	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CE4 CE8 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE17 CE18 CE19 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE29 CE31 CE33 CE49 CE50 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Outros comentarios sobre a Avaliación

A guía de prácticas clínicas recolle os procedementos, normas e instrucións que lle afectan directamente a esta materia, polo que é obrigatorio o seu coñecemento e cumprimento. Todo o alumnado, antes do inicio das prácticas clínicas, debe asinar o documento de confidencialidade incluído no protocolo; Pautas básicas para asegurar e protexer o dereito a intimidade do paciente polo alumnado e residentes en Ciencias da Saúde. Si o/a estudante non presenta a memoria e o cartafol nas datas establecidas na primeira oportunidade, suspenderá as prácticas, e deberá esperar até a apertura do período de avaliación da segunda oportunidade para presentalo, para que o/a alumno/póidaa ser avaliado/a.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

T. Heather Herdman, PhD, RN, **Diagnósticos enfermeros NANDA Internacional. Definiciones y Clasificación 2018-2020**, 11 Edición Elsevier,

Moorhead, Sue; Johnson, Marion, L. Mas,, **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC)**, 6ª Edición Elsevier,

Gloria M. Bulecheck et.al.editores, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 7ª Edición Elsevier,

Bibliografía Complementaria

Bibiosaude recursos de información, **http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=66671**,

Bibliosaúde- recursos destacados, **http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=60667**,

Mª Teresa Luis Rodriguo, **Los diagnósticos enfermeros. Revision crítica y guía prácticas**, 8ª Edición Elsevier,

Johnson, Marion et.al. editores, **Vinculos de NOC y NIC a NANDA I y diagnósticos médicos. Interrelaciones NANDA, NOC y NIC**, 3ª Edición Elsevier,

Kozier, Barbara et. al. editores, **Técnicas de Enfermería I y II**, 4ª Edición MC Graw-Hill-Interamericana,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas III/P51G140V01306

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Enfermaría clínica III/P51G140V01301
Enfermaría materno-infantil/P51G140V01302

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103
Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104
Estatística: Estatística/P51G140V01106
Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105
Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107
Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102
Enfermaría clínica I/P51G140V01204
Enfermaría clínica II/P51G140V01205
Enfermaría comunitaria II/P51G140V01206
Ética e lexislación/P51G140V01202
Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203
Xestión de enfermaría/P51G140V01207
Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201
Prácticas clínicas I/P51G140V01208

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos				
Materia	Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos			
Código	P51G140V01304			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Pascual Hermida, Antonio			
Profesorado	Pascual Hermida, Antonio			
Correo-e	apasher@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Coñecer as características do envellecemento, como unha das etapas do ciclo vital, resaltar as particularidades desta etapa en canto ao coidado da saúde, remarcando os aspectos particulares da abordaxe Enfermeiro e a administración e planificación dos coidados do ser humano envellecido. Expor e desenvolver os principios fundamentais dos coidados paliativos e ao final da vida, enfocados cara ao papel da Enfermaría nos mesmos.			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
CG7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
CG15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
CG18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidad e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou rematal
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
CE41	Comprender os cambios asociados ao proceso de envellecemento e a súa repercusión na saúde.
CE42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecemento.
CE43	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes nos anciáns

CE52	Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT7	Razoamento crítico
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias			
Saber aplicar os aspectos xerais do proceso do envellecemento no seu contexto socio sanitario.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG3 CG7 CG9 CG18	CE8 CE41 CE42 CE43 CE52	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Realizar coidados tendo en conta as modificacións morfológicas e funcionais, e psicosociais do envellecemento.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG9 CG11 CG14 CG15 CG18	CE8 CE41 CE42 CE43 CE52	CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Saber describir as características fundamentais dos pacientes e das situacións de enfermidade nas que é precisa a aplicación de Coidados Paliativos	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG3 CG7 CG18	CE52	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Ser capaz de planificar coidados de enfermaría para persoas que precisan coidados paliativos, dentro do contexto familiar e comunitario, para lograr un óptimo control dos síntomas, unha adaptación adecuada ás situacións de terminalidad e unha máxima calidade de morte, sendo consciente da complexidade de devanditas circunstancias, baseando a toma de decisións en datos obxectivos, feitos científicos e evidencias clínicas.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG9 CG11 CG14 CG15 CG18	CE52	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos

Tema	
PRESENTACIÓN DA MATERIA	EXPLICACIÓN SOBRE A MATERIA E As DIFERENTES ACTIVIDADES, BIBLIOGRAFÍA E ACTIVIDADES AVALIATIVAS A DESENVOLVER DURANTE O CURSO

1.- O PROCESO DE ENVELLECEMENTO, MARCO CONCEPTUAL	1. DEFINICIÓNS 2. CARACTERÍSTICAS XERAIS DO ENVELLECEMENTO 3. ENFERMARÍA GERONTOLÓGICA 4. TEORÍAS DO ENVELLECEMENTO
2.- DEMOGRAFÍA E SOCIOLOGÍA DO ENVELLECEMENTO	1. CONCEPTOS BÁSICOS DA EPIDEMIOLOGÍA DO ENVELLECEMENTO 2. ANÁLISE EPIDEMIOLÓXICA DO ENVELLECEMENTO POBOACIONAL 3. O ENVELLECEMENTO EN GALICIA 4. SOCIOLOGÍA DO ENVELLECEMENTO.
3.- As MODIFICACIÓNS ESTRUCTURALESS, FUNCIONAIS E PSICOLÓXICAS ASOCIADAS Ao PROCESO DE ENVELLECEMENTO	1. CAMBIOS DA COMPOSICIÓN CORPORAL 2. CAMBIOS POR ÓRGANOS, APARELLOS E SISTEMAS 3. CAMBIOS PSÍCOLÓGICOS NO ENVELLECEMENTO
4.- A ENFERMIDADE NOS ANCIÁNS	1. CARACTERÍSTICAS DIFERENCIAIS DA ENFERMIDADE NOS ANCIÁNS 2. TIPOLOXÍA CLÍNICA DOS/AS ANCIÁNS/AS 3. FRAXILIDADE: CONCEPTUALIZACIÓN 4. DISCAPACIDADE
5.- AVALIACIÓN XERIÁTRICA	1. AVALIACIÓN CUÁDRUPLA DINÁMICA 1.1 VALORACIÓN FUNCIONAL 1.2 VALORACIÓN MENTAL 1.3 VALORACIÓN SOCIAL 1.4 VALORACIÓN DE ENFERMARÍA 2. INSTRUMENTOS DE VALORACIÓN XERIÁTRICA
6.- ORGANIZACIÓN DA ATENCIÓN DE SAÚDE Aos ANCIÁNS: NIVEIS ASISTENCIAIS NA ATENCIÓN GERONTOLÓGICA	1. ATENCIÓN PRIMARIA DE SAÚDE DA POBOACIÓN ANCIÁN 2. NIVEIS ASISTENCIAIS GERONTOGERIÁTRICOS NO MEDIO HOSPITALARIO E SOCIAL
ATENCIÓN E COIDADOS Ás GRANDES SÍNDROMES XERIÁTRICAS: 7.- ÚLCERAS POR PRESIÓN	1. ASPECTOS ESPECÍFICOS NA POBOACIÓN XERIÁTRICA 2. FISIOPATOLOGÍA DAS UPP NOS ANCIÁNS 3. TIPOS DE SEMP 4.VALORACIÓN NUTRICIONAL NAS UPP NOS ANCIÁNS 5. VALORACIÓN EVOLUTIVA NAS *UPP NOS ANCIÁNS 6. TÉCNICAS ESPECIAIS NA CURACIÓN DAS *UPP
8.- INCONTINENCIA URINARIA	1. DEFINICIÓNS 2. TIPOS DE INCONTINENCIA 3. COIDADOS NO PACIENTE CON INCONTINENCIA URINARIA
9.- ESTREÑIMENTO E INCONTINENCIA FECAL	1. DEFINICIÓN DE ESTREÑIMIENTO. CARACTERÍSTICAS ESPECIAIS NO ANCIÁN 2. FISIOPATOLOGÍA DO ESTREÑIMIENTO: ESPECIFICIDADES NO ANCIÁN 3. COIDADOS E PREVENCIÓN DO ESTREÑIMIENTO NA POBOACIÓN ANCIÁ 4. DEFINICIÓN DE INCONTINENCIA FECAL 5. FISIOPATOLOGÍA E TIPOS 6. COIDADOS DA INCONTINENCIA FECAL
10.- As CAÍDAS E A SÍNDROME DE INMOBILIDADE NOS ANCIÁNS	1. EPIDEMIOLOGÍA DAS CAÍDAS 2. CONSECUENCIAS FÍSICAS, PSÍQUICAS E SOCIAIS 3. FACTORES CAUSALES DAS CAÍDAS NOS ANCIÁNS 4. AVALIACIÓN DO ANCIÁN QUE SOFRE CAÍDAS 5. PREVENCIÓN E COIDADOS 6. DEFINICIÓN DA SÍNDROME DE INMOBILIDADE
11.- DETERIORACIÓN COGNITIVA: SÍNDROME CONFUSIONAL AGUDO E DEMENCIA	1. SÍNDROME CONFUSIONAL AGUDO (SCA): 2. DEFINICIÓN, CRITERIOS DIAGNÓSTICOS 3. FACTORES PREDISPONENTES E PRECIPITANTES 4. AVALIACIÓN DO PACIENTE CON SCA 5. COIDADOS DO PACIENTE CON SCA 6. DEFINICIÓN DA SÍNDROME DEMENCIAL 7. TIPOS DE DEMENCIA 8. EPIDEMIOLOGÍA 9. ETAPAS CLÍNICAS DA DEMENCIA 10. TERAPIAS NON FARMACOLÓXICAS NA DEMENCIA: MARCO CONCEPTUAL DOS COIDADOS ENFERMEIROS NAS DEMENCIAS
12.- ENFERMIDADE CEREBROVASCULAR *ECV)	1. DEFINICIÓN 2. FISIOPATOLOGÍA 3. FACTORES DE RISCO CEREBROVASCULAR 4. CLÍNICA DA ECV: 4.1 TIPOS DE ECV 4.2 ESCALAS DE VALORACIÓN ÚTILES NA ECV 4.3 *SINTOMATOLOGÍA DA *ECV 4.4 EVOLUCIÓN CLÍNICA DA *ECV 5. COIDADOS DE ENFERMARÍA NA *ECV

13.- COIDADOS PALIATIVOS, COIDADOS O FINAL DA VIDA	1. MARCO CONCEPTUAL DOS COIDADOS PALIATIVOS 2. CARACTERÍSTICAS DIFERENCIAIS DOS COIDADOS PALIATIVOS NOS ANCIÁNS 3. ANÁLISE DOS PRINCIPAIS SÍNTOMAS E Os seus COIDADOS NO PACIENTE EN SITUACIÓN TERMINAL 4. COIDADOS DURANTE A AGONÍA E ASISTENCIA Ao DUELO 5. A VIA SUBCUTÁNEA UN INSTRUMENTO BÁSICO NOS COIDADOS PALIATIVOS 6. NUTRICIÓN ENTERAL EN COIDADOS PALIATIVOS

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	7	7	14
Seminario	2	2	4
Lección maxistral	36	72	108
Autoavaliación	0	13	13
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	6	9

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do alumnado que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**
Traballo tutelado	Reunións grupais para o seguimento da elaboración dos traballos asignados

Avaliación						
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Traballo tutelado	OBRIGATORIO Elaboración e presentación dun traballo relacionado cos contidos da materia elaborado en grupo As datas das SESIÓNS, OBRIGATORIAS, para a preparación dos traballos grupais serán: 30/01/2023 31/01/2023 17/04/2023 18/04/2023 19/04/2023 As datas de presentación exposición dos traballos serán: 08/05/2023 (GRUPO 1, GRUPO 2) 09/05/2023 (GRUPO 3, GRUPO 4) 10/05/2023 (GRUPO 5, GRUPO 6)	10	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG9 CG11 CG14 CG15 CG18	CE8 CE41 CE42 CE43 CE52	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Autoavaliación	OBRIGATORIO Cuestionarios on line de pregunta curta relacionados cos contidos dos temas da materia. Total de cuestionarios de autoavaliación: 13 DATAS: 09/02/2023: C1 16/02/2023: C2 23/02/2023: C3 02/03/2023: C4 09/03/2023: C5 16/03/2023: C6 23/03/2023: C7 30/03/2023: C8 13/04/2023: C9 20/04/2023: C10 27/04/2023: C11 04/05/2023: C12 11/05/2023: C13	10	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG9 CG11 CG14 CG15 CG18	CE8 CE41 CE42 CE43 CE52	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Exame de preguntas obxectivas	OBRIGATORIO Exame tipo test de 35 preguntas con cinco alternativas cada unha. (PUNTUACIÓN TOTAL 60 PUNTOS). Puntúase seguindo a fórmula: Acertos - (Erros x 0,25). E preciso obter un 50% da puntuación total para aprobar o examen (30 PUNTOS) FECHA: 1ª oportunidade: 30/05/2023 18h. 2ª oportunidade: 30/06/2023 18h. A PUNTUACIÓN DO EXAMEN OBTENSE DA FÓRMULA: ACERTOS - (ERROS X 0,25)	60	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG9 CG11 CG14 CG15 CG18	CE8 CE41 CE42 CE43 CE52	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Resolución de problemas e/ou exercicios	OBRIGATORIO Exercicios baseados en supostos nos que o alumno debe desenvolver os contidos dos diversos temas ou resolución de preguntas baseadas en documentación bibliográfica seleccionada. Realización on line. Total de exercicios : Tres. Primeiro: Exercicio sobre os contidos dos temas 1 ao 6. - Segundo: Exercicios sobre os temas 7 ao 10. -Terceiro: Exercicio sobre os temas 11 ao 13. DATAS: 15/03/2023: E1 12/04/2023: E2 11/05/2023:E3	20	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG9 CG11 CG14 CG15 CG18	CE8 CE41 CE42 CE43 CE52	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Na segunda oportunidade realízase un exame test. Os cuestionarios en línea, resolución de problemas y ejercicios eo traballo en grupo puntuanse ao longo do cursor e non están incluidos na proba of second chancee de xuño. O alumno que non realizó calquera dos incluidos non terá opción de superar a materia.

Proba fin de carreira: 07/10/2022 ÁS 18h.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Guillén Llera, Francisco, **Síndrome y Cuidados en el paciente Geriátrico**, 2ª,

Patricia A. Tabloski, **Enfermería Gerontológica**, 2ª,

Eliopoulos, Charlotte, **Enfermería Gerontológica**, 8ª,

Burke, May M, **Enfermería Gerontológica**, 2ª,

García Hernández, Misericordia, **Enfermería Geriátrica**, 2º,

Staab, A. S., **Enfermería Gerontológica**, 1ª,

Guillé Llera, Francisco, **Manual de Geriatría**, 3ª,

García Hernández, Misericordia, **Enfermería y Envejecimiento**, 1ª,

Millán Calenti, Juan Carlos, **Principios de Geriatría y Gerontología**, 1ª,

Mayán Santos, José Manuel, **Enfermería en cuidados Sociosanitarios**, 1ª,

Garcia López, Mª Victoria, **Enfermería del Anciano**, 1ª,
Martínez Cruz, Mª Belén, **Enfermería en Cuidados Paliativos y al Final de la Vida**, 1ª,
SCPAL, **Guía Cuidados Paliativos**, 1º,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Enfermaría en saúde mental				
Materia	Enfermaría en saúde mental			
Código	P51G140V01305			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Buceta Hazas, José Luís			
Profesorado	Buceta Hazas, José Luís			
Correo-e	josebucetahazas@gmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Materia de módulo de Ciencias da Enfermaría que se imparte no 6º semestre do Grao			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
CG7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
CG13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
CG15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
CE10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.

CE12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
CE14	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar a/o estudante na prevención, a detección precoz, a asistencia, e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia.
CE22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
CE23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.
CE24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
CE25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
CE32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
CE51	Coñecer os problemas de saúde mental máis relevantes nas diferentes etapas do ciclo vital, proporcionando coidados integrais e eficaces, no ámbito da enfermaría.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT7	Razoamento crítico
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias			
Saber a clasificación e clínica dos trastornos mentais e os coidados de enfermaría asociados a eles.	CB1	CG1	CE10	CT1
	CB2	CG2	CE12	CT2
	CB3	CG3	CE14	CT3
	CB4	CG4	CE22	CT4
	CB5	CG5	CE23	CT5
		CG6	CE24	CT6
		CG7	CE25	CT7
		CG8	CE26	CT8
		CG9	CE31	CT9
		CG10	CE32	CT10
		CG11	CE51	CT11
		CG12		
		CG13		
		CG14		
		CG15		
		CG16		
		CG17		

Contidos

Tema	
BLOQUE TEMÁTICO I: INTRODUCIÓN E CONCEPTOS BÁSICOS DA SAÚDE MENTAL	TEMA Introductorio: Conceptos básicos de saúde e enfermidade. Criterios de normalidade. TEMA 1: Evolución histórica da psiquiatría, a asistencia psiquiátrica e a enfermaría en saúde mental. TEMA 2: Concepto de Saúde Mental Comunitaria, organización de servizos e papel do profesional de enfermaría.
BLOQUE TEMÁTICO II : INTERACCIÓN CO ENFERMO MENTAL: COMUNICACIÓN E RELACIÓN TERAPÉUTICA	Tema 3: Papel do profesional de enfermaría en saúde mental.

BLOQUE TEMÁTICO III: PSICOPATOLOXÍA: Os TRASTORNOS PSÍQUICOS	TEMA 4: Psicopatología básica. Trastornos da conciencia, da atención, da memoria, do pensamento, da percepción TEMA 5: Clasificación das enfermidades mentais: Criterios de clasificación Sistemas de clasificación Principais grupos nosológicos TEMA 6: Os trastornos orgánicos: Concepto e tipoloxía Causas principais Cadros clínicos agudos e crónicos: delirium e demencia TEMA 7: A esquizofrenia e os estados paranoides: A esquizofrenia: Características xerais. Formas de comezo e evolución. Tipos clínicos: paranoide, hebefrénica (desorganizada) e catatónica Os estados paranoides: paranoia e parafrenia TEMA 8: Os trastornos afectivos: A depresión maior Os estados maníacos O trastorno bipolar TEMA 9: As Neurosis: Evolución histórica do concepto de neurosis Tipos clínicos TEMA 10: Os trastornos da personalidade: Concepto Tipoloxía Teorías causales TEMA 11: Os trastornos adaptativos: Concepto Formas de expresión clínica TEMA 12: As condutas adictivas: O alcoholismo: A conduta alcohólica e os seus tipos Causas do alcoholismo: personalidade do alcohólico e causas sociais Consecuencias do alcoholismo: no individuo, na familia e na sociedade Outras drogodependencias: Conceptos xerais Tipos de drogas O individuo, a familia e a sociedade nas drogodependencias. As adiccións sen sustancia: principais adiccións: xogo, compras, tecnoloxía, etc TEMA 13: Os trastornos da conduta alimentaria: Anorexia nerviosa Bulimia nerviosa Teorías etiológicas TEMA 14: Outros problemas de saúde mental: Trastornos psicosexuales: Disfuncións sexuais Trastornos da identidade Trastornos da inclinación sexual Malos tratos e violencia de xénero: Situación psicolóxica da vítima.Perfil do agresor Dinámica da relación

BLOQUE TEMÁTICO IV: COIDADOS DE ENFERMARÍA EN SAÚDE MENTAL	TEMA 15: O proceso de Enfermaría en Saúde Mental. Modelos de coidados TEMA 16: Atención de enfermaría nos trastornos orgánicos: ou No paciente con delirium ou No paciente con demencia TEMA 17: Atención de enfermaría nos trastornos psicóticos: No paciente alucinado No paciente con agresividade psicótica No paciente con esquizofrenia crónica TEMA 18: Atención de enfermaría nos trastornos afectivos: No paciente deprimido/con risco de suicidio No paciente maníaco con axitación. TEMA 19: Atención de enfermaría nas neurosis: No paciente ansioso No paciente histérico No paciente hipocondríaco No paciente obsesivo TEMA 20: Atención de enfermaría nos trastornos de personalidade: No paciente caracterial No trastorno límite TEMA 21: Atención de enfermaría nas adiccións: Na intoxicación aguda Na desintoxicación Na deshabituación Na reinserción social TEMA 22: Atención de enfermaría nos trastornos da conduta alimentaria: Na anorexia Na bulimia TEMA 23: Atención de enfermaría noutros problemas de saúde mental: En casos de violación e abuso sexual Á vítima de malos tratos.
BLOQUE TEMÁTICO V: Os TRATAMENTOS	TEMA 24: Os tratamentos biolóxicos TEMA 25: Os tratamentos psicolóxicos TEMA 26: Os tratamentos socioterapéuticos TEMA 27: Os tratamentos integrais

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	40	80	120
Seminario	3	3	6
Traballo tutelado	1	3	4
Presentación	4	8	12
Exame de preguntas obxectivas	1	1	2
Estudo de casos	1	3	4
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	1	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposicións teóricas por parte do profesor dos temas do Programa con apoio audiovisual.
Seminario	Clases interactivas relacionadas cos contidos da materia: elaboración de plans de coidados, discusión de casos clínicos, planificación de traballos individuais ou en grupo, etc.
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sonbre a temática da materia. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...

Presentación	Exposición do traballo elaborado por grupos de alumn@s ante o docente e o resto de alumn@s, onde se detallan os aspectos relevantes dun tema, a situación actual do mesmo e o enfoque enfermer@ no plan global de tratamento.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Apoio persoal na procura de información e aclaración de dúbidas

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Seminario	Valórase a actitude e participación activa do alumno nos seminarios	10	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG14	CE10	
Traballo tutelado	Proba obligatoria. Valórase: a elaboración e exposición do tema proposto, considerándose a adaptación ás normas establecidas, o enfoque enfermeiro e a súa proxección práctica. A presentación dos traballos realizaráse o 18 e 19/4/2023 ás 16,15 h. En 2ª oportunidad presentaráse o tema elaborado o 4/7/2023 ás 18h.	20		CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17	CE12 CE14	
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Aplícase desconto por fallos. Para superar a materia é necesario obter nesta proba o 50% do seu valor. Realizarase nas seguintes datas: Primeira oportunidade: 6/6/2023 ás 16.30h Segunda oportunidade: 4/7/2023 ás 16.30 hs.	20	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG4 CG7	CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE31 CE32 CE51	CT7 CT8
Estudo de casos	Proba final: valórase a capacidade de aplicación da metodoloxía enfermer@ na abordaxe de casos clínicos, a argumentación e o razoamento en cada unha das fases do proceso de atención de enfermaría. Para superar a materia é necesario obter nesta proba o 50% do seu valor Realizarase nas seguintes datas: Primeira oportunidade: 26/4/2023 ás 16,15h. Segunda oportunidade: 4/7/2023 ás 16.30 hs.	10			CE51	CT1 CT3 CT4 CT7 CT8
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba final: valórase o coñecemento da materia exposta polo docente nas sesións maxistrais, atendendo á capacidade de síntese e a comprensión dos conceptos fundamentais do tema.Para superar a materia é necesario obter nesta proba o 50% do seu valor Realizarase nas seguintes datas: Primeira oportunidade: 25/4/2023 ás 16.15h Segunda oportunidade: 4/7/2023 ás 16.30 hs.	40	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG4 CG7	CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE31 CE32 CE51	CT1 CT2 CT7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Data fin de carreira: 7-10-2022 ás 18h.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

COOK, J.S. y FONTAINE, K.L., **Enfermería Psiquiátrica.**, (1993),

NOVEL MARTI, G; LLUCH CANUT, M. T.; MIGUEL LÓPEZ DE VERGARA, M.D., **Enfermería Psicosocial y salud mental**, 2000,

RIGOL CUADRA, A. D.L., **Enfermería de Salud Mental y Psiquiátrica.**, 2001,

FORNES VIVES, J; CARBALLAL BALSA, M.C., **Enfermería de Salud Mental y Psiquiátric**, 2001,

MEJÍAS LIZANCOS, F.; MOLINO CONTRERAS, J.L.; PACHECO BORRELLA, G., **Guía de intervención rápida en Enfermeria en Psiquiatrica y salud mental**, 2005,

FORNES VIVES, J.; GÓMEZ SALGADO, J., **Psicopatología, diagnosis y terapéutica psiquiátricaca psi**, 2007,

CIBANAL JUAN, L.; ARCE SÁNCHEZ, M.C.; CARBALLAL BALSA, M.C., **Técnicas de comunicación y relación de ayuda en ciencias de la salud**, 2010,

 GRANADOS GÁMEZ, G.; SÁNCHEZ BUJALDÓN, M. (Coordinadores) (2011). Enfermería en Salud Me,

FORNES VIVES, J., **Enfermería de Salud Mental y Psiquiátrica. Valoración y cuidados.**, 2ª ed. .2012,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas IV/P51G140V01405
Prácticas clínicas V/P51G140V01406
Traballo de Fin de Grao/P51G140V01407

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos/P51G140V01304
Prácticas clínicas III/P51G140V01306

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas III				
Materia	Prácticas clínicas III			
Código	P51G140V01306			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	18	OB	3	2c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Fernández Méndez, Felipe			
Profesorado	Buceta Hazas, José Luís Diéguez Montes, María Paz Fernández Méndez, Felipe Fernández Méndez, María José Garay Martínez, Irene González López, Claudia Otero Agra, Martín Rodríguez García, María Dolores Santos Folgar, Myriam			
Correo-e	fernandez.mendez.felipe@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Esta materia facilita a integración da metodoloxía enfermera na práctica preprofesional, como método que permita identificar os fenómenos enfermerios, establecer xuicios clínicos, planificar, aplicar e avaliar coidados. A planificación de ditos coidados teñen como base a valoración integral da persoa, os diagnósticos de enfermaria e as intervencions necesarias para tratar ditos diagnósticos ou para abordar procedementos, tratamentos ou técnicas básicas de coidados.			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
CG7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde

CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
CG13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
CG15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
CG18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidad e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou rematal
CE4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
CE10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
CE11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
CE12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
CE13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
CE15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
CE18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
CE19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade.
CE22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
CE23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.
CE24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
CE25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
CE35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.
CE36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
CE37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
CE49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
CE50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT7	Razoamento crítico
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias

Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades máis básicas, fomentando unha óptima relación interpersoal que garanta a dignidade e confidencialidade. Ser capaz de proporcionar coidados ao paciente aplicando o Proceso de Enfermaria, establecendo unha actitude empática co paciente e familia aos que garantirá o dereito á confidencialidade, dignidade e privacidade.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18	CE4 CE8 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE17 CE18 CE19 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE29 CE31 CE33 CE35 CE36 CE37 CE49 CE50	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos

Tema	
Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, nos centros de atención primaria, centros asistenciais, sociosanitarios e hospitais.	Prácticas clínicas a realizar en servizos especiais, atención especializada e atención primaria de saúde.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticum, Practicas externas e clínicas	0	425	425
Seminario	12	0	12
Observación sistemática	0	3	3
Simulación ou Role Playing	2	2	4
Cartafol/dossier	0	2	2
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	4	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Formación en centros sanitarios, e nas unidades asistenciais médico-cirúrxicas, en forma de rotatorio clínico independente, baixo a tutela do persoal de enfermería da unidade onde o alumnado realice as prácticas clínicas, que permiten a o/a alumno/a incorporar os valores profesionais, competencias de comunicación, razoamento critico, xestión clínica e xuízo clínico, integrando na práctica profesional os coñecementos, habilidades e actitudes, baseados en principios e valores, asociados as competencias descritas que conforman o título. Como o título de Graduado/a en enfermería pola Uvigo é presencial e habilita para o exercicio dunha profesión regulada, no relativo ás prácticas clínicas, considérase imprescindible a formación presencial nos centros sanitarios de referencia. A realización de prácticas clínicas presenciais é un condicionante para que poidan ser avaliadas. As prácticas clínicas son de obrigado cumprimento na súa totalidade. Existe a disposición do estudiantado unha guía de prácticas clínicas aprobada pola Xunta de Centro cuxo contido é de obrigada lectura e cumprimento polo estudiantado e que pode consultar na plataforma de teledocencia Faitic e na páxina web.

Seminario	Actividade académica dos profesores que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do estudiantado a través de entrevistas que o/a alumno/a, de maneira individual ou grupal, mantén co profesorado para asesoramento, apoio e incidentes que poidan producirse das actividades da materia prácticas clínicas III e do proceso de aprendizaxe. Esta actividade levará a cabo: 1. Realización de 3 tutorías grupales sobre o desenvolvemento adecuado das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe de face ás probas de avaliación. Explicaráselles o funcionamento do portafolio como rexistro da actividade e ferramenta de autoevaluación do alumnado, a súa utilización nas tutorías para o seguimento da actividade levada a cabo na institución sanitaria e como base, xa que nel constan os requisitos necesarios para a elaboración e redacción da memoria que ten presentar o/a estudante. Así mesmo, comunicaráselles e explicará o sistema que levará a cabo para a avaliación das probas de simulación enfermeira, baseadas en casos prácticos desenvolvidos baixo as taxonomías NANDA-NOC-NIC. 2.Tutoría individual ou en pequenos grupos: de forma presencial no horario establecido ao finalizar as tutorías grupleis ou a petición expresa do alumno/a, ou non presencial a través dun correo electrónico exclusivo e a disposición permanente do alumnado durante as prácticas clínicas: practicasenfermería@gmail.com

Atención personalizada

Metodoloxías	**Descrición**
Seminario	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clinicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico
Probas	**Descrición**
Observación sistemática	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clinicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.
Cartafol/dossier	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clinicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas	
Seminario	As tutorías grupales programadas para os días 31 de xaneiro ás 10h.; 17 de marzo as 12h e 28 de abril de 2023 as 10h, son obrigatorias xa que, entre outros, nelas préstase o soporte necesario para que o alumnado, a partir do portafolio, poida cumprir adecuadamente cos requisitos da avaliación da memoria que ten que presentar ao finalizar o período de prácticas. Por cada ausencia cóntaselle un día de prácticas a recuperar e descóntaselle, 0.2 puntos na avaliación da memoria.	6	CB1	CT2 CT8 CT9

Observación sistemática	Como parte da avaliación da actividade levada a cabo polo alumno/a na institución sanitaria, a observación sistemática realizarase para a avaliación continuada coa observación directa, que se desenvolve mediante un seguimento personalizado do estudante a través do/a supervisor/a, dos/os enfermeiros/os asistenciais colaboradores de prácticas clínicas onde realiza as súas actividades formativas, e dos profesores da materia. Para a emisión do informe, utilízase a ficha para a observación sistemática remitida pola escola, onde se recollen os resultados esperados na avaliación das competencias: coñecementos, habilidades, actitudes e aptitudes a través do grao na consecución dos resultados de aprendizaxe do estudante. Para iso, os/as evaluadores/as, no centro, existe un documento de apoio accesible desde a páxina web, acceso: http://www.enfermeria.depo.es/practicas-clinicas coa información necesaria para dotalos dunha ferramenta idónea que facilite a aplicación dos criterios de avaliación de maneira obxectiva, en función das intervencións NIC e do modelo das 14 necesidades básicas de V. Henderson, de maneira que poidan consultar e aplicar na avaliación uno ou outro modelo indistintamente. Ten que ser superada co 50% do seu valor.	45	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18 CE4 CE8 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE17 CE18 CE19 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE29 CE31 CE33 CE35 CE36 CE37 CE49 CE50 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Simulación ou Role Playing	Avaliación da actividade levada a cabo polo alumno/a na institución sanitaria: nas probas de simulación enfermeira baseadas na aplicación de coidados baixo a taxonomía NANDA, NOC, NIC, o/a estudante, na data establecida 5/05/2023, grupo I, II, III e IV, ás 10.00 e grupo V, VI, VII e VIII ás 16.30 (1ª oportunidade) e 6 e 7 de xullo de 2023 ás 10.00 e 16.30 (2ª oportunidade), realizará unha proba práctica obrigatoria como requisito indispensable para a superación da materia. De non aprobar esta proba co 50% do seu valor, non se poderán sumar as outras probas avaliables. Proba que se realizará na aula de simulación para avaliar o grao na adquisición das competencias que o/a estudante necesariamente debe adquirir. Como condición previa necesaria para superar a proba establece que o alumnado presentará no prazo establecido o traballo indicado polo equipo docente relacionado coa taxonomía NANDA, NOC, NIC.	25	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18 CE4 CE8 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE17 CE18 CE19 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE29 CE31 CE33 CE35 CE36 CE37 CE49 CE50 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Cartafol/dossier	Documento de *autoevaluación no que a/o estudante rexistra, seguindo as normas reflectidas no documento, a relación co usuario, a integración no equipo de traballo, anotando as intervencións e procedementos realizados, valora os seus logros e determina os factores que poden influír na súa actuación. Avaliarase a coherencia. A súa elaboración é obrigatoria como parte da avaliación da memoria. Data de entrega: até o día 28 de abril 2023 ás 14*h. Non se recollerá ningún cartafol despois de data de fin de entrega.	4	CT1 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	Elaboración, obrigatoria, por parte do/a alumno/a, dun documento no que se reflicten os resultados obtidos, observacións, análises e reflexións sobre a súa experiencia práctica nos servizos especiais, atención especializada e atención primaria que xunto coa calidade do documento presentado e a cumplimentación das normas de estrutura e estilo recollidas no seu cartafol, constitúen os criterios de avaliación. A data de entrega: até o día 28 de abril 2023 ás 14h. Non se recollerá ningunha memoria superada dita data.	20	CB3 CT1 CT2 CT3 CT7 CT8

Outros comentarios sobre a Avaliación

A guía de prácticas clínicas recolle os procedementos, normas e instrucións que lle afectan directamente a esta materia, polo que é obrigatorio o seu coñecemento. Todo o alumnado, antes do inicio das prácticas clínicas, debe asinar o documento de confidencialidade incluído no protocolo; Pautas básicas para asegurar e protexer o dereito a intimidade do paciente polo

alumnado e residentes en Ciencias da Saúde. Si o/a estudante non presenta a memoria e o cartafol nas datas establecidas na primeira oportunidade, suspenderá as prácticas, e deberá esperar até a apertura do período de avaliación da segunda oportunidade para presentalo, para que o/a alumna/póidao ser avaliado.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

T. Heather Herdman, PhD, RN, **Diagnósticos enfermeros NANDA Internacional. Definiciones y Clasificación 2018-2020**, 11 Edición Elsevier,

Moorhead, Sue; Johnson, Marion, L. Mas,, **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC)**, 6ª Edición Elsevier,

Gloria M. Bulecheck et.al.editores, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 7ª Edición Elsevier,

Bibliografía Complementaria

Bibiosaúde- Recursos destacados, **http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=66671**,

Bibiosaude- recursos destacados, **http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=60667**,

Mª Teresa Luis Rodrigo, **Los diagnósticos enfermeros. Revisión crítica y guía práctica**, 8ª Edición Elsevier,

Johnson, Marion et.al. editores, **Vinculos de NOC y NIC a NANDA I y diagnósticos médicos. Interrelaciones NANDA, NOC y NIC**, 3ª Edición Elsevier,

Kozier, Barbara et. al. editores, **Técnicas de Enfermería I y II**, 4ª Edición MC Graw-Hill-Interamericana,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas IV/P51G140V01405

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Enfermaría en saúde mental/P51G140V01305
Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos/P51G140V01304

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103
Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104
Estatística: Estatística/P51G140V01106
Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105
Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107
Idioma moderno: Inglés técnico/P51G140V01108
Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102
Enfermaría clínica I/P51G140V01204
Enfermaría clínica II/P51G140V01205
Enfermaría comunitaria II/P51G140V01206
Ética e lexislación/P51G140V01202
Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203
Xestión de enfermaría/P51G140V01207
Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201
Prácticas clínicas I/P51G140V01208
Enfermaría clínica III/P51G140V01301
Enfermaría materno-infantil/P51G140V01302
Prácticas clínicas II/P51G140V01303

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Metodoloxía da investigación				
Materia	Metodoloxía da investigación			
Código	P51G140V01401			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Diéguez Montes, María Paz			
Profesorado	Diéguez Montes, María Paz			
Correo-e	pazenfermeria@gmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Materia optativa			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
CG13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
CE12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
CE24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
CE25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
CE45	Coñecer o Sistema Sanitario Español.
CE46	Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de coidados.
CE47	Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos.
CE48	Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais

CT7	Razoamento crítico
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Ser capaz de xestionar as bases de documentación científico-técnica, seleccionar e revisar documentos de interés e sintetizar información.	CB1 CG14 CE8 CT1 CB2 CG16 CE24 CT2 CB3 CE25 CT3 CB5 CE26 CT7 CE45 CT8 CT9
Saber identificar as necesidades e aplicar a metodoloxía da investigación en relación con problemas reais e definir obxectivos innovadores de investigación en forma de proxectos e/ou protocolos.	CB2 CG3 CE12 CT1 CB3 CG6 CE17 CT2 CB4 CG8 CE24 CT3 CB5 CG10 CE25 CT4 CG12 CE26 CT5 CG13 CE33 CT6 CG14 CE45 CT7 CE46 CT8 CE47 CT9 CE48 CT10 CT11

Contidos

Tema	
Módulo: Marco conceptual da Investigación.	Temas: 1. O método científico e a investigación en enfermería. 2. Aspectos éticos da investigación científica. 3. Búsqueda bibliográfica de información e evidencia científica. 4. A fase conceptual do proceso de investigación.
Módulo: Fundamentos da investigación cuantitativa e cualitativa.	Temas: 5. Deseños de investigación. 6. Poboación e mostra de investigación. 7. As variables de estudo e métodos de recollida de datos. 8. Análise e interpretación de datos.
Módulo: Elaboración dun proxecto de investigación.	Temas: 9. A revisión da literatura científica. 10. A difusión dos resultados da investigación.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	38	57	95
Traballo tutelado	12	18	30
Exame de preguntas obxectivas	2	3	5
Traballo	0	20	20

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, as bases teóricas e directrices dun proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballo tutelado	O Estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O seu desenvolvemento tamén está vinculado con actividades autónomas do estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Atención personalizada e apoio persoal para a realización dos traballos de aula.

Avaliación				
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas	
Exame de preguntas obxectivas	Con esta proba preténdese avaliar os contidos transmitidos nas sesións maxistrais mediante preguntas pechadas con catro alternativas de resposta ofrecéndose sempre unha única alternativa correcta. Só se pode escoller como máximo unha alternativa de resposta. As respostas erradas descontan cunha razón de 3 erros un acerto. As respostas en branco non descontan. A data da proba de avaliación da primeira oportunidade será o 10 de xaneiro de 2023 ás 16 hs, e a data da segunda oportunidade será o 29 de xuño de 2023 ás 18hs. Para poder aprobar a materia o alumno hai de obter polo menos o 50% do valor total da proba, isto é, 3 puntos sobre o total da materia.	60	CB2 CB3	CG3 CG6 CG8 CG10 CG12 CG14 CG16	CE8 CE24 CE25 CE26 CE45 CE48
Traballo	Con esta metodoloxía de avaliación preténdese avaliar o traballo desenvolvido polo estudante nos traballos de aula, así como a aplicación dos contidos transmitidos nas sesións maxistrais mediante o deseño dun proxecto de investigación. Para superar a materia será preciso alcanzar polo menos a mitade do valor total desta proba (2 puntos).	40	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG3 CG6 CG8 CG10 CG12 CG13 CG14 CG16	CE8 CT1 CE12 CT2 CE17 CT3 CE24 CT4 CE25 CT5 CE26 CT6 CE33 CT7 CE45 CT8 CE46 CT9 CE47 CT10 CE48 CT11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Santos FX, Rodríguez CA, Rodríguez Ballestero R, **Metodología básica de investigación en enfermería.**, 3ª. 2003,

Salamanca Castro AB, **El aeiou de la Investigación en Enfermería**, 2013,

Burns N, Grove SK, **Investigación en enfermería**, 5º ed. 2012,

Pérez C, **Técnicas de análisis de datos con SPSS**, 2009,

Guirao-Goris JA, Olmedo Salas A, Ferrer Ferrandis E., **El artículo de revisión. Revista Iberoamericana de Enfemería Comunitaria**, 2008,

Day RA, Gastel B., **Cómo escribir y publicar trabajos científicos**, 4ª ed. 2008,

Woodward M., **Epidemiology: Study design and data analysis**, 3ª ed. 2014,

Rial A, Varela J., **Estadística práctica para la investigación en ciencias de la salud**, 2008,

Recomendacións

Outros comentarios

É unha materia oprtativa

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prevención de riscos laborais no ámbito sanitario				
Materia	Prevención de riscos laborais no ámbito sanitario			
Código	P51G140V01404			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Diéguez Montes, María Paz			
Profesorado	Carro Cons, Juan Diéguez Montes, María Paz			
Correo-e	pazenfermeria@gmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	O obxectivo desta asignatura é dotar ó alumnado dunha serie de coñecementos contemplados na Lei de prevención de Riscos Laborais así como coñecer o conxunto de técnicas, as modificacións mecánicas, físicas, químicas, biolóxicas, psicosociais, etc, que se producen no medio laboral, co fin de determinar en qué grao, positivo ou negativo, afectan á saúde da persoa traballadora.			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
CG13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
CE9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
CE10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT7	Razoamento crítico
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Ser capaz de identificar os principais riscos laborais dos/as enfermeiros/as na sua actividade diaria nos centros sanitarios.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG9 CG10	CE8 CE9 CE10 CE17 CE26	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11
Aplicar e describir as medidas preventivas necesarias para acadar unha protección eficaz da saúde do traballador en situacións de risco.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG9 CG10 CG13	CE8 CE10 CE31	CT9 CT10 CT11
Saber analizar as funcións e cpmpetencias da especialidade de Enfermaría do Traballo.		CG13	CE8 CE9 CE26	CT1 CT2 CT3 CT9 CT10 CT11

Contidos	
Tema	
1.Conceptos básicos en prevención de riscos laborais.	Traballo e saúde. Saúde laboral Os Riscos Laborais Consecuencias dos riscos laborais Enfermidades profesionais. Enfermidades e accidentes máis frecuentes da actividade sanitaria.
2.Marco normativo básico en materia de PRL	Lei de Prevención de Riscos Laborais. Marco do persoal estatutario dos servizos de saúde "Lei 55/2003 Normativa autonómica Galega". Organización da prevención na Comunidade Autónoma Galega.
3.Función da enfermaría nos equipos de prevención	Competencias profesionais da enfermaría do traballo. Vixiancia da saúde. Asistencia sanitaria. Prevención. Educación e Promoción da saúde. Xestión. Formación continuada e investigación.
4.Riscos Biolóxicos en sanitarios.	Conceptos básicos. Posibles efectos sobre a saúde. Factores de risco. Medidas preventivas.
5.Vixilancia da saúde	Conceptos xerais e aspectos legais. En qué consiste a vixilancia da saúde. Obxectivos da vixilancia da saúde. Actividades sanitarias e a súa distribución.
6. Ergonomía.	A carga física no traballo. Concepto. A fatiga física. Efectos na saúde. Medidas preventivas.
7. Riscos psicosociais no traballo	Factores que inciden no risco psicosocial. Conceptos sobre riscos psicosocias. Consecuencias laborais. Prevención.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	26	39	65
Estudo de casos	6	18	24
Traballo tutelado	8	24	32
Estudo previo	6	18	24
Exame de preguntas obxectivas	2	3	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo alumnado.
Estudo de casos	Análises dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Traballo tutelado	O alumnado desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión da profesora.

Estudo previo	Análises dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Estudo de casos	Atención personalizada para la resolución de los casos

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Estudo de casos	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	35	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG9 CG10 CG13	CE8 CE9 CE10 CE17	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT9 CT10 CT11
Traballo tutelado	O alumnado desenvolve exercicios na aula baixo a supervisión da profesora.	20	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5		CE26 CE31	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos). O alumnado seleccionará unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Realizarase na data: 12-1-2023 12h na primeira oportunidade e no 01/07/2023 ás 12h na segunda	45			CE8 CE9 CE10 CE17 CE26 CE31	CT1 CT2 CT3 CT4 CT7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Ruiz Frutos C, Gómez Salgado J, Marañón López J., **Fundamentos de la enfermería del trabajo**, FUDEN,

Cortés Díaz, José María. Tébar, **Técnicas de prevención de riesgos laborales**,

Teijeiro, M.J. et al, **Metodoloxía para a avaliación de riscos laborais en centros sanitarios**,

Gestal J.J., **Riesgos del trabajo del personal sanitario**, 3ª Edición. Interamericana McGraw-Hill.,

INSHT, **Condiciones de Trabajo en Centros Sanitarios**,

Lei 54/2003, **Prevención de Riscos Laborais**,

Fernado G Benavides, Carlos Ruiz Frutos, Ana M. García García, **Conceptos y técnicas para la prevención de riesgos laborales**, 2ª Edición. Editorial Masson, S.A.,

Ministerio de Sanidad y Consumo, **Libro Blanco de la vigilancia de la salud para la prevención de riesgos laborales**,

NOGAREDA, C., **Carga mental en el trabajo hospitalario**,

Instituto Nacional de la Seguridad Social Prevención de Riesgos Laborales, **Competencias profesionales de la Enfermería del Trabajo en una UBS**,

www.msc.es/Diseno/medioAmbient/ambiente_salud_laboral.htm.,

www.sergas.es, **Metodoloxía para a avaliación de riscos laborais en centros sanitarios**,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas IV				
Materia	Prácticas clínicas IV			
Código	P51G140V01405			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	18	OB	4	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Fernández Méndez, Felipe			
Profesorado	Buceta Hazas, José Luís Diéguez Montes, María Paz Fernández Méndez, Felipe Fernández Méndez, María José Garay Martínez, Irene González López, Claudia Otero Agra, Martín Rodríguez García, María Dolores Santos Folgar, Myriam			
Correo-e	fernandez.mendez.felipe@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Esta materia facilita a integración da metodoloxía enfermera na práctica preprofesional, como método que permita identificar os fenómenos enfermerios, establecer xuicios clínicos, planificar, aplicar e avaliar coidados. A planificación de ditos coidados teñen como base a valoración integral da persoa, os diagnósticos de enfermaria e as intervencions necesarias para tratar ditos diagnósticos ou para abordar procedementos, tratamentos ou técnicas básicas de coidados.			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
CG7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde

CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
CG13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
CG15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
CG18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidad e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou rematal
CE4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
CE10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
CE11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
CE12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
CE13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
CE15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
CE18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
CE19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade.
CE22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
CE23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.
CE24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
CE25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
CE35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.
CE36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
CE37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
CE42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecemento.
CE44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
CE49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
CE50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT7	Razoamento crítico
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias			
Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades máis básicas, fomentando unha óptima relación interpersoal que garanta a dignidade e confidencialidade.Ser capaz de proporcionar coidados ao paciente aplicando o Proceso de Enfermaria, establecendo unha actitude empática co paciente e familia aos que garantirá o dereito á confidencialidade, dignidade e privacidade.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18	CE4 CE8 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE17 CE18 CE19 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE29 CE31 CE33 CE35 CE36 CE37 CE42 CE44 CE49 CE50	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos

Tema	
Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, nos centros de atención primaria, centros asistenciais, sociosanitarios e hospitais.	Prácticas clínicas a realizar en servizos especiais, atención especializada e atención primaria de saúde.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticum, Practicas externas e clínicas	0	425	425
Seminario	12	0	12
Observación sistemática	0	3	3
Simulación ou Role Playing	2	2	4
Cartafol/dossier	0	2	2
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	4	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Formación en centros sanitarios, e nas unidades asistenciais médico-cirúrxicas, en forma de rotatorio clínico independente, baixo a tutela do persoal de enfermería da unidade onde o alumnado realice as prácticas clínicas, que permiten a o/a alumno/a incorporar os valores profesionais, competencias de comunicación, razoamento critico, xestión clínica e xuízo clínico, integrando na práctica profesional os coñecementos, habilidades e actitudes, baseados en principios e valores, asociados as competencias descritas que conforman o título. Como o título de Graduado/a en enfermería pola Uvigo é presencial e habilita para o exercicio dunha profesión regulada, no relativo ás prácticas clínicas, considérase imprescindible a formación presencial nos centros sanitarios de referencia. A realización de prácticas clínicas presenciais é un condicionante para que poidan ser avaliadas. As prácticas clínicas son de obrigado cumprimento na súa totalidade. Existe a disposición do estudiantado unha guía de prácticas clínicas aprobada pola Xunta de Centro cuxo contido é de obrigada lectura e cumprimento polo estudiantado e que pode consultar na plataforma de teledocencia Faitic e na páxina web.

Seminario	Actividade académica dos profesores que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do/a alumno/a a través de entrevistas que, de maneira individual ou grupal, mantén co profesorado para asesoramento, apoio e incidencias que poidan producirse das actividades da materia prácticas clínicas IV e do proceso de aprendizaxe. Esta actividade levarase a cabo: 1. Realización de 2 titorías grupais sobre o desenvolvemento adecuado das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe de cara as probas de avaliación. Explicaraselles o funcionamento do cartafol como rexistro da actividade e ferramenta de autoavaliación do alumnado, a sua utilización nas titorías para o seguemnto da actividade levada a cabo na institución sanitaria e como base, xa que nel cosntan os requisitos necesarios, para a elaboración e redacción da memoria que ten presentar o/a estudante. Asemade, se lles comunciará e explicará o sistema que se levará a cabo para a avaliación das probas de simulación enfermeira, baseadas en casos prácticos desarrollados baixo as taxonomías NANDA-NOC-NIC. 2.Titoría individual ou en pequenos grupos: de forma presencial no horario establecido ao finalizar as titorías grupais ou a petición expresa do alumno/a, ou non presencial a través dun correo electrónico exclusivo e a disposición permanente do alumnado durante as prácticas clínicas: practicasenfermería@gmail.com

Atención personalizada

Metodoloxías	**Descrición**
Seminario	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clinicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.
Probas	**Descrición**
Observación sistemática	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clinicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.
Cartafol/dossier	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clinicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas	
Seminario	As tutorías grupales programadas para os días 9 de setembro 2022 ás 12h e o 28 de outubro de 2022 ás 10h, son obrigatorias xa que, entre outros, nelas préstase o soporte necesario para que o alumnado, a partir do portafolio, poida cumprir adecuadamente cos requisitos da avaliación da memoria que ten que presentar ao finalizar o período de prácticas. Por cada ausencia cóntaselle un día de prácticas a recuperar e descóntaselle 0,3 puntos na avaliación da memoria.	6	CB1	CT2 CT8 CT9

Observación sistemática	Como parte da avaliación da actividade levada a cabo polo alumno/a na institución sanitaria, a observación sistemática realízase para a avaliación continuada coa observación directa, que se desenvolve mediante un seguimento personalizado do estudante a través do/a supervisor/a, dos/os enfermeiros/os asistenciais colaboradores de prácticas clínicas onde realiza as súas actividades formativas, e dos profesores da materia. Para a emisión do informe, utilízase a ficha para a observación sistemática remitida pola escola, onde se recollen os resultados esperados na avaliación das competencias: coñecementos, habilidades, actitudes e aptitudes a través do grao na consecución dos resultados de aprendizaxe do estudante. Para iso, os/as evaluadores/as, no centro, existe un documento de apoio accesible desde a páxina web, acceso: http://www.enfermeria.depo.es/practicas-clinicas coa información necesaria para dotalos dunha ferramenta idónea que facilite a aplicación dos criterios de avaliación de maneira obxectiva, en función das intervencións NIC e do modelo das 14 necesidades básicas de V. Henderson, de maneira que poidan consultar e aplicar na avaliación uno ou outro modelo indistintamente. Ten que ser superada co 50% do seu valor.	45	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18 CE4 CE8 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE17 CE18 CE19 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE29 CE31 CE33 CE35 CE36 CE37 CE42 CE44 CE49 CE50 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Simulación ou Role Playing	Avaliación da actividade levada a cabo polo alumno/a na institución sanitaria: nas probas de simulación enfermeira baseadas na aplicación de coidados baixo a taxonomía NANDA, NOC, NIC, o estudante nas datas establecidas, 25/11/2022 ás 10.00 grupo I, II, III e IV, e grupo V, VI, VII e VIII ás 16.30 (1ª oportunidade) e o 3, 5 e 6 de xullo de 2023 ás 10.00h e 16.30h (2ª oportunidade) realizará unha proba práctica obrigatoria como requisito indispensable para a superación da materia. De non aprobar esta proba co 50% do seu valor, non se poderán sumar as outras probas avaliables. Proba que se realizará na aula de simulación para avaliar o grao na adquisición das competencias que o estudante necesariamente debe adquirir. Como condición previa necesaria para superar a proba establece que o alumnado presentará no prazo establecido o traballo indicado polo equipo docente relacionado coa taxonomía NANDA, NOC, NIC.	25	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18 CE4 CE8 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE17 CE18 CE19 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE29 CE31 CE33 CE35 CE36 CE37 CE42 CE44 CE49 CE50 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Cartafol/dossier	Documento de autoevaluación no que a/o estudante rexistra, seguindo as normas reflectidas no documento, a relación co usuario, a integración no equipo de traballo, anotando as intervencións e procedementos realizados, valora os seus logros e determina os factores que poden influír na súa actuación. Avaliarase a coherencia. A súa elaboración é obrigatoria como parte da avaliación da memoria. Data de entrega: até o día 9 de decembro 2022, as 14h. Non se recollerá ningún portafolio despois de data de fin de entrega.	4	CT1 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	Elaboración, obrigatoria, por parte do/a alumno/a, dun documento no que se reflicten os resultados obtidos, observacións, análises e reflexións sobre a súa experiencia práctica nos servizos especiais, atención especializada e atención primaria que xunto coa calidade do documento presentado e a cumplimentación das normas de estrutura e estilo recollidas no seu cartafol, constitúen os criterios de avaliación. A data de entrega: até o día 9 de decembro 2022, ás 14hs. Non se recollerá ningunha memoria superada dita data.	20	CB3 CT1 CT2 CT3 CT7 CT8

Outros comentarios sobre a Avaliación

A guía de prácticas clínicas recolle os procedementos, normas e instrucións que lle afectan directamente a esta materia, polo que é obrigatorio o seu coñecemento. Todo o alumnado, antes do inicio das prácticas clínicas, debe asinar o documento de confidencialidade incluído no protocolo; Pautas básicas para asegurar e protexer o dereito a intimidade do paciente polo alumnado e residentes en Ciencias da Saúde. Si o/a estudante non presenta a memoria e o cartafol nas datas establecidas na primeira oportunidade, suspenderá as prácticas, e deberá esperar até a apertura do período de avaliación da segunda oportunidade para presentalo, para que o/a alumna/póidao ser avaliado/a.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

T. Heather Herdman, PhD, RN, **Diagnósticos enfermeros NANDA Internacional. Definiciones y Clasificación 2018-2020**, 11 Edición Elsevier,

Moorhead, Sue; Johnson, Marion, L. Mas,, **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC)**, 6ª Edición Elsevier,

Gloria M. Bulecheck et.al.editores, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 7ª Edición Elsevier,

Bibliografía Complementaria

Bibiosaude recursos de información, **http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=66671**,

Bibiosaude recursos destacados, **http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=60667**,

Mª Teresa Luis Rodriguo, **Los diagnósticos enfermeros. Revisión crítica y guía práctica**, 8ª Edición Elsevier,

Johnson, Marion et.al. editores, **Vinculos de NOC y NIC a NANDA I y diagnósticos médicos. Interrelaciones NANDA, NOC y NIC**, 3ª Edición Elsevier,

Kozier, Barbara et. al. editores, **Técnicas de Enfermería I y II**, 4ª Edición MC Graw-Hill-Interamericana,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas clínicas V/P51G140V01406
Traballo de Fin de Grao/P51G140V01407

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103
Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104
Estatística: Estatística/P51G140V01106
Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105
Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107
Idioma moderno: Inglés técnico/P51G140V01108
Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102
Enfermaría clínica I/P51G140V01204
Enfermaría clínica II/P51G140V01205
Enfermaría comunitaria II/P51G140V01206
Ética e lexislación/P51G140V01202
Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203
Xestión de enfermaría/P51G140V01207
Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201
Prácticas clínicas I/P51G140V01208
Enfermaría clínica III/P51G140V01301
Enfermaría en saúde mental/P51G140V01305
Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos/P51G140V01304
Enfermaría materno-infantil/P51G140V01302
Prácticas clínicas II/P51G140V01303
Prácticas clínicas III/P51G140V01306

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas clínicas V				
Materia	Prácticas clínicas V			
Código	P51G140V01406			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	18	OB	4	2c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Fernández Méndez, Felipe			
Profesorado	Buceta Hazas, José Luís Diéguez Montes, María Paz Fernández Méndez, Felipe Fernández Méndez, María José Garay Martínez, Irene González López, Claudia Otero Agra, Martín Rodríguez García, María Dolores Santos Folgar, Myriam			
Correo-e	fernandez.mendez.felipe@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Esta materia facilita a integración da metodoloxía enfermera na práctica preprofesional, como método que permita identificar os fenómenos enfermerios, establecer xuicios clínicos, planificar, aplicar e avaliar coidados. A planificación de ditos coidados teñen como base a valoración integral da persoa, os diagnósticos de enfermaria e as intervencions necesarias para tratar ditos diagnósticos ou para abordar procedementos, tratamentos ou técnicas básicas de coidados.			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
CG7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde

CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
CG13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
CG15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
CG18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidad e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou rematal
CE4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
CE10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
CE11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
CE12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
CE13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
CE15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
CE18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
CE19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade.
CE22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
CE23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.
CE24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
CE25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
CE35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.
CE36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
CE37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
CE42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecemento.
CE44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
CE49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
CE50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT7	Razoamento crítico
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias			
Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades máis básicas, fomentando unha óptima relación interpersoal que garanta a dignidade e confidencialidade. Ser capaz de proporcionar coidados ao paciente aplicando o Proceso de Enfermaria, establecendo unha actitude empática co paciente e familia aos que garantirá o dereito á confidencialidade, dignidade e privacidade	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18	CE4 CE8 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE17 CE18 CE19 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE29 CE31 CE33 CE35 CE36 CE37 CE42 CE44 CE49 CE50	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos

Tema	
Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, nos centros de atención primaria, centros asistenciais, sociosanitarios e hospitais.	Prácticas clínicas a realizar en atención primaria: PAC, e en atención especializada: servizos centrais, unidades de hospitalización xeral e as relacionadas coas especialidades de materno-infantil e saúde mental.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticum, Practicas externas e clínicas	0	425	425
Seminario	12	0	12
Observación sistemática	0	3	3
Simulación ou Role Playing	2	2	4
Cartafol/dossier	0	2	2
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	4	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Formación en centros sanitarios, e nas unidades asistenciais médico-cirúrxicas, en forma de rotatorio clínico independente, baixo a tutela do persoal de enfermería da unidade onde o alumnado realice as prácticas clínicas, que permiten a o/a alumno/a incorporar os valores profesionais, competencias de comunicación, razoamento critico, xestión clínica e xuízo clínico, integrando na práctica profesional os coñecementos, habilidades e actitudes, baseados en principios e valores, asociados as competencias descritas que conforman o título. Como o título de Graduado/a en enfermería pola Uvigo é presencial e habilita para o exercicio dunha profesión regulada, no relativo ás prácticas clínicas, considérase imprescindible a formación presencial nos centros sanitarios de referencia. A realización de prácticas clínicas presenciais é un condicionante para que poidan ser avaliadas. As prácticas clínicas son de obrigado cumprimento na súa totalidade. Existe a disposición do estudiantado unha guía de prácticas clínicas aprobada pola Xunta de Centro cuxo contido é de obrigada lectura e cumprimento polo estudiantado e que pode consultar na plataforma de teledocencia Faitic e na páxina web.

Seminario	Actividade académica dos profesores que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do estudiantado a través de entrevistas que o/a alumno/a, de maneira individual ou grupal, mantén co profesorado para asesoramento, apoio e incidentes que poidan producirse das actividades da materia prácticas clínicas V e do proceso de aprendizaxe. Esta actividade levará a cabo: 1. Realización de 3 titorías grupales sobre o desenvolvemento adecuado das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe de face ás probas de avaliación. Explicaráselles o funcionamento do portafolio como rexistro da actividade e ferramenta de autoevaluación do alumnado, e a súa utilización nas titorías para o seguimento da actividade levada a cabo na institución sanitaria e como base, xa que nel constan os requisitos necesarios, para a elaboración e redacción da memoria que ten que presentar o/a estudante. Así mesmo se lles comuncará e explicará o sistema que levará a cabo para a avaliación das probas de simulación enfermeira, baseadas en casos prácticos desenvolvidos baixo as taxonomías NANDA-NOC-NIC. 2.Tutoría individual ou en pequenos grupos: de forma presencial no horario establecido ao finalizar as tutorías grupales ou a petición expresa do/a alumno/a, ou non presencial a través dun correo electrónico exclusivo e a disposición permanente do alumnado durante as prácticas clínicas: practicasenfermería@gmail.com

Atención personalizada

Metodoloxías	**Descrición**
Seminario	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clinicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.
Probas	**Descrición**
Observación sistemática	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clinicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.
Cartafol/dossier	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clinicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas	
Seminario	As tutorías grupales programadas nos días 31/01/2023 ás 12h, 2/03/2023 ás 16.30h, e o 23/02/2023 ás 16,30h son obrigatorias, o 24/02/2023 10.00 (opcional) xa que, entre outros, nelas préstase o soporte necesario para que o alumnado, a partir do cartafol, poida cumprir adecuadamente cos requisitos da avaliación da memoria que ten que presentar ao finalizar o período de prácticas. Por cada ausencia cóntaselle un día de prácticas a recuperar e descóntaselle 0,2 puntos na avaliación da memoria.	6	CB1	CT2 CT8 CT9

Observación sistemática	Como parte da avaliación da actividade levada a cabo polo alumno/a na institución sanitaria, a observación sistemática realizase para a avaliación continuada coa observación directa, que se desenvolve mediante un seguimento personalizado do estudante a través do/a supervisor/a, dos/os enfermeiros/os asistenciais colaboradores de prácticas clínicas onde realiza as súas actividades formativas, e dos profesores da materia. Para a emisión do informe, utilízase a ficha para a observación sistemática remitida pola escola, onde se recollen os resultados esperados na avaliación das competencias: coñecementos, habilidades, actitudes e aptitudes a través do grao na consecución dos resultados de aprendizaxe do estudante. Para iso, os/as evaluadores/as, no centro, existe un documento de apoio accesible desde a páxina web, acceso: http://www.enfermeria.depo.es/practicas-clinicas coa información necesaria para dotalos dunha ferramenta idónea que facilite a aplicación dos criterios de avaliación de maneira obxectiva, en función das intervencións NIC e do modelo das 14 necesidades básicas de V. Henderson, de maneira que poidan consultar e aplicar na avaliación uno ou outro modelo indistintamente. Ten que ser superada co 50% do seu valor.	45	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18 CE4 CE8 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE17 CE18 CE19 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE29 CE31 CE33 CE35 CE36 CE37 CE42 CE44 CE49 CE50 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Simulación ou Role Playing	Avaliación da actividade levada a cabo polo alumno/a na institución sanitaria: nas probas de simulación enfermeira baseadas na aplicación de coidados baixo a taxonomía NANDA, NOC, NIC, o/a estudante nas datas establecidas, 04/05/2023, grupo I, II, III e IV, e 08/05/2023, grupo V, VIN, VII e VIII, ás 16.30 (1ª oportunidade) e o 12/07/2023 ás 10.00 (2ª oportunidade), realizará unha proba práctica obrigatoria como requisito indispensable para a superación da materia. De non aprobar esta proba co 50% do seu valor, non se poderán sumar as outras probas avaliables. Proba que se realizará na aula de simulación para avaliar o grao na adquisición das competencias que o estudante necesariamente debe adquirir. Como condición previa necesaria para superar a proba establece que o alumnado presentará no prazo establecido o traballo indicado polo equipo docente relacionado coa taxonomía NANDA, NOC, NIC.	25	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18 CE4 CE8 CE10 CE11 CE12 CE13 CE15 CE17 CE18 CE19 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE29 CE31 CE33 CE35 CE36 CE37 CE42 CE44 CE49 CE50 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11
Cartafol/dossier	Documento de autoevaluación no que a/o estudante rexistra, seguindo as normas reflectidas no documento, a relación co usuario, a integración no equipo de traballo, anotando as intervencións e procedementos realizados, valora os seus logros e determina os factores que poden influír na súa actuación. Avaliarase a coherencia. A súa elaboración é obrigatoria como parte da avaliación da memoria. Data de entrega: até o día 28 de abril 2023 ás 14h. Non se recollerá ningún cartafol despois da data de fin de entrega.	4	CT1 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	Elaboración, obrigatoria, por parte do alumno, dun documento no que se reflicten os resultados obtidos, observacións, análises e reflexións sobre a súa experiencia práctica na unidade asistencia que xunto coa calidade do documento presentado e a cumplimentación das normas de estrutura e estilo recollidas no seu cartafol, constitúen os criterios de avaliación. A data de entrega: até o día 28 de abril de 2023 ás 14h. Non se recollerá ningunha memoria superada dita data.	20	CB3 CT1 CT2 CT3 CT7 CT8

Outros comentarios sobre a Avaliación

A guía de prácticas clínicas recolle os procedementos, normas e instrucións que lle afectan directamente a esta materia,

polo que é obrigatorio o seu coñecemento. O alumnado non poderá iniciar as súas prácticas sen a entrega previa do certificado de delitos sexuais negativo. Todo o alumnado, antes do inicio das prácticas clínicas, debe asinar o documento de confidencialidade incluído no protocolo; Pautas básicas para asegurar e protexer o dereito a intimidade do paciente polo alumnado e residentes en Ciencias da Saúde. Si o/a estudante non presenta a memoria e o cartafol nas datas establecidas na primeira oportunidade, suspenderá as prácticas, e deberá esperar até a apertura do período de avaliación da segunda oportunidade para presentalo, para que o/a alumna/póidao ser avaliado/a.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

T. Heather Herdman, PhD, RN, **Diagnósticos enfermeros NANDA Internacional. Definiciones y Clasificación 2018-2020**, 11 Edición Elsevier,

Moorhead, Sue; Johnson, Marion, L. Mas,, **Clasificación de Resultados de Enfermeria (NOC)**, 6ª Edición Elsevier,

Gloria M. Bulecheck et.al.editores, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 7ª Edición Elsevier,

Bibliografía Complementaria

Bibiosaude recursos de informacion, **http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=66671**,

Bibiosaude recursos destacados, **http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=60667**,

Mª Teresa Luis Rodrigo, **Los diagnósticos enfermeros. Revisión crítica y guía práctica**, 8ª Edición Elsevier,

Johnson, Marion et.al. editores, **Vinculos de NOC y NIC a NANDA I y diagnósticos médicos. Interrelaciones NANDA, noc y NIC**, 3ª Edición Elsevier,

Kozier, Barbara et. al. editores, **Técnicas de Enfermeria I y II**, 4ª Edición MC Graw-Hill-Interamericana,

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Traballo de Fin de Grao/P51G140V01407

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103
Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104
Estatística: Estatística/P51G140V01106
Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105
Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107
Idioma moderno: Inglés técnico/P51G140V01108
Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102
Enfermaría clínica I/P51G140V01204
Enfermaría clínica II/P51G140V01205
Enfermaría comunitaria II/P51G140V01206
Ética e lexislación/P51G140V01202
Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203
Xestión de enfermaría/P51G140V01207
Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201
Prácticas clínicas I/P51G140V01208
Enfermaría clínica III/P51G140V01301
Enfermaría en saúde mental/P51G140V01305
Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos/P51G140V01304
Enfermaría materno-infantil/P51G140V01302
Prácticas clínicas II/P51G140V01303
Prácticas clínicas III/P51G140V01306
Prácticas clínicas IV/P51G140V01405

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Traballo de Fin de Grao				
Materia	Traballo de Fin de Grao			
Código	P51G140V01407			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	4	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Diéguez Montes, María Paz Piñón Cimadevila, Miguel Ángel			
Profesorado	Diéguez Montes, María Paz González García, María González López, Claudia Otero Agra, Martín Piñón Cimadevila, Miguel Ángel			
Correo-e	miguelpinonc@gmail.com pazenfermeria@gmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Materia transversal que lle permite ao estudante mostrar de forma integrada a adquisición das competencias asociadas ao título, sen que sexan portagonistas aquelas que van encamiñadas a deseñar e levar a cabo investigacións, mais sen dubida tratase dun traballo con base científica. Cursase no derradeiro semestre do grao. Cada estudante realiza o TFG de forma autónoma baixo titoría docente. A elaboración dos TFG do título debe estar en harmonía cos ODS da Axenda 2030 da ONU			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
CG2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
CG6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
CG7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
CG8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
CG9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
CG11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
CG12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
CG13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles

CG14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
CG15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
CG16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
CG18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidad e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou rematal
CE1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
CE2	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.
CE3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
CE4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
CE5	Coñecer e valorar as necesidades nutricionais das persoas sas e con problemas de saúde ao longo do ciclo vital, para promover e reforzar pautas de conduta alimentar saudable.
CE6	Identificar os nutrientes e os alimentos en que se atopan.
CE7	Identificar os problemas nutricionais máis habituais e seleccionar as recomendacións dietéticas adecuadas.
CE8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
CE9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
CE10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
CE11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
CE12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
CE13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
CE14	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar a/o estudante na prevención, a detección precoz, a asistencia, e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia.
CE15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
CE16	Comprender desde unha perspectiva ontolóxica e epistemolóxica, a evolución dos conceptos centrais que configuran a disciplina de enfermaría, así como os modelos teóricos máis relevantes, aplicando a metodoloxía científica no proceso de coidar e desenvolvendo os plans de coidados correspondentes.
CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
CE18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
CE19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade.
CE20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades a desenvolver para proporcionar un coidado integral de enfermaría ao individuo, a familia e a comunidade.
CE21	Comprender a función e actividades e actitude cooperativa que o profesional deberá desenvolver nun equipo de Atención Primaria de Saúde.
CE22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
CE23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.
CE24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
CE25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
CE26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
CE27	Educar, facilitar e apoiar a saúde e o benestar dos membros da comunidade, cuxas vidas están afectadas por problemas de saúde, risco, sufrimento, enfermidade, incapacidade ou morte.
CE28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
CE30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
CE31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
CE32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
CE33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
CE34	Identificar as características das mulleres nas diferentes etapas do ciclo reprodutivo e no climaterio e nas alteracións que se poden presentar proporcionando os coidados necesarios en cada etapa.

CE35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.
CE36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
CE37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
CE38	Aplicar as técnicas que integran o coidado de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos nenos e os seus coidadores.
CE39	Seleccionar as intervencións dirixidas ao neno san e ao enfermo, así como as derivadas dos métodos de diagnóstico e tratamento.
CE40	Ser capaz de proporcionar educación para a saúde aos pais ou coidadores primarios.
CE41	Comprender os cambios asociados ao proceso de envellecemento e a súa repercusión na saúde.
CE42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecemento.
CE43	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes nos anciáns
CE44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
CE45	Coñecer o Sistema Sanitario Español.
CE46	Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de coidados.
CE47	Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos.
CE48	Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
CE49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
CE50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
CE51	Coñecer os problemas de saúde mental máis relevantes nas diferentes etapas do ciclo vital, proporcionando coidados integrais e eficaces, no ámbito da enfermaría.
CE52	Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT3	Capacidade de xestión da información
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT7	Razoamento crítico
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Ser capaz de diseñar y ejecutar un plan de investigación	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE8 CE9 CE10 CE11 CE12 CE13 CE14 CE15 CE16 CE17 CE18 CE19 CE20 CE21 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE27 CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33 CE34 CE35 CE36 CE37 CE38 CE39 CE40 CE41 CE42 CE43 CE44 CE45 CE46 CE47 CE48 CE49 CE50 CE51 CE52	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos
Tema

1.- Realización de búsquedas bibliográficas. 2.-Lecturas. 3.-Valoración, diseño y ejecución de un plan de investigación:	TFG: traballo de fin de grao Estructura: consideración comúns e específicas establecidas no regulamento interno dos TFG, se o traballo atópase nunha das tipoloxías seguintes: 1.1 Traballlo de investigación cuantitativa 1.2 Traballo de investigación cualitativa (en menor medida) 1.3 Traballo de revisión da literatura (ou revisión narrativa ou revisión bibliográfica) 1.4. Caso clínico 1.5. Plan de coidados estandarizado. Noutra tipoloxía de traballo, a estructura cumprirá coas consideracións común aos TFG, preestablecidas no antedito regulamento. 2. Informe final: organización, estructura e presentación escrita do TFG. As normas de estilo figuran no regulamento dos TFG. 3. Defensa do TFG segundo o regulamento do TFG e calendarios publicados.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	0	167	167
Seminario	30	15	45
Traballo	1	87	88

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	Refírese á realización titorizada do TFG
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo de fin de grao, para explicar e/ou actulizar as bases para a súa realización

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	O TFG require titorías persoalizadas entre o alumnado e o profesorado titor

Avaliación

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Traballo1. O tribunal examinador poderá ser unipersoal ou colexiado. 2. A cualificación proposta polo tribunal unipersoal terá un peso máximo do 70% 3. A cualificación proposta polo tribunal tribunal examinador colexiado terá o peso do 100% Aplicaránse os seguíntes criterios: - Documento escrito do TFG: 70 %. Os aspectos a valorar para a asignación da cualificación serán os seguíntes: Organización e redacción do traballo, a calidade da documentación entregada Calidade ciéntifica e técnica do trabajo de investigación realizado. Dificultade do tema, actualidade, orixinalidade, alternativas presentadas- Un 15%: Cumprimento das normas de estilo establecidas e a adaptación á estructura mínima esixida nas diferentes tipoloxías recollidas no regulamento de TFG do centro. Bibliogradía utilizada, tratamiento de aspectos trasversales como: ODS; xénero; linguaxe inclusiva; etc) O 15% a presentación e defensa do traballo por parte do alumnado,	100	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG9 CG10 CG11 CG12 CG13 CG14 CG15 CG16 CG17 CG18	CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE8 CE9 CE10 CE11 CE12 CE13 CE14 CE15 CE16 CE17 CE18 CE19 CE20 CE21 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE27 CE28 CE29 CE30 CE31 CE32 CE33 CE34 CE35 CE36 CE37 CE38 CE39 CE40 CE41 CE42 CE43 CE44 CE45 CE46 CE47 CE48 CE49 CE50 CE51 CE52	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT10 CT11

Outros comentarios sobre a Avaliación

A cualificación do Trabajo Fin de Grao: finalizada la defensa e previa deliberación do tribunal, procederase á cualificación do traballo que, dacordo coa regulamentación vixente sobre cualificacións, consistirá nunha nota numérica entre 0 y 10 (con un decimal) sendo necesario polo menos un 5 para aprobar. Para a dirección, organización e xestión dos traballos de fin de grao e para calquera outro aspecto non recollido na guía docente será de aplicación o regulamento interno de TFG. As datas de asignación, solicitude, defensa, reclamación , etc.. publicánse tanto na web como no campus virtual e se lle da difusión previa ao inicio dos prazos previstos para a defensa.

http://www.enfermeria.depo.gal/126

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Nancy Burns, **Investigación en Enfermería, Elsevier,**, Elsevier,
Serrano Gallardo, Pilar, **Trabajo de Fin de grado en ciencias de la salud**, DAE,

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Prácticas clínicas IV/P51G140V01405
Prácticas clínicas V/P51G140V01406

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103
Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104
Estatística: Estatística/P51G140V01106
Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105
Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107
Idioma moderno: Inglés técnico/P51G140V01108
Enfermaría clínica I/P51G140V01204
Enfermaría clínica II/P51G140V01205
Enfermaría comunitaria II/P51G140V01206
Ética e lexislación/P51G140V01202
Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203
Xestión de enfermaría/P51G140V01207
Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201
Prácticas clínicas I/P51G140V01208
Enfermaría clínica III/P51G140V01301
Enfermaría en saúde mental/P51G140V01305
Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos/P51G140V01304
Enfermaría materno-infantil/P51G140V01302
Prácticas clínicas II/P51G140V01303
Prácticas clínicas III/P51G140V01306
Prácticas clínicas IV/P51G140V01405
Prácticas clínicas V/P51G140V01406

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Saúde, dependencia e vulnerabilidade social				
Materia	Saúde, dependencia e vulnerabilidade social			
Código	P51G140V01412			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	González López, Claudia			
Profesorado	Diéguez Montes, María Paz González López, Claudia			
Correo-e	claudia.eu.enfermeria@gmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	A materia Saúde, Dependencia e Vulnerabilidade Social contribuirá o desenvolvemento das funcións profesionais seguintes: axudar as persoas a desenvolver as capacidades que lles permitan resolver problemas individuais e colectivos. promover a facultade de adaptación. promover e actuar para o establecemento de servizos e de políticas sociais idóneas. Un dos marcos fundamentais nos que se basea esta materia é o da axenda 2030 e as súas ODS desde a perspectiva de que la enfermaría pode contribuír e liderar estratexias que promovan a xustiza social e o desenvolvemento sustentable tanto local como global.			

Competencias	
Código	
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
CB5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
CG4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
CG7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
CG15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
CE12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
CE22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
CE43	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes nos anciáns
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT6	Habilidades nas relacións interpersoais
CT8	Aprendizaxe autónomo
CT9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
CT10	Motivación pola calidade
CT11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Saber comprender as relacións entre saúde e a situación social.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG4 CG7 CG15	CE12 CE22 CE43	CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT8 CT9 CT10 CT11
Saber identificar as distintas necesidades sociais vinculadas a problemas de saúde.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG4 CG7 CG15	CE12 CE22 CE43	CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT8 CT9 CT10 CT11
Ser capaz de recoñecer as características dos problemas de saúde que dan lugar a necesidades de apoio social, en especial discapacidades, dependencia e situaccións de adiccións.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG4 CG7 CG15	CE12 CE22 CE43	CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT8 CT9 CT10 CT11
Ser capaz de aplicar as estratexias de atención e apoio en relación co contexto actual en relación con situaccións de vulnerabilidade.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG4 CG7 CG15	CE12 CE22 CE43	CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT8 CT9 CT10 CT11
Ser capaz de identificar a relación entre a saúde, sistema de xénero, a cultura e o ciclo vital.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG4 CG7 CG15	CE12 CE22 CE43	CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT8 CT9 CT10 CT11

Contidos

Tema	
1. Introducción á materia.	-A saúde e o coidado dende a perspectiva sociocultural. -Saúde, vulnerabilidade social e dependencia. -Desigualdades e inequidades en saúde. Os determinantes sociais da saúde. -Sistema Sanitario: modelo biomedico, modelo social, modelo de calidad de vida, enfoque de saúde basado en dereitos humanos. -Accesibilidade Universal ó sistema sanitario e a saúde.
2. Equidade en saúde, diversidade e inclusión social	- A perspectiva da Equidade en saúde. - Poblacións vulnerables: Diversidade sexual e de xénero. Perspectiva de xénero e saúde. Colectivo LGBTIQ+. Diversidade e competencia cultural. Saúde e migracións. Diversidade funcional. Saúde e discapacidad. Diversidade e ciclo vital. Saúde, infancia e vellez.

3. Responsabilidade e compromiso social da enfermería.	- Ética do coidado. - Liderazgo ético, basado en principios e valores. - Enfermería global. - Axenda 2030 e Obxectivos de desenvolvimento sostible. - Atención sanitaria inclusiva (SAAC, Lectura fácil e outros elementos para a accesibilidade cognitiva).
4. Coidados de enfermería en dependencia e vulnerabilidade social.	- Taxonomía NANDA-NOC-NIC relacionada. - Promoción e educación para a saúde e para a inclusión social.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	32	64	96
Presentación	4	20	24
Actividades introdutorias	1	1	2
Estudo de casos	10	11	21
Exame de preguntas obxectivas	1	6	7

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo alumnado.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante a docente dun grupo de estudantes dun tema sobre os contidos da materia.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentación da materia e formación dos grupos de traballo para a modalidade seminario.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentación	Resolución de problemas, dúbidas e consulta de información, de forma presencial (na aula ou nas titorías) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico).
Estudo de casos	Atención personalizada e resolución de dúbidas, relacionadas cos casos propostos relacionados cos contidos da materia.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante a docente e un grupo de estudantes dun proxecto versado nos contidos. Se levará a cabo de maneira grupal. Data de presentación: 30 novembro 2022	20	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5	CG4 CG7 CG15	CE12 CE22 CE43	CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT8 CT9 CT10 CT11
Estudo de casos	Proba na que un alumno/a deberá analizar un feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución. A cualificación desta proba baséase na presentación escrita dun caso (máximo 15 %) no que o alumnado haxa participado na sua elaboración o longo dos seminarios do curso (máximo 15%) Data límite de entrega primeira oportunidade: 2/XII/2022 Data límite de entrega segunda oportunidade: 28/VI/2023	30	CB2 CB3 CB4 CB5		CE12 CE22 CE43	CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT8 CT9 CT10 CT11

Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos) e preguntas curtas. Para superar a materia a/o alumna/o terá que acadar o 50% desta proba: Primeira oportunidade: 14/XII/2022 10h. Segunda oportunidade: 28/VI/2023 10h	50	CB1 CB3	CG4 CG7	CE43	CT2 CT4 CT8

Outros comentarios sobre a Avaliación

Fin de carreira. 07/010/2022 ás 10h

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Victoria Camps, **Tiempo de cuidados**, Primera, Arpa editores, 2021

Manuel Moreno Preciado, **Transculturalidad, género y salud**, Primera, Elsevier, 2021

Domingo Palacios Peña, Paloma Salvadores Fuentes, **Enfermería Social**, Primera, Ediciones Síntesis, 2012

Ministerio de Sanidad, **Estrategia Nacional de equidad en salud**, 2014

Ministerio de Sanidad, **Equidad en Salud y COVID-19. Análisis y propuestas para abordar la vulnerabilidad epidemiológica vinculada a las desigualdades sociales**, 2020

Ministerio de Sanidad, **Estrategia Nacional de Prevención y Lucha contra la Pobreza y la Exclusión Social 2019-2023**, 2019

Consejo Internacional de Enfermería, **El papel de las enfermeras para el logro de los Objetivos de Desarrollo Sostenible**, 2017

Farmaceúticos Mundi, **Equidad de género y salud. Guía introductoria**, 2018

Ley 1/2013, **Ley General de derechos de las personas con discapacidad y de su inclusión social.**, 2013

Universidad de Alicante, **Cultura de los cuidados. Revista de Enfermería y Humanidades**,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104
Enfermaría comunitaria II/P51G140V01206

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Atención de enfermaría nas emerxencias e catástrofes				
Materia	Atención de enfermaría nas emerxencias e catástrofes			
Código	P51G140V01413			
Titulacion	Grao en Enfermaría			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	4	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinador/a	Fernández Méndez, Felipe Otero Agra, Martín			
Profesorado	Fernández Méndez, Felipe Otero Agra, Martín			
Correo-e	martinoteroagra@gmail.com fernandez.mendez.felipe@gmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	Materia optativa impartida no 7º semestre, orientada a adquirir coñecementos, habilidades e destrezas en emerxencias e catastrofes			

Competencias	
Código	
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
CG1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
CG3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
CG5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
CG10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
CG13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
CG15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
CG17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
CE2	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.
CE3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
CE4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
CE13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
CE17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
CE24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
CE29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
CE30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
CE48	Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
CT1	Capacidade de análise e síntese
CT2	Capacidade de organización y planificación
CT4	Resolución de problemas e toma de decisions
CT5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
CT7	Razoamento crítico

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Ser capaz de emprender valoracións exhaustivas e sistemáticas utilizando as ferramentas e marcos adecuados para o paciente, tendo en conta os factores físicos, sociais, culturais, psicolóxicos, espirituais e ambientais relevantes.	CB3	CG3 CG17	CE13 CE17 CE24 CE29 CE30	CT1 CT2
Ser capaz de facer valer os xuízos clínicos para asegurar que se alcancen os estándares de calidade e que a práctica está baseada na evidencia.	CB2	CG1	CE17	CT7
Ser capaz de pór en práctica principios de saúde e seguridade incluídos a mobilización e o manexo do paciente, control de infeccións, primeiros auxilios básicos e procedementos de emerxencia (utilizando as habilidades)	CB2 CB3	CG1 CG3 CG5 CG10 CG13 CG17	CE2 CE3 CE4 CE13 CE17 CE48	CT4 CT5
Coñecer de forma relevante ser capaz de aplicar resolución de problemas e toma de decisións	CB3			CT1 CT4 CT7
Ser capaz de usar adecuadamente as habilidades de consello (técnicas de comunicación para promover o benestar o paciente).		CG15		CT5

Contidos	
Tema	
Definición e tipos de catástrofes	Impacto ambiental, social sanitario e económico das catástrofes. Mecanismos da prevención de catástrofes e actuacións das emerxencias no contexto internacional. Organización e planificación sanitaria en relación á atención de enfermaría en emerxencias e catástrofes. Recursos humanos e materiais.
Actuacións dos primeiros auxilios en situacións de emerxencia e catástrofe.	Actuacións básicas dos primeiros auxilios en situacións de emerxencia. Metodoloxía didáctica do ensino dos primeiros auxilios, soporte vital básico (SVB) e desfibrilación externa semiautomática (DEA). Soporte vital básico, desfibrilación externa semiautomática e primeiros auxilios en escenarios exteriores.
Actuación do persoal sanitario nas emerxencias derivadas das catástrofes.	Funcións específicas do profesional de enfermaría. Valoración primaria e secundaria. Triaxe. Exercicio práctico da clasificación de triaxe.
Escenarios de simulación avanzada.	Simulación avanzada en paciente traumático. Simulación avanzada en asistencia e traslado do paciente crítico. Simulacro exterior. Planificación dun simulacro.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	28	42	70
Seminario	8	8	16
Saídas de estudo	4	20	24
Obradoiro	8	16	24
Simulación ou Role Playing	4	12	16

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado de contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/as directrices dun traballo, exercicio o proxecto a desenvolver por lo estudante.
Seminario	Actividades de aplicación dos coñecementos e de adquisición de habilidades básicas e procedimentales relacionadas con emerxencias e catástrofes desenvolvidas en distintos espazos exteriores. El simulacro consistirá na simulación dun incidente con múltiples vítimas, que se caracterizará debidamente, mediante el uso de maquillaxes, roupa e prótese, que simulen lesións reais. Exposición opcional por parte del alumnado ante el docente e un grupo doestudantado sobre SVB-DEA e/os primeiros auxilios.
Saídas de estudo	Exposicion teorico e practica impartidas por parte do estudiantado, nel exterior en distintos organismos

Obradoiro	Actividades grupales enfocadas á adquisición de competencias sobre valoración primaria, técnicas básicas, primeiros auxilios, materiais de uso frecuente en emerxencias.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Saídas de estudo	Nesta metodoloxía requírese unha atención persoal e presencial do profesorado nas saídas externas a distintos organismos, onde son os estudantes os que imparten contidos prácticos e teóricos a outros colectivos

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas			
Seminario	Proba practica dos distintos escenarios de emerxencias realizados nos seminarios a través de observación sistemática de cada un dos/os alumnos/as do grupo. 14/11/2022 as 16.30 horas. Debido a que algúns dos seminarios realízanse en escenarios exteriores as datas poderán sufrir modificacións en función da climatoloxía.	40	CB2 CB3	CG1 CG3 CG5 CG10 CG13 CG15 CG17	CE2 CE3 CE4 CE13 CE17 CE24 CE29 CE30 CE48	CT1 CT2 CT4 CT5 CT7
Saídas de estudo	Realización, exposición e participación por parte do alumnado dunha sesión relacionada coa temática da materia.	10	CB2 CB3	CG5	CE13	CT2 CT5
Simulación ou Role Playing	Proba practica de resolución de simulacións en distintos escenarios de emerxencias e catástrofes a través da observación sistemática de cada un/una dos/os alumnos/as do grupo Para acceder a esta proba é condición que o estudante realice adecuadamente as probas dos seminarios e talleres. Data de realización: 21/11/2022 e/ou 28/11/2022 ás 16.30 horas. Debido a que a proba práctica pode ser realizada en escenarios exteriores as datas poderán sufrir modificacións en función da climatoloxía. Data da 2º oportunidade 30/06/2023 ás 10.00 horas.	50	CB2 CB3	CG1 CG3 CG5 CG10 CG13 CG15 CG17	CE2 CE3 CE4 CE13 CE24 CE29 CE30 CE48	CT1 CT2 CT4 CT5 CT7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Data fin de carreira: 7/10/2022 ás 12.00h

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Consejo Europeo de Resucitación, **Guías para la resucitación 2015 del Consejo Europeo de Resucitación (ERC).**,

American Heart Association, **2015 AHA Guidelines for CPR & ECC**,

PHTLS. Soporte vital básico y avanzado en el trauma prehospitalario, 8ª Edición,

Guía farmacológica, 1ª Edición,

Bibliografía Complementaria

Alvarez Rello Antonio, **Los servicios d emergencias y urgencias medicas extraospitalarias en España**, 1º Edicción,

Manual de primeros auxilios, Edición 2012,

Manual de soporte vital avanzado en urgencias prehospitalarias, Edición 2012,

Manual de soporte vital avanzado en el trauma, 2ª Edición,

Carlos Alvarez Leiva, **Múltiples víctimas y catástrofes**, 3ª Edición,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Enfermaría clínica I/P51G140V01204
Enfermaría clínica II/P51G140V01205
Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203
Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201
Enfermaría clínica III/P51G140V01301